

UNIVERZITA KARLOVA
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra pastorálních oborů a právních věd

Blanka Ješutová

**Vliv encykliky *Laudato si'* na život a
pastoraci Komunity Chemin Neuf**

Diplomová práce

Vedoucí práce: P. Josef Prokeš

Praha 2021

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 15. července 2021

Blanka Ješutová

Bibliografická citace

Vliv encykliky *Laudato si'* na život a pastorační Komunitu Chemin Neuf [rukopis]: diplomová práce / Blanka Ješutová; vedoucí práce: Josef Prokeš – Praha, 2021. – 94 s.

Anotace

Cílem diplomové práce je zkoumat vliv myšlenek obsažených v encyklice *Laudato si'* na život a pastorační Komunitu Chemin Neuf. Práce je rozdělena do tří kapitol. Nejprve je podrobena bližšímu zkoumání encyklika se svou strukturou, hlavními tématy a obsaženými principy. Z těchto principů jsou poté zdůrazněny tři, které jsou součástí analýzy ve třetí kapitole. Ve druhé kapitole je představena Komunita Chemin Neuf, historický kontext jejího vzniku, spiritualita, povolání a pastorační zaměření. V diachronní perspektivě je posléze zkoumán i vývoj její citlivosti na sociální a environmentální témata v období před a po vydání encykliky. Ve třetí kapitole jsou představeny výsledky analýzy vybraných principů obsažených v *Laudato si'*, které se promítly v životě a pastorační Komunitě. Konkrétněji je popsáno, jak se tyto principy uskutečňují v povolání pracovat pro jednotu křesťanů, ve farní pastorační a během formace noviců.

Klíčová slova

encyklika *Laudato si'*, Komunita Chemin Neuf, integrální ekologie, společenství, jednota, střídmost, služba, sociálně-environmentální krize, papež František

Abstract

The diploma thesis examines the influence of the *Laudato si'* encyclical on the life and pastoral care of the Chemin Neuf Community. The thesis consists of three chapters. In the initial part of the content, the encyclical is studied as for its structure, fundamental topics and principles (three of them are further analysed in Chapter 3). In the second chapter, the Chemin Neuf Community is introduced. This part of the thesis deals not only with the historical context of the Community formation, but also with its spirituality, vocation and emphasis on ministration. The author also offers a diachronic view on the Community's response to different social and environmental topics communicated in *Laudato si'* both before and after the encyclical was published. Chapter 3 gives an

analysis of certain selected principles contained in the encyclical with special impact on the life and pastoral care of the Chemin Neuf Community. Specifically, it describes the influence of these principles on the Community's work for Christian unity, parish ministration and formation of novices.

Keywords

encyclical *Laudato si'*, Chemin Neuf Community, integral ecology, fellowship, unity, moderation, service, social-environmental crisis, Pope Francis

Počet znaků (včetně mezer): 213 984

Poděkování

Mé poděkování patří vedoucímu práce P. Josefovi Prokešovi za vedení a podnětné postřehy a připomínky pro nasměrování diplomové práce, která mi umožnila ponořit se do hloubky myšlení papeže Františka a poznat Komunitu z nového úhlu pohledu.

Můj dík patří též mým blízkým, přátelům a všem bratrům a sestrám z Komunity Chemin Neuf, kteří mě v mém studiu podporovali svou radou, pomocí i modlitbou.

OBSAH

ÚVOD	11
1. STRUKTURA ENCYKLIKY	13
1.1. UVEDENÍ DO ENCYKLIKY	14
1.2. CO SE DĚJE NAŠEMU DOMOVU.....	15
1.3. EVANGELIUM STVOŘENÍ	18
1.4. LIDSKÝ KOŘEN EKOLOGICKÉ KRIZE	22
1.5. INTEGRÁLNÍ EKOLOGIE	27
1.6. JAK SE ZORIENTOVAT A JAK JEDNAT	30
1.7. EKOLOGICKÁ VÝCHOVA A SPIRITUALITA	33
1.8. PRINCIPY V <i>LAUDATO SI'</i>	38
2. PŘEDSTAVENÍ KOMUNITY CHEMIN NEUF	47
2.1. HISTORICKÉ SOUVISLOSTI VZNIKU	47
2.2. VZNIK, VZTAH K CÍRKVI A STÁTU A HLAVNÍ CHARAKTERISTIKY	52
2.3. SPIRITUALITA	54
2.4. STRUKTURA A FORMY ŽIVOTA	56
2.5. VÝVOJ EKOLOGICKÉ A SOCIÁLNÍ CITLIVOSTI	57
3. UPLATŇOVÁNÍ VYBRANÝCH PRINCIPŮ V ŽIVOTĚ A PASTORACI KOMUNITY	70
3.1. VŠE JE PROPOJENO	70
3.2. VŠE JE DAROVÁNO	72
3.3. JEDNOTA MÁ PŘEVAHU NAD KONFLIKTEM	73
3.4. PŘÍKLADY KONKRÉTNÍHO UPLATNĚNÍ MYŠLENEK ENCYKLIKY V KOMUNITĚ CHEMIN NEUF	75

Úvod

Na jaře roku 2015 byla zveřejněna mnohými očekávaná encyklika papeže Františka *Laudato si'*, jež byla na počátku považována výhradně za ekologickou encykliku. Po bližším seznámení s jejím obsahem čtenář objeví, že se jedná mnohem více o láskyplné, prorocké slovo z úst pastýře, jemuž není lhostejné svěřené milované stáde (srov. Jan 21, 15–17), které se svým chováním vzdaluje od možnosti pokojného spočinutí na zaslíbených travnatých nivách a klidných místech u vod (srov. Ž 23, 2).

Celá encyklika je pozváním vydat se na cestu vzájemného naslouchání a dialogu, abychom společně hledali cesty k sobě navzájem mezi lidmi, mezi lidskou společností a stvořením, ale i mezi námi a Bohem, jenž nás do všech těchto vztahů postavil. Papež se zamýšlí nad současným stavem Země, jež je odrazem stavu společnosti, a snaží se hledat a nabízet cesty integrálního řešení probíhající sociálně-environmentální krize.

Cílem této práce je zjistit, jak byla přijata encyklika v prostředí Komunity Chemin Neuf, která je mezinárodní katolickou komunitou s povoláním k práci pro jednotu křesťanů. Nejdříve se však zaměříme na její spiritualitu i pastoreci včetně její misijní činnosti. Jako metodu použijeme studium pramenů, publikací, internetových zdrojů a rozhovory s členy tohoto společenství. V neposlední řadě bude též čerpáno z vlastní osobní zkušenosti komunitního života.

Práce je rozdělena do tří kapitol. Nejprve se seznámíme s encyklikou a postupně rozebereme její jednotlivá témata dotýkající se vztahu k životnímu prostředí i vztahů v rámci lidské společnosti. V průběhu tohoto rozboru nastíníme lidský kořen ekologické krize, nebezpečí převládajícího technokratického paradigmatu a důsledků moderního antropocentrismu. Jako cestu řešení si ukážeme cestu integrální ekologie opírající se o principy sociálního učení církve, důležitost dialogu a ekologické výchovy a spirituality. Vybereme si tři principy aplikované v *Laudato si'*, jež nám poslouží jako interpretační klíč pro třetí, praktickou část práce, ve které se budeme zabývat vlivem encykliky na život a pastoreci v Komunitě Chemin Neuf. V druhé kapitole si tuto komunitu blíže představíme. Zaměříme se na historické souvislosti jejího vzniku, které ovlivnily nejen její spiritualitu, ale především její pastoreci coby odpověď na znamení doby vyjádřené v dokumentech II. vatikánského koncilu. Zde si také představíme vývoj její citlivosti na sociální otázky a následně i na témata environmentální až do vydání *Laudato si'*.

Ve třetí kapitole, jež je stěžejní pro celou práci, se blíže podíváme na vybrané principy z první kapitoly a budeme zkoumat, zda a jak jsou přítomny v jednotlivých

oblastech života a činnosti Komunity. Tato část práce se bude opírat z velké části o osobní rozhovory se členy Komunity a o vlastní zkušenost autorky práce. Pod úhlem vybraných principů budou prezentovány tři příklady konkrétního uplatnění myšlenek encykliky v Komunitě Chemin Neuf. První se týká spirituality a povolání k ekumenismu, druhý představuje pastorační práci v komunitní farnosti a třetí se dotýká průběhu formace noviců na téma střídmosti a zjednodušování života.

1. STRUKTURA ENCYKLIKY

Encyklika *Laudato si'* je sociální encyklikou patřící k dokumentům sociálního učení církve, zabývá se otázkami ekologie a ochrany životního prostředí v propojenosti s otázkami sociálními. Byla vydána 18. června 2015 s tím, že ji papež František datoval již na letniční svátky 2015.¹ Její vydání vyvolalo mnohé reakce jak v církvi, tak mezi širokou laickou i odbornou veřejností. Některými byla nazvána „přelomovou“² nebo „revoluční“³ encyklikou, která jako první církevní dokument „na rovině papežského učitelského úřadu obsáhle reflektuje ochranu životního prostředí a změnu klimatu z etické perspektivy“⁴. Byla jednou z reakcí na současnou sociálně-environmentální krizi, vůči níž papež zaujal aktivní postoj dialogu, ke kterému zve i každého člověka této planety, již nazývá „společným domovem“⁵ a vyjadřuje naději, že „změna je možná“⁶. Po jeho předchozí exhortaci *Evangelii gaudium*, v níž se obracel k věřícím křesťanům a vyzýval je k nové etapě evangelizace, která má být poznamenána „radostí evangelia“, rozšiřuje okruh adresátů této encykliky na všechny obyvatele planety a zaměřuje svůj starostlivý pohled pastýře i na celé stvoření, které nás, lidstvo, obklopuje, neboť „všechno je ve světě vnitřně provázáno“⁷. Právě tato snaha shromáždit, propojit a obnovit životadárné vztahy mezi člověkem, stvořením a Bohem, který všemu dal bytí, je nabídkou pro náš individualismem a sobectvím roztržštěný a nemocný svět. Dimenze jednoty, smíření, spolupráce a společenství je přítomná v celém dokumentu, a právě proto je tento „prorocký“ pohled obohacující právě pro Komunitu Chemin Neuf⁸, jejímž základním povoláním je pracovat pro jednotu křesťanů, národů, rodin i lidské osoby v její důstojnosti.

¹ Srov. ŠTICA, Petr. Péče o společný domov jako naléhavá etická výzva. Uvedení do encykliky *Laudato si'* papeže Františka. *Salve: Revue pro teologii a duchovní život*, roč. 2017, č. 4, s. 14.

² KARCZUBOVÁ, Luisa. *Teologie a ekologie*. 2. doplněné vydání. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, s.r.o. 2018, s. 10.

³ NOVÁČEK, Pavel. *Přemítání nad encyklikou Laudato si'*. (12. 2. 2016) [2020-03-03]. <<https://www.socialninauka.cz/archiv/archiv-clanku/archiv-clanky-2016/premitani-nad-encyklikou-laudato-si-pavel-novacek>>.

⁴ ŠTICA, Petr. Péče o společný domov, s. 13.

⁵ Srov. FRANTIŠEK. *Laudato si': encyklika o péči o společný domov* (dále jen LS). 2. jazykově a odborně revidované vydání. Praha: Paulínky, 2018, LS 3.

⁶ LS 208; Srov. ŠTICA, Petr. Péče o společný domov, s. 25.

⁷ LS 16.

⁸ „Komunita Chemin Neuf“ je celý název komunity, proto je v rámci práce psán s velkým počátečním „K“, a tudíž i tam, kde je nahrazen pouze slovem „Komunita“ ve smyslu „Komunita Chemin Neuf“, používáme velké „K“.

1.1. Uvedení do encykliky

Celá encyklika je rozdělena do šesti kapitol. Papež ji začíná slovy chvalozpěvu stvoření svatého Františka z Assisi. Země je nazývána společným domovem, naší sestrou i matkou. Hned na prvních řádcích nás uvádí do atmosféry rodiny, do vztahu bratrství se zemí, k postoji vděčnosti za všechny dary, které skrze ni přijímáme.⁹ Vzápětí však píše, že země trpí naším nezodpovědným užíváním, naším přístupem vlastníků a vládců, kteří ji vykořisťují, a to vše se projevuje v tzv. příznaných nemocí.¹⁰

Podobně jako Jan XXIII. adresoval encykliku *Pacem in terris* nejen celému katolickému světu, ale i všem lidem dobré vůle, obrací se František v *Laudato si'* ke každému člověku této planety, aby navázal dialog týkající se našeho společného domova.¹¹ Připomíná své předchůdce v papežské službě, kteří se již vyjadřovali k ekologické problematice. Nejprve to byl Pavel VI., který upozornil na vliv nekontrolované lidské činnosti a na nutnost radikální změny v chování lidstva. Jan Pavel II. toto téma dále promýšlí a vyzývá ke globální ekologické konverzi, která má být provázena i věrohodnou humánní ekologií.¹² Benedikt XVI. mluví přímo o „strukturálních příčinách nefunkčnosti světové ekonomiky“, že „zhoršování stavu přírody jde ruku v ruce s kulturou utvářející lidské soužití“.¹³ Papež František připomíná promluvu Benedikta XVI. ke kněžím diecéze Bolzano-Bressanone, že je stvoření ohrožováno tam, kde se stavíme do role poslední instance, všechno je pouze naším majetkem a vidíme jenom sami sebe.¹⁴ Dále papež František cituje ekumenického patriarchu Bartoloměje, jenž vyzývá každého k lítosti nad špatným zacházením s planetou, které nazývá malou ekologickou škodou, hříchem proti stvoření, zločinem proti přírodě, jenž se stává zločinem proti nám samotným a hříchem proti Bohu.¹⁵ Je to právě patriarcha Bartoloměj, který „obrátil naši pozornost k etickým a duchovním kořenům environmentálních problémů, aby hledal jejich řešení nejenom v technice, ale také ve změně lidské bytosti“¹⁶ a popisuje postoje, které máme nově zaujmout, jako je

⁹ Srov. LS 1.

¹⁰ Srov. LS 2.

¹¹ Srov. LS 3.

¹² Srov. Papež JAN PAVEL II. *Centesimus annus: k 100. výročí encykliky Rerum novarum z 1. května 1991* (dále jen CA). In *Sociální encyklika (1891–1991)*. 1. vydání. Praha: Zvon, 1996, CA 38.

¹³ Papež BENEDIKT XVI. *Caritas in veritate: encyklika o integrálním lidském rozvoji v lásce a v pravdě* (dále jen CiV). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, CiV 51.

¹⁴ Srov. LS 6.

¹⁵ Srov. LS 8.

¹⁶ LS 9.

obětavost, štedrost, schopnost se sdílet a askeze jako projevy lásky vůči Božímu světu.¹⁷ Další osobou, která je pro papeže důležitá, je svatý František z Assisi, po kterém přijal jméno a inspiraci pro svou službu. Tento svatý je pro něj „příkladem péče o to, co je slabé, a také příkladem radostně a autenticky prožívané integrální ekologie“.¹⁸ V jeho osobě je propojena harmonie s Bohem, s druhými, s přírodou i se sebou samým.¹⁹ Toto vše prožíval ve chvále, vděčnosti a úžasu, které jej vedly spíše ke střídmosti a péči než k postoji vládce, spotřebitele a vykořisťovatele svěřeného stvoření vedeného sobeckými zájmy.²⁰ Tento úvod končí výzvou papeže „k ochraně našeho společného domova“²¹, která se má uskutečňovat skrze nový dialog o tom, „jak se bude utvářet budoucnost planety“²² neboť „[všichni] můžeme spolupracovat jako nástroje Boží na péči o stvoření, každý podle vlastní kultury a zkušenosti, vlastní iniciativy a schopností.“²³ Po této výzvě načrtává celou strukturu encykliky včetně „některých nosných témat, která prostupují celou encykliku“.²⁴

1.2. Co se děje našemu domovu

V první kapitole nás papež František vybízí, abychom se „nejprve krátce zastavili a uvažovali o tom, co se děje našemu společnému domovu“.²⁵ Zve nás ke kontemplaci toho, co nás obklopuje, abychom si s otevřenými smysly přiznali realitu stavu lidstva a planety. Upozorňuje na změny ovlivněné lidskou činností, které jsou svou rychlostí „v rozporu s přirozenou pomalostí biologické evoluce“.²⁶ Současně „cíle této rychlé a nepřetržité změny nejsou vždy zaměřeny k obecnému dobru a k udržitelnému a integrálnímu lidskému rozvoji“.²⁷ Papež zde uvádí některé symptomy aktuální ekologické krize, jako je znečištění a klimatická změna, otázka vody, ztráta biodiverzity, zhoršení kvality lidského života a sociální úpadek, globální nerovnost. Papež s nadějí

¹⁷ Srov. tamtéž.

¹⁸ LS 10.

¹⁹ Srov. tamtéž.

²⁰ Srov. LS 11.

²¹ LS 13.

²² LS 14.

²³ Tamtéž.

²⁴ LS 16.

²⁵ LS 17.

²⁶ LS 18.

²⁷ Tamtéž.

konstatuje, že na místo iracionální důvěry v pokrok a v lidské schopnosti nastupuje uvědomělejší fáze rostoucí vnímavosti k životnímu prostředí a k péči o přírodu.²⁸

V otázce změn klimatu a znečištění vyzdvihuje nebezpečí slepého spoléhání se na technologii, „jež v sepětí s finanční mocí předstírá, že je jediným řešením problémů [...], není schopna vnímat tajemství rozmanitých vztahů mezi vším, co existuje, a proto nezřídka tímto řešením problému vytváří problémy další“.²⁹ Upozorňuje na množství odpadů, které bohužel nejsou biologicky rozložitelné, a tak se zdá, „že Země, náš domov, se stále více mění na obrovskou skládku“³⁰ a to způsobuje znečištění přírodních zdrojů, jako je půda, voda i ovzduší, a negativní efekty se odráží následně i na lidském zdraví.³¹ Tyto problémy papež (vnitřně) spojuje „s kulturou typu ‚použij a vyhod‘, která se týká jak lidských bytostí na okraji společnosti, tak věcí, jež se rychle mění na odpadky“.³² Jako inspiraci k řešení ukazuje na fungování přirozených ekosystémů, v nichž se odpad jednoho cyklu stává přínosnou součástí následujícího. Tento „cyklický model produkce, který by zajistil zdroje pro všechny, [...] maximálně omezil využívání neobnovitelných zdrojů, snížil spotřebu, maximalizoval efektivitu využití a byl schopen opětovného používání nebo recyklace“.³³ Takto bychom se mohli postavit již zmíněné kultuře „použij a vyhod“.³⁴

Když mluví papež o klimatu, odvolává se na „vědecký konsenzus, jenž poukazuje na znepokojující oteplování klimatického systému“³⁵, které je provázáno zvyšováním hladiny moří.³⁶ Oteplování je s největší pravděpodobností způsobeno kromě přírodních faktorů též koncentrací skleníkových plynů vzniklých lidskou činností.³⁷ Klima je považováno za „dobro, které je nutno chránit, a proto vyžaduje, aby spotřebitelé i aktivní činitelé průmyslové výroby ve vztahu ke klimatu nabývali stále většího smyslu pro odpovědnost“³⁸. Toto dobro je obecným dobrem, které se týká všech, ale klimatická změna, která se děje v globálním měřítku postihne pravděpodobně nejvíce rozvojové země, ve kterých jsou chudí zcela závislí na přírodních zdrojích pro zajištění obživy.³⁹

²⁸ Srov. LS 19.

²⁹ LS 20.

³⁰ LS 21.

³¹ Srov. tamtéž.

³² LS 22.

³³ Tamtéž.

³⁴ Srov. tamtéž.

³⁵ LS 23.

³⁶ Srov. tamtéž.

³⁷ Srov. tamtéž.

³⁸ PAPEŽSKÁ RADA PRO SPRÁVEDLNOST A MÍR. *Kompendium sociální nauky církve* (dále jen KSNC). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008, KSNC 470.

³⁹ Srov. LS 25.

Zcela základním zdrojem je voda, která je „nezbytná pro lidský život a pro udržování pevninských a vodních ekosystémů“.⁴⁰ František poukazuje na rozdílný přístup k tomuto zdroji, přičemž v mnohých oblastech lidé trpí nedostatkem pitné a nezávadné vody, zatímco v jiných dochází k jejímu plýtvání.⁴¹

Následujícím negativním jevem je ztráta biodiverzity způsobená lidskými aktivitami zaměřenými na bezprostřední výsledek. Mezi ně patří rozšiřování zemědělské půdy za cenu kácení a vypalování tropických pralesů, které jsou však nenahraditelnými místy složité biodiverzity.⁴² Je zde poukázáno na to, jak „úbytek pralesů a lesů v sobě zároveň skrývá úbytek určitých živočišných a rostlinných druhů, které by v budoucnosti mohly představovat extrémně důležité prostředky, využitelné k výživě, ale také k léčbě nemocí“, neboť obsahují geny, které mohou být v budoucnu nejen „klíčovým zdrojem odpovědí na lidské potřeby nebo při řešení environmentálních problémů“⁴³, ale mají především „hodnotu samy o sobě“⁴⁴. Veškeré zásahy do přírody, které mají vyřešit určitý kritický stav, často způsobí další problém, a tak se „[v]ytváří bludný kruh, ve kterém lidské jednání zaměřené na vyřešení nějaké těžkosti situaci častokrát ještě zhoršuje“⁴⁵. Možnost řešení papež vidí ve výzkumu, který povede k lepšímu pochopení fungování ekosystémů, neboť „všichni tvorové jsou mezi sebou spojeni“⁴⁶ díky harmonii stvoření.

Veškerá nerovnováha, způsobená již zmíněným modelem rozvoje a kultury typu „použij a vyhod“⁴⁷, se odráží i na kvalitě lidského života a pozvolném sociálním úpadku. K tomu patří stále se prohlubující globální nerovnost, která „nepostihuje pouze jednotlivce, ale celé země, a nutí nás přemýšlet o etice mezinárodních vztahů“.⁴⁸ Je zde zmíněn „ekologický dluh“, mezi Severem a Jihem, který plyne z obchodní nerovnováhy, přehnaným využíváním přírodních zdrojů, nepřiměřeným exportem surovin pro stále se zvyšující potřeby Severu a vyvážením toxických odpadů do rozvojových zemí.⁴⁹ Tváří v tvář výsledkům naší činnosti, která během posledních dvou staletí narušuje a ničí náš společný domov, papež konstatuje určitou neschopnost adekvátně reagovat.⁵⁰ Chybí především zaujetí jasně pozice ze strany mezinárodních organizací, neboť jsou

⁴⁰ LS 28.

⁴¹ Srov. tamtéž.

⁴² Srov. LS 38.

⁴³ LS 32.

⁴⁴ LS 33.

⁴⁵ LS 34.

⁴⁶ LS 42.

⁴⁷ Srov. LS 22.

⁴⁸ LS 51.

⁴⁹ Srov. tamtéž.

⁵⁰ Srov. LS 53.

ovlivňovány mnoha partikulárními zájmy, kdy „ekonomický zájem velmi snadno převládne nad obecným dobrem“.⁵¹ Tato devastace životního prostředí úzce souvisí i s lidským a etickým úpadkem, neboť z důvodu „zbožštění trhu“⁵² se otupilo i mravní uvědomění si vlastního jednání.⁵³ Zatímco na globální úrovni nedochází k očekávaným posunům směrem k zodpovědnému správceství svěřeného daru, dochází na úrovni lokální k povzbuzujícím změnám v obnovené péči o vodní toky, lesy, krajinu, ale i v produkci ekologické energie, které jsou motivovány velkodušností, solidaritou a péčí.⁵⁴ Bohužel se vyskytují i ti, kteří situaci zlehčují nebo popírají, aby mohli omlouvat svůj způsob života, produkce i spotřeby, a tak oddalovat důležitá rozhodnutí.⁵⁵ K řešení této situace existuje mnoho přístupů od bezmezné důvěry v technický pokrok s tím, že se nalezne řešení bez nutnosti etické reflexe, až k obžalobě lidského druhu, který „poškozuje světový ekosystém, takže je třeba jeho výskyt na planetě redukovat a bránit mu v jakémkoli zasahování“⁵⁶. Papež vidí místo církve v naslouchání a podpoře poctivé debaty mezi vědci, v dialogu mezi zastánci různých přístupů s tím, že je třeba uchovávat postoj naděje, že „stále můžeme změnit směr a vždy můžeme něco udělat pro řešení problémů.“⁵⁷

1.3. Evangelium stvoření

Na začátku druhé kapitoly papež vyjadřuje přesvědčení o možnosti vzájemného produktivního dialogu mezi vědou a náboženstvím.⁵⁸ Ekologická angažovanost plyne již ze samého lidství člověka a v případě věřících nachází své nejhlubší odůvodnění ve víře v Boha Stvořitele.⁵⁹

Náhled na stvoření lidstva je ukotven v Božím plánu, založeném na lásce a vůli stvořit člověka k Božímu obrazu a podobě, což je základem jeho důstojnosti.⁶⁰ Člověku je svěřena země, kterou má obdělávat a střežit (srov. Gn 2, 15). Takto se nachází „ve třech úzce souvisejících základních vztazích: vztahu k Bohu, vztahu k bližnímu a vztahu

⁵¹ LS 54.

⁵²Papež FRANTIŠEK. *Evangelii gaudium: apoštolská exhortace o hlásání evangelia v současném světě* (dále jen EG). Praha: Paulínky, 2014, EG 56.

⁵³ Srov. LS 56.

⁵⁴ Srov. LS 58.

⁵⁵ Srov. LS 59.

⁵⁶ LS 60.

⁵⁷ LS 61.

⁵⁸ Srov. LS 62.

⁵⁹ Srov. LS 64.

⁶⁰ Srov. LS 65.

k zemi“⁶¹. Původní harmonie vztahů je bohužel narušena hříchem, jehož důsledkem dochází k různým formám násilí mezi lidmi i ke špatnému zacházení s tím, co jim bylo svěřeno, včetně přírody.⁶² Původní příkaz k podmanění si země (srov. Gn 1, 28), obdělávání a péči o ni (srov. Gn 2, 15) je pokřiven a z pokojného a láskyplného pastýře a správce stvoření se člověk stává tím, kdo ovládá a vlastní.⁶³ Papež na tomto místě připomíná příklad svatého Františka z Assisi, který podle svědectví svatého Bonaventury zakoušel ve svém vztahu ke stvoření něco z původní harmonie skrze svůj postoj úcty a chvály.⁶⁴ V následujících odstavcích je ve světle textů Starého zákona postupně interpretován vztah člověka k zemi, kterou si má podle příkazu Stvořitele podmanit (srov. Gn 1, 28) ve smyslu obdělávání a ochrany, a tak rozvíjet postoj „odpovědné vzájemnosti mezi člověkem a přírodou“⁶⁵. Je zde připomenuto, jak se má projevovat tato odpovědnost člověka vůči přírodě, živým bytostem i druhému člověku.⁶⁶ Má to být zodpovědné užívání, uznání vlastní hodnoty každé živé bytosti, která svým bytím Hospodina chválí (srov. Dan 3, 57–90; Ž 148), což je pravým opakem jakéhokoliv antropocentrismu.⁶⁷ Lid ve svých dějinách stále znovu zakouší, že Bůh je všemohoucí, a proto se k němu obrací s důvěrou a nadějí jak v dobách egyptského otroctví a babylonského vyhnanství, tak i během pozdějšího pronásledování v římské říši.⁶⁸

V následující části je zamyšlení nad tajemstvím stvoření, které je v židovsko-křesťanské tradici více než „příroda“, protože „souvisí s Božím plánem lásky, v němž má každý tvor svoji hodnotu a svůj smysl“⁶⁹, a proto „může být pochopeno pouze jako dar, který vychází z otevřené ruky Otce všech, jako realita osvícená láskou, která nás svolává ke všeobecnému společenství“⁷⁰. Vše stvořené má přiděleno své místo ve světě, vstupuje do řádu lásky a člověk, který je oproti zbytku stvoření obdařen i inteligencí, je pověřen péčí o ně.⁷¹ Tato péče o stvoření probíhá skrze uskutečňování všech jeho schopností, které mu byly dány. Bůh „chce jednat spolu s námi a chce počítat s naší spoluprací“⁷² a současně respektuje autonomii pozemských skutečností, kdy „mají

⁶¹ LS 66.

⁶² Srov. tamtéž.

⁶³ Srov. tamtéž.

⁶⁴ Srov. tamtéž.

⁶⁵ LS 67.

⁶⁶ Srov. LS 68.

⁶⁷ Srov. LS 69.

⁶⁸ Srov. LS 73n.

⁶⁹ LS 76.

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ Srov. LS 77n.

⁷² LS 80.

všechny věci vlastní trvalost, pravdivost, hodnotu, vlastní zákony i uspořádání“⁷³. Nejprve se papež zabývá jedinečností lidského bytí, osobní identitou každého, „která je schopna vstupovat do dialogu s druhými a s Bohem“⁷⁴. Lidská bytost nemůže být nikdy redukována na kategorii objektu,⁷⁵ neboť má svou důstojnost od Boha, ale to ji neopravňuje považovat jiné živé bytosti za pouhé objekty, přírodu jen jako zdroj a předmět zisku⁷⁶, a ne jako místo našeho domova.⁷⁷ Jsme pozváni k „odmítnutí jakékoli despotické a nezodpovědné nadvlády člověka nad ostatními tvory“⁷⁸, neboť nejsme jejich konečným cílem, ale „[v]šichni se naopak spolu s námi a skrze nás ubírají ke společnému cíli, kterým je Bůh, v transcendentní plnosti, kde všechno objímá a osvěcuje vzkříšený Kristus. Člověk obdařený inteligencí a láskou a přitahován Kristovou plností je povolán přivést všechno tvorstvo k svému Stvořiteli.“⁷⁹

Kapitola pokračuje tématem harmonie veškerého stvoření. Začíná od člověka, který je obrazem Božím a je obklopen hmotným světem, jenž je „jazykem Boží lásky, jeho bezmezná náklonnost k nám“⁸⁰. „Dějiny našeho přátelství s Bohem se vždy odehrávají v určitém geografickém prostoru, který se stává velice osobním znamením, a každý z nás chová v paměti místa, jejichž připomínka nás oblažuje“⁸¹, ve kterém dozrává naše vlastní identita.⁸² Jsme zváni ke kontemplaci tohoto stvoření, k objevování poselství každého tvora, ale též toho, co nám Bůh skrze ně sděluje o nás ve vztahu k ostatním.⁸³ Tuto vzájemnou závislost tvorů, která je Božím záměrem, popisuje *Katechismus* slovy:

Slunce a měsíc, cedr i malý květ, orel i vrabec: pohled na jejich nesčetné rozmanitosti a nerovnosti nám říká, že žádný tvor si sám nestačí, že tvorové existují jen ve vzájemné závislosti, aby se navzájem doplňovali a sloužili jeden druhému.⁸⁴

⁷³ *Dokumenty II. vatikánského koncilu. Gaudium et spes: pastorální konstituce o církvi v dnešním světě* (dále jen GS). Praha: Zvon, 1995, GS 36.

⁷⁴ LS 81.

⁷⁵ Srov. tamtéž.

⁷⁶ Srov. LS 82.

⁷⁷ Srov. KSNC 461.

⁷⁸ LS 83.

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ LS 84.

⁸¹ Tamtéž.

⁸² Srov. tamtéž.

⁸³ Srov. LS 85.

⁸⁴ *Katechismus katolické církve* (dále jen KKC). 1. vydání. Praha: ZVON, 1995. KKC, 340.

Společně s ostatními tvory tvoříme univerzální rodinu, neboť nás propojují se všemi bytostmi neviditelné svazky, které pochází od jediného Otce.⁸⁵ Tato spojení skrze naši tělesnou skutečnost jsou s okolním světem tak blízka a těsná, že „pustošení půdy představuje jistý druh onemocnění týkající se každého a vyhubení nějakého živočišného druhu můžeme chápat jako zmrzačení“⁸⁶. V dalších člancích papež upozorňuje na nebezpečí „klást všechny živé bytosti na stejnou rovinu a odpírat člověku onu osobitou hodnotu, která v sobě zároveň zahrnuje obrovskou odpovědnost“⁸⁷. Zastavuje se nad přehnaným zaměřením se na ochranu různých živých bytostí, zatímco není přiznávána stejná důstojnost každému člověku.⁸⁸ Připojuje též, že „pocit vnitřního spojení s ostatními bytostmi přírody nemůže být autentický, pokud nám v srdci zároveň chybí něha, soucit a starost o druhé lidi“⁸⁹. Důležitým předpokladem je srdce „otevřené všeobecnému společenství“ s tím, že „nic a nikdo není z tohoto bratrství vylučován“⁹⁰. Naše chování k lidem se odráží i v našem přístupu k ostatním tvorům i celé přírodě a naopak. Vše je ve vzájemném vztahu, jak nepřetržitě poznamenává.⁹¹

V další části papež zaměřuje svou pozornost na způsob přístupu ke společným dobrům. K pojetí společnému věřícím i nevěřícím, že „země je ze své podstaty společným dědictvím, jehož plody mají sloužit všem“ je připojen i úhel víry, že „je to otázkou věrnosti Stvořiteli, protože Bůh stvořil svět pro všechny“ a „každá ekologická angažovanost musí zahrnovat sociální perspektivu, která zohledňuje základní práva těch nejvíce znevýhodněných“.⁹² Právo na soukromé vlastnictví v tomto ohledu nelze chápat jako nedotknutelné, protože má mít i sociální funkci.⁹³ Současně vyjadřuje povinnost těch, kdo vlastní určitou část životního prostředí, že jej mají spravovat ku prospěchu všech.⁹⁴

V poslední části této kapitoly papež prezentuje Ježíšův pohled na tuto otázku, jak o tom svědčí novozákonní spisy. Celým svým životem zprostředkovává Boha Otce, který má vztah ke svým tvorům, každý z nich má v jeho očích svou důležitost. Uvádí vrabce, kteří nejsou zapomenuti (srov. Lk 12, 6), vyzývá podívat se na nebeské ptactvo, které

⁸⁵ Srov. LS 89.

⁸⁶ EG 215.

⁸⁷ LS 90.

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ LS 91.

⁹⁰ LS 92.

⁹¹ Srov. tamtéž.

⁹² LS 93.

⁹³ Srov. tamtéž.

⁹⁴ Srov. tamtéž.

„neseje, nežne, nesklízí do stodol, a přece je váš nebeský Otec živí“ (Mt 6, 26).⁹⁵ Během svého putování upozorňuje své učedníky na dozrálá pole ke žnám (srov. Jan 4, 35), mluví v podobenstvích o nebeském království, které přirovnává k nepatrnému hořčičnému zrnu, jež v sobě skrývá potenciál něčeho většího (srov. Mt 13, 31–32).⁹⁶ Svůj život prožívá v harmonii se stvořením, žije skrytý život v Nazaretě naplněný pravděpodobně řemeslnou prací tesaře (srov. Lk 2, 40–52; Mt 13, 55; Mk 6, 3).⁹⁷ Přijímá na sebe celý lidský život od vtělení až po smrt na kříži a po svém vzkříšení je dál přítomen v celém stvoření svou všeobecnou vládou, jak je vyjádřeno v listu Koloským (Kol 1, 19–20).⁹⁸ Takto je skrze Krista celé tvorstvo orientováno k plnosti.

1.4. Lidský kořen ekologické krize

Ve třetí kapitole papež František vybízí k zastavení se nad lidským kořenem ekologické krize, technokratickým paradigmatem a nad místem člověka a jeho činností ve světě.⁹⁹

Nejprve konstatuje enormní změny, které nastaly díky rozvoji technologií v posledních dvou staletích, a zve nás k úžasu, radosti a uznání toho všeho, co dokázala lidská kreativita, která je rozvinutím daru svěřeného Bohem člověku. Je zmíněna transformace přírody, přínos techniky v překonávání materiálních omezení, pokrok v různých oborech jako je medicína, strojírenství a komunikace, ale též vypracování alternativ udržitelného rozvoje.¹⁰⁰ Papež nás vybízí k vděčnosti za četné plody vědy a techniky, které napomohly zvýšit kvalitu lidského života, umožnily právě díky novým technickým nástrojům vznik a následné zprostředkování cenných výtvarných a hudebních děl.¹⁰¹ Bohužel tento rozvoj nastavuje i stinnou tvář tohoto pokroku v podobě narůstající moci a nadvlády „nad lidským rodem a celým světem“¹⁰², která může být zneužita, jak se již stalo při likvidaci milionů lidí totalitními režimy ve 20. století.¹⁰³ Papež upozorňuje na příliš rychlý rozvoj moci technologie a ekonomiky na jedné straně, kterému neodpovídal rozvoj člověka v jeho zodpovědnosti, vědomí hodnot, a ve svědomí na straně

⁹⁵ Srov. LS 96.

⁹⁶ Srov. LS 97.

⁹⁷ Srov. LS 98.

⁹⁸ Srov. LS 100.

⁹⁹ Srov. LS 101.

¹⁰⁰ Srov. LS 102.

¹⁰¹ Srov. LS 103.

¹⁰² LS 104.

¹⁰³ Srov. tamtéž.

druhé. Papež konstatuje: „Lidská bytost není plně autonomní. Její svoboda podléhá nemoci, svěřuje-li se slepým silám nevědomí, bezprostředních potřeb, egoismu a brutálního násilí.“¹⁰⁴ Člověku chybí „náležitě solidní etika, kultura a spiritualita, která by mu skutečně kladla meze a udržovala ho [...] v sebeovládání“¹⁰⁵.

Dále papež přibližuje technokratické paradigma spočívající v tom, že „vystupuje do popředí takové pojetí, v němž se člověk (subjekt) v logicko-rationálním procesu postupně zmocňuje vnějšího světa (objektu) [...] vypracovává experimentální vědeckou metodu, která již v sobě zahrnuje techniku vlastnění, nadvlády a transformace“¹⁰⁶. V souvislosti s tím se přístup člověka k přírodě proměňuje od postoje přijímání toho, co mu nabízí „z její otevřené dlaně“ ke snaze získat „vše, co je možné“.¹⁰⁷ Vzniká idea „nekonečného či neomezeného růstu“, která je postavena na lži „o nekonečné dostupnosti dober planety, což vede ke snaze ‚vymačkat‘ ji až nadoraz a ještě více“.¹⁰⁸ Různé, již zmíněné technické vymoženosti „nejsou neutrální, protože utvářejí kontext, jenž podmiňuje životní styl, a zaměřují sociální možnosti k zájmům určitých mocenských skupin“¹⁰⁹. Papež konstatuje, že „technokratické paradigma se totiž stalo natolik dominantním, že je velmi obtížné odhlížet od jeho zdrojů, a ještě obtížnější je užívat jeho zdrojů a nenechat se ovládnout jeho logikou“¹¹⁰. Toto paradigma ovlivňuje nejen ekonomiku a politiku, ale i kulturu, v níž je nesnadné zvolit si životní styl, který by nebyl závislý na technice s její „globalizující se a odosobňující moci“¹¹¹. Člověk takto ztrácí stále více schopnost se svobodně a kreativně rozhodovat.¹¹² František vyjadřuje, že je ovlivněna ekonomika i politika, z nichž prvá „přijímá každý technologický rozvoj s cílem profitovat, aniž by věnovala pozornost možným negativním důsledkům pro člověka.“¹¹³ Spoléháme se, že „ekonomie a technologie vyřeší všechny problémy životního prostředí“, a tak nehledíme na „rozumnou míru výroby, lepší přerozdělování bohatství, odpovědnou péči o životní prostředí nebo práva budoucích generací“¹¹⁴. Jiným slabým bodem technologie se stává její specializace, která není schopna poskytnout ucelený pohled na celek a vztahy mezi věcmi. Na jedné straně je věda schopna řešit velké otázky, na druhé straně však přestává

¹⁰⁴ LS 105.

¹⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶ LS 106.

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ Tamtéž.

¹⁰⁹ LS 107.

¹¹⁰ LS 108.

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² Srov. tamtéž.

¹¹³ LS 109.

¹¹⁴ Tamtéž.

„brát zřetel na všechno, co přineslo poznání v jiných oblastech vědění“¹¹⁵. K tomu papež uvádí princip, že „realita je důležitější než idea“¹¹⁶. Jako řešení proti postupujícímu technokratickému paradigmatu vidí papež František ekologickou kulturu, která nebude redukována „na řadu urgentních a dílčích odpovědí na problémy, které vyvstávají v souvislosti se zhoršováním životního prostředí“, ale má „nabízet jiný pohled, myšlení, výchovný program, životní styl a spiritualitu“, neboť „[h]ledat pro každý problém životního prostředí pouze technickou pomoc znamená izolovat věci, které ve skutečnosti spolu souvisejí, a skrývat pravé a hlubší problémy světového systému“¹¹⁷. Papež neodsuzuje a priori vše co souvisí s technikou, ale uvádí podmínku existence lidské svobody, která je schopna „stanovit technice meze, usměrnit ji a zapojit ji do služeb jiného typu pokroku – zdravějšího, lidštějšího, sociálně vstřícnějšího a celistvějšího“¹¹⁸, a tak se osvobodit od vládnoucího technokratického paradigmatu. Papež uvádí tři příklady plodné interakce s technickými možnostmi z oblasti ekonomiky, politiky i kultury a jako podmínku fungování vidí autentické lidství.¹¹⁹ Vyzývá k „odvážné kulturní revoluci“ neboť bude třeba „zařadit nižší rychlost a podívat se na realitu jiným způsobem, osvojit si pozitivní a udržitelné podoby rozvoje a zároveň se vrátit k hodnotám a velkým cílům, které byly zničeny nespoutanou megalomanií“¹²⁰.

Následující zamyšlení je zaměřeno na krizi a důsledky moderního antropocentrismu, neboť novověké antropocentrické vybočení bohužel „nadále poškozuje to, co nás vzájemně spojuje, i každý pokus o posílení sociálních svazků“¹²¹. Nesprávná prezentace křesťanské antropologie vedla k pochopení role člověka jako pána světa, který přírodu a její bohatství má využívat podle svých neomezených potřeb.¹²² To vedlo k nedostatečné pozornosti na škody způsobené přírodě a environmentální dopad egoistického chování vůči ní.¹²³ Dalším důsledkem bylo pokřivení vztahu člověka k sobě samému i k druhým. Papež konstatuje, že neschopnost „uznat důležitost chudého člověka, lidského embrya a postižené osoby“¹²⁴ se odráží i v našem omezení následně „naslouchat volání samotné

¹¹⁵ LS 110.

¹¹⁶ EG 231–233. Mezi další principy, o kterých píše papež František v encyklice *Evangelii gaudium*, patří že, „čas je nadřazen prostoru“ (EG 222–225), „jednota má převahu nad konfliktem“ (EG 226–230), „celek je nadřazen částí“ (EG 234–237).

¹¹⁷ LS 111.

¹¹⁸ LS 112.

¹¹⁹ Srov. tamtéž.

¹²⁰ LS 114.

¹²¹ LS 116.

¹²² Srov. tamtéž.

¹²³ Srov. LS 117.

¹²⁴ Tamtéž.

přírody“¹²⁵. Jedinou možnou cestou pro člověka je znovunalezení jeho místa v celku stvoření, které mu bylo svěřeno Bohem. Pokud bude stále usilovat o nezávislost na realitě a bude chtít být absolutním vládcem svého života i svého okolí a stavět se na místo samotného Boha, ztratí spojení se zdrojem svého bytí, jímž je Bůh, a tak ztratí i své jedinečné povolání „Božího spolupracovníka na díle stvoření“.¹²⁶ Pokud se má člověk správně podílet na obnově a ochraně životního prostředí musí dojít k obnově jeho lidského bytí. Jak uvádí papež František: „Neexistuje ekologie bez adekvátní antropologie.“¹²⁷ Vyzdvihuje hodnotu vztahů mezi lidmi, svébytnou hodnotu lidské bytosti převyšující ostatní tvory, respekt vůči druhému, schopnost poznávat, milovat a vést dialog.¹²⁸ Tento sociální rozměr člověka i jeho vztah k Bohu souvisí se správným vztahem k životnímu prostředí, neboť vše je vzájemně propojeno.¹²⁹

Papež podobně jako již ve své apoštolské exhortaci *Evangelii gaudium* upozorňuje na nebezpečí praktického relativismu, který souvisí se scestným antropocentrismem, z něhož pochází „různé postoje, jež současně vedou k devastaci životního prostředí i k sociálnímu úpadku“¹³⁰. Jako příklady využívání druhého a zacházení s ním jako s pouhým objektem uvádí papež nucené práce, sexuální zneužívání dětí, opouštění starých lidí, ale i obchodování s lidmi, organizovaný zločin, obchod s drogami, obchod s „krvavými diamanty“ a kůží zvířat, kterým hrozí vyhynutí, získávání orgánů od chudých za účelem jejich odprodeje či k experimentům nebo odhazování dětí, protože nevyhovují přáním svých rodičů.¹³¹ Tyto postoje plynou z již zmíněné logiky „použij a vyhod“¹³², která za sebou zanechává množství odpadu plynoucího z neřízeného konzumismu.¹³³

Následujícím tématem, kterému je věnována pozornost, je hodnota a důležitost práce pro člověka.¹³⁴ Nejprve papež František oceňuje zpracování této otázky svatým Janem Pavlem II. v encyklice *Laborem exercens*. Znovu připomíná biblický příběh stvoření, ve kterém je člověk postaven Bohem do zahrady v Edenu, aby ji nejen střežil, ale i obdělával

¹²⁵ Tamtéž.

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ LS 118.

¹²⁸ Srov. LS 119.

¹²⁹ Srov. tamtéž.

¹³⁰ LS 122.

¹³¹ Srov. LS 123.

¹³² Srov. LS 22.

¹³³ Srov. LS 123.

¹³⁴ Srov. LS 124.

(srov. Gn 2, 15).¹³⁵ Lidská práce je příležitostí napomáhat „prozíravému rozvoji stvoření“¹³⁶. Papež mluví o práci jako o „jakékoli činnosti, která obsahuje nějakou přeměnu toho, co existuje“, je předpokládána „idea vztahu, který lidská bytost může nebo má navázat s někým jiným“¹³⁷. Papež uvádí jako vzor zdravého chápání práce blahoslaveného Karla Foucaulda, který přijal jako své povolání napodobovat skrytý každodenní život Ježíše v Nazaretě.¹³⁸ Obnovený pohled na práci přináší i svatý Benedikt z Nursie, který chce, „aby jeho mniši žili ve společenství a spojovali modlitbu a studium s manuální prací (*ora et labora*)“¹³⁹, a jak praví papež František: „tento způsob prožívání práce umocňuje naši schopnost pečovat o životní prostředí ohleduplně a propůjčuje našemu vztahu ke světu zdravou střídmost“¹⁴⁰. František přirovnává práci k prostředí „mnohotvárného osobního rozvoje, kde působí více dimenzí života: tvořivost, plánování budoucnosti, rozvoj schopností, uplatňování hodnot, komunikace s ostatními, postoj adorace“¹⁴¹. Práce je součástí smyslu života, a proto není potřeba snažit se ji zcela nahrazovat technologickým pokrokem, neboť by tím člověk ztratil jedno z klíčových míst¹⁴² na cestě zrání, lidského rozvoje, osobní realizace, budování sítě vztahů důvěry a spoléhání se na druhé.¹⁴³ Papež poukazuje na snahy rozvinout jiné formy výroby, které se zaměří na větší diverzitu a podnikatelskou kreativitu zvláště v zemědělské malovýrobě, kde je možné uplatňovat tradiční způsoby obdělávání půdy, jež jsou šetrnější k životnímu prostředí. K právu i povinnosti odpovědných představitelů pak patří tyto drobné rolníky a diverzifikaci výroby podporovat i za cenu jistých omezení těch, kdo disponují velkými zdroji a finanční mocí ve velkovýrobě. Posledním podnětem k tématu práce je výzva zaměřená na podnikatelské aktivity, které mají mít na zřeteli jak produkci bohatství a zlepšování světa, tak i podporu daného regionu skrze vytváření pracovních míst.¹⁴⁴

¹³⁵ V Kompendiu sociální nauky církve se píše: „Práce patří k původnímu stavu člověka a předchází jeho pádu, a proto není trestem ani prokletím.“ KSNK 256.

¹³⁶ LS 124; srov. KSNK 263: „Práce představuje základní rozměr lidské existence jakožto účast člověka nejen na díle stvoření, ale také na díle vykoupení.“

¹³⁷ LS 125.

¹³⁸ Karel zakončuje svá duchovní cvičení s rozhodnutím, které jej utvrzuje v jeho povolání: „Vidět se v Nazaretě jako v cíli svého života, mé odpočívání na věky: můj život je život Ježíše v Nazaretě, skrytý v Bohu a v Kristu, mezi Ježíšem, Marií a Josefem, se svatou Magdalenou a svatým Pavlem jako zvláštními průvodci, první, aby mě naučila milovat Boha, druhý, aby mě naučil jednat s lidmi“. CASTILLON DU PERRON, Marguerite. *Charles de Foucauld*. 2. vydání. Paříž: B. Grasset, 1984, s. 264, překlad: autorka práce.

¹³⁹ LS 126.

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ LS 127.

¹⁴² Srov. Papež JAN PAVEL II. *Laborem exercens: o lidské práci* (dále jen LE). In *Sociální encykliky (1891–1991)*. 1. vydání. Praha: Zvon, 1996, LE 3.

¹⁴³ Srov. LS 128.

¹⁴⁴ Srov. LS 129.

Další téma, které papež otevírá, jsou biologické inovace, jež jsou možné díky rozvíjejícímu se výzkumu. Nejprve připomíná meze lidských zásahů do rostlinné i živočišné říše a jejich legitimitu danou cílem, jak učí *Katechismus*.¹⁴⁵ Svatý otec se připojuje k pozici svatého Jana Pavla II. ohledně přínosu vědeckého a technologického pokroku, který však musí brát ohled na ekosystém jako celek.¹⁴⁶ Při uplatňování lidské tvořivosti a zvláštních darů pro rozvoj vědy a technologie darované Bohem připomíná důležitost brát současně v úvahu „cíle, následky, kontext a etické meze lidské činnosti“¹⁴⁷. Papež se krátce zastavuje nad aktuální otázkou geneticky modifikovaných organismů jak rostlinných, tak i živočišných pro účely medicínské či zemědělské.¹⁴⁸ Uvádí některé negativní dopady použití geneticky modifikovaných obilnin v zemědělství jako je soustředění úrodné půdy v rukou jen několika vlastníků, a tím k úbytku drobných pěstitelů, umenšení rozmanitosti produkce, narušení propojenosti ekosystémů, a též vznik oligopolů v produkci osiv a dalších zemědělských produktů, které svou politikou vyřazují malé producenty ze společného diskurzu.¹⁴⁹ Vyzdvihuje důležitost „zajistit vědeckou a společenskou debatu, která bude natolik odpovědná a všestranná, aby dokázala posoudit veškeré dostupné informace a nazývat věci pravými jmény“¹⁵⁰. Na závěr kapitoly se znovu vrací k důležitosti respektovat meze vědeckého bádání nejen vůči integritě životního prostředí, jak na to poukazují ekologická hnutí, ale na prvním místě aplikovat princip nezcizitelné důstojnosti lidské osoby od početí až po přirozenou smrt.¹⁵¹

1.5. Integrovaná ekologie

Čtvrtá kapitola encykliky je věnována některým prvkům integrované ekologie. Nejprve papež vysvětluje ekologii jako vědu studující vztahy mezi živými organismy a prostředím. Znovu připomíná, že všechno vzájemně souvisí, a proto je třeba přijímat a zkoumat složitou propojenost mezi biologickými druhy, zařazovat je vždy do širšího pojetí reality, a tak se vyvarovat zlomkovitosti a izolovanosti poznání.¹⁵² Papež František

¹⁴⁵ Srov. LS 130; KKC 2417: „Lékařské a vědecké pokusy na zvířatech jsou mravně přijatelné, zůstávají-li v rozumných mezích a přispívají-li k léčení nebo k záchraně lidských životů.“

¹⁴⁶ Srov. LS 131.

¹⁴⁷ Tamtéž.

¹⁴⁸ Srov. LS 133.

¹⁴⁹ Srov. LS 134.

¹⁵⁰ LS 135.

¹⁵¹ Srov. LS 136; Srov. KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. *Instrukce Dignitas personae o některých otázkách bioetiky*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, čl. 1.

¹⁵² Srov. LS 138.

konstatuje, že „[n]eexistují dvě oddělené krize, tedy krize životního prostředí a krize sociální, nýbrž jedna a komplexní sociálně-environmentální krize“, a proto vybízí k hledání „integrálních řešení, která zahrnou interakce přírodních systémů mezi sebou a se sociálními systémy“¹⁵³. Vzápětí vyzdvihuje přední roli vědců při „určování dopadu konkrétní podnikatelské aktivity na životní prostředí“¹⁵⁴, aby skrze soustavné bádání poznali způsoby, jak se k sobě vztahují různé tvorové v rámci ekosystémů, které vytvářejí.¹⁵⁵ Následně papež připomíná jak se „ekosystémy podílejí na zneškodňování oxidu uhličitého, čištění vody, na boji proti chorobám a škůdcům, na utváření půdy, na rozkládání odpadů a na mnoha jiných službách“¹⁵⁶, a tak projevují svou schopnost regenerace. Realitu je třeba brát v širších souvislostech, a to nejen z pohledu ekonomického růstu, který ve snaze zjednodušovat procesy a snižovat náklady, vede k vytváření stále se opakujících postupů a k homogenizaci.¹⁵⁷ Papež na tomto místě připomíná, že „analýza problémů životního prostředí je neoddělitelná od analýzy lidských, rodinných, pracovních a městských kontextů a od vztahu každého člověka k sobě samému, což přináší určitý konkrétní způsob vztahování se k druhým a k životnímu prostředí“¹⁵⁸, a tak zde existuje vzájemná interakce.¹⁵⁹ Dále píše, že „kvalita zdraví společenských institucí působí na životní prostředí a kvalitu lidského života, [...] [v] tomto smyslu je sociální ekologie nezbytně institucionální a dosahuje postupně různých dimenzí, od primární sociální skupiny, rodiny, přes místní a národní společenství až k mezinárodnímu životu“¹⁶⁰. Papež poukazuje na nedostatečný institucionální systém v některých zemích, který vede k utrpení obyvatelstva a k prospěchu jen těch, kteří z tohoto stavu věci těží. Píše, že někdy „zákony mohou být sepsány korektně, ale často zůstávají mrtvou literou“¹⁶¹, a tak dochází k nezákonnému jednání jako je kácení pralesů, nebo korupce v regionech produkujících produkty pro výrobu drog konzumovaných v bohatých společnostech.¹⁶²

Dalším aspektem integrální ekologie je „historické, umělecké a kulturní dědictví“, které „[j]e součástí společné místní identity a základem pro vytváření města, kde se dá

¹⁵³ LS 139.

¹⁵⁴ LS 140.

¹⁵⁵ Srov. tamtéž.

¹⁵⁶ Tamtéž.

¹⁵⁷ Srov. LS 141.

¹⁵⁸ Tamtéž.

¹⁵⁹ Srov. tamtéž.

¹⁶⁰ LS 142.

¹⁶¹ Tamtéž.

¹⁶² Srov. tamtéž.

skutečně bydlet“, a s ním souvisí i „pozornost k místním kulturám“, k umožnění dialogu mezi technicko-vědeckým jazykem a lidovou řečí“¹⁶³. Papež upozorňuje na nebezpečí stírání kulturních rozdílů a redukci nesmírné kulturní rozmanitosti konzumistickou vizí lidské bytosti nebo čistě technickým řešením, přičemž bychom se zabývali „pouze příznaky, které neodpovídají těm nejhlubším problémům“ a neosvojili bychom si „perspektivu práv národů a kultur“ a vnucovali jim pojem kvality života, který však „musí být pochopen uvnitř světa symbolů a zvyklostí vlastních každé lidské skupině“.¹⁶⁴ Papež varuje před existencí některých forem „intenzivního vykořisťování a devastace životního prostředí, jež mohou vyčerpát nejenom prostředky místní obživy, ale také sociální zdroje“¹⁶⁵. Konstatuje, že nejlepšími správci určitého území jsou právě domorodé komunity, protože nehledí na zemi jako na ekonomickou hodnotu, ale jako na „dar od Boha a od předků, kteří v ní spočívají, posvátný prostor, v součinnosti s nímž žijí svoji identitu a svoje hodnoty“¹⁶⁶.

K integrální ekologii též patří ekologie všedního dne, zahrnující pozornost na prostředí, ve kterém žijeme, na sociální soužití obyvatel projevující se vřelými a blízkými vztahy, které přinášejí pocit sounáležitosti a společenství i uprostřed anonymity velkoměsta nebo bytových aglomerací s vysokou hustotou obyvatelstva.¹⁶⁷ S lidskou ekologií souvisí i vytváření nových urbanistických plánů kdy je samozřejmě důležitá krása projektu, ale „ještě větší cenu má jiný typ krásy, totiž kvalita života lidí, jejich harmonický vztah s životním prostředím, jejich setkávání a vzájemná pomoc“¹⁶⁸, a proto by se nemělo při analýze urbanistických plánů zapomínat na podněty ze strany místních obyvatel.¹⁶⁹ Papež se zamýšlí i nad nezbytností péče o veřejné prostory, řešením bytové otázky, vždyť „[v]lastní bydlení je velmi důležité pro důstojnost lidí a rozvoj rodin“¹⁷⁰, nad dopravou zvláště ve městech, kde silně ovlivňuje kvalitu života.¹⁷¹ Jako poslední aspekt, jenž papež předkládá, je „vztah lidské bytosti k mravnímu zákonu vepsanému do její vlastní přirozenosti“, který je „pro vytváření důstojného životního prostředí

¹⁶³ LS 143.

¹⁶⁴ LS 144.

¹⁶⁵ LS 145.

¹⁶⁶ LS 146.

¹⁶⁷ Srov. LS 148.

¹⁶⁸ LS 150.

¹⁶⁹ Srov. tamtéž.

¹⁷⁰ LS 152.

¹⁷¹ Srov. LS 151–153.

neodmyslitelný“, zastavuje se nad vztahem člověka ke svému tělu, jenž má přijímat jako Boží dar, „pečovat o ně a respektovat jeho význam“.¹⁷²

Poslední dvě témata, kterými se papež v rámci integrální ekologie zabývá, je princip obecného dobra¹⁷³, „který hraje ústřední a jednotící roli v sociální etice“¹⁷⁴, a s ním související mezigenerační spravedlnost. V souvislosti s principem obecného dobra připomíná úctu k lidské osobě, aplikaci principu subsidiarity¹⁷⁵, distributivní spravedlnost, solidaritu a přednostní volbu pro chudé.¹⁷⁶ Když se zamýšlí nad smyslem mezigenerační spravedlnosti, jež je založena na logice nezištného daru, který dostáváme a sdílíme¹⁷⁷, mluví o důležitosti položit si otázku: „Jaký svět chceme předat těm, kdo přijdou po nás, dětem, které nyní vyrůstají?“¹⁷⁸. Jako odpověď uvádí, že jde o mnohem více než o otázku životního prostředí, ale především o zaměření, smysl, hodnoty a cíle našeho přebývání na tomto světě.¹⁷⁹ Na konci celého zamyšlení nad integrální ekologií vyzývá papež k nutnosti opustit individualistické postoje a egoistické hledání bezprostředního uspokojení a začít uskutečňovat solidaritu již v rámci současné generace, aby mohla přinést plody i pro generace budoucí.¹⁸⁰

1.6. Jak se zorientovat a jak jednat

Po předchozích čtyřech kapitolách, ve kterých papež předložil určitou analýzu aktuální situace lidstva, stavu planety a pojmenoval mnohé příčiny zhoršování životního prostředí, nyní nastiňuje „cesty dialogu, jež nám pomohou dostat se ze sebedestruktivní spirály, do níž se propadáme“¹⁸¹.

Nejprve mluví o dialogu vedeném v mezinárodní politice a hned na začátku oceňuje posun ve vnímání planety jako společné vlasti, kde „poznáváme dopad škodlivých důsledků života, výroby a spotřeby na všechny“, a proto „se navrhovaná řešení mohou

¹⁷² LS 155.

¹⁷³ Principem obecného dobra se rozumí „souhrn podmínek společenského života, které jak skupinám, tak jednotlivým členům dovolují úplnější a snazší dosažení vlastní dokonalosti“ (GS 26).

¹⁷⁴ LS 156.

¹⁷⁵ Princip subsidiarity je „princip, podle kterého by ústřední správní orgány (úřady) měly vykonávat pouze ty úkoly, jež nelze provést na úrovni místní, bezprostřední, tj. přenesení rozhodování na co nejnižší, bezprostřední úroveň“. Slovník cizích slov. *Subsidiarita* [2020-05-09]. <<https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/subsidiarita>>.

¹⁷⁶ Srov. LS 157–158.

¹⁷⁷ Srov. LS 159.

¹⁷⁸ LS 160.

¹⁷⁹ Srov. tamtéž.

¹⁸⁰ Srov. LS 162.

¹⁸¹ LS 163.

předkládat v globální perspektivě, a ne pouze z perspektivy ochrany zájmů některých zemí“¹⁸². Mluví o nutnosti celosvětové součinnosti vedoucí k „plánování trvale udržitelného a diverzifikovaného zemědělství, k rozvoji obnovitelných a životní prostředí neohrožujících zdrojů energie, k podpoře účinnějšího využívání energie, k prosazení přiměřenějšího přerozdělování lesních a mořských zdrojů a k zajištění přísunu pitné vody pro všechny“¹⁸³. Jmenuje některé kroky, které jsou již neodkladné, jako je nahrazování využívání fosilních paliv jinými zdroji energie, zvrácení tendence globálního oteplování, jehož důsledky se nejvíce projevují v některých rozvojových zemích, v nichž dochází k následnému prohlubování chudoby. Poukazuje na stálou absenci fungování mezinárodních institucí, které by měly „skutečnou autoritu a moc přistupovat k sankcím“¹⁸⁴ v případě nedodržování dohod uzavřených v rámci světových ekologických summitů a klimatických konferencí¹⁸⁵, koordinovaly dialog a následné kroky na světové úrovni.¹⁸⁶ Papež uvádí urgentní potřebu kroků, které by vedly k „redukci globálních emisí znečišťujících plynů“¹⁸⁷, k finanční pomoci rozvojovým zemím, aby i ony měly „přístup k transferu technologií, k technické asistenci a k finančním zdrojům“ umožňujícím přechod na „méně znečišťující způsoby výroby energie“¹⁸⁸. Tuto mezinárodní koordinaci vyžaduje i „systém *governance* oceánů“, ale i dalších „globálních obecných dober“.¹⁸⁹

Další oblastí nového dialogu je národní a lokální politika, ve které je třeba uplatňovat „odpovědnost za plánování, koordinaci, dohled a ukládání sankcí v rámci vlastního teritoria“¹⁹⁰. Rolí politické a institucionální struktury nemá být pouze zamezení „špatným praktikám“, nýbrž podpořit ty dobré, stimulovat tvořivost hledající nové cesty a usnadňovat osobní i kolektivní iniciativy.¹⁹¹ Papež připomíná, že „čas je nadřazen

¹⁸² LS 164.

¹⁸³ Tamtéž.

¹⁸⁴ LS 175.

¹⁸⁵ Srov. ŠTICA, Petr. Péče o společný domov, s. 15. Encyklika *Laudato si'* byla vydána s předstihem před zářijovým jednáním mezinárodního společenství o rozvojové agendě (Agenda 2030) v New Yorku, a s půlročním předstihem před připravovanou Klimatickou konferencí v Paříži (COP 21), aby ji bylo možné prostudovat a její závěry promýšlet již před oběma uvedenými politickými událostmi.; „Nejviditelnějším počinem na celosvětové úrovni byla v roce 2016 ratifikace Pařížské klimatické dohody. Ta totiž získala status **mezinárodně platné smlouvy** necelý rok po svém dojednání. Doposud ji ratifikovalo celkem 120 zemí (stav k 29. 12. 2016).“ TICHÝ, Daniel. *Boj lidstva s globálním oteplováním. Významné události roku 2016 v oblasti ochrany klimatu*. (31. 12. 2016) [2020-05-09]. <<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1997572-boj-lidstva-s-globalnim-oteplenim-vyznamne-udalosti-roku-2016-v-oblasti-ochrany>>.

¹⁸⁶ Srov. LS 175.

¹⁸⁷ LS 171.

¹⁸⁸ LS 172.

¹⁸⁹ LS 174.

¹⁹⁰ LS 177.

¹⁹¹ Srov. tamtéž.

prostoru“¹⁹², což je vidět především v politice, která by neměla být zaměřena jen na okamžité a krátkodobé výsledky v rámci jednoho volebního období, neboť je třeba myslet na dlouhodobé společné dobro.¹⁹³ Zde uvádí jako příklad družstva, jež využívají energie z obnovitelných zdrojů, a tak jsou lokálně soběstačná, což je dokladem toho, že na úrovni místní správy se lépe uskutečňuje „hlubší vědomí odpovědnosti, silný smysl pro společenství [...], hluboká láska ke své vlastní zemi, jakož i ochota myslet na to, co zanecháme dětem a vnoučatům“¹⁹⁴. V rámci lokální politiky papež poukazuje na důležitost nevládních organizací a občanských sdružení, které budou plnit aktivní kontrolní funkci na úrovni národní, regionální a komunální.¹⁹⁵ Oblastmi, kterým by se měla věnovat pozornost na lokální úrovni, je především podpora průmyslové výroby zaměřené na maximální energetickou účinnost a minimální spotřebu surovin, ale též dobrá organizace přepravy, stavění a regenerace budov vedoucí ke snížení spotřeby energie a úrovně znečištění, hospodaření s odpady a jejich recyklace, ochrana místních živočišných a rostlinných druhů, diverzifikace zemědělství, investice do venkovských infrastruktur a zavlažovacích systémů, do rozvoje trvale udržitelné agrární techniky, hájení zájmů drobných výrobců a ochrana lokálních ekosystémů před drancováním.¹⁹⁶ Jako důležitý předpoklad pro plánování podnikatelských aktivit a projektů vyzdvihuje papež interdisciplinární a transparentní dialog, vedený již od začátku celého procesu rozhodování, možnost participace i místních obyvatel, mechanismy neustálé kontroly a monitorování, otevřenost k rozhodnutí nepokračovat v projektu nebo k jeho modifikaci, pokud by se objevila nová environmentální rizika.¹⁹⁷

Papež se věnuje dialogu za lidskou plnost, který má být veden mezi politikou a ekonomikou. Upozorňuje na nebezpečí „magického pojetí trhu, které má sklon domnívat se, že problémy vyřeší pouze zvýšením zisků podniků nebo jednotlivců“¹⁹⁸, princip maximalizace zisku i na „úkor budoucích zdrojů nebo zdravého životního prostředí“¹⁹⁹. František si klade otázku: „Jaké je místo politiky?“²⁰⁰ Připomíná nejprve princip subsidiarity, který „zaručuje svobodu k rozvoji aktuálních schopností na všech úrovních, ale současně též vyžaduje větší odpovědnost vůči společnému dobru ze strany

¹⁹² EG 222.

¹⁹³ Srov. LS 178.

¹⁹⁴ LS 179.

¹⁹⁵ Srov. tamtéž.

¹⁹⁶ Srov. LS 180.

¹⁹⁷ Srov. LS 182–184.

¹⁹⁸ LS 190.

¹⁹⁹ LS 195.

²⁰⁰ LS 196.

toho, kdo disponuje větší mocí“²⁰¹. Opomínání tohoto principu vede k tomu, že „chybí prostor pro starost o integraci těch nejzranitelnějších, protože „za stávajícího modelu zdůrazňujícího soukromý úspěch se nejeví smysluplným investovat tak, aby si neúspěšní, slabí či méně obdaření mohli v životě razit cestu“²⁰². Dále má politika uvažovat „v širokých perspektivách“, uskutečňovat „nový integrální přístup“, nezabývat se jen povrchními ekologickými úvahami, ale nově promýšlet celkové procesy, vystavit kritice logiku stojící za současnou kulturou.²⁰³ Papež vyzývá politiku a ekonomiku k uznání svých chyb a nalezení „formy interakce zaměřené na společné dobro“ místo vzájemného obviňování „kdo může za chudobu a devastaci životního prostředí“²⁰⁴. V poslední podkapitole je zmíněna důležitost dialogu světových náboženství s vědami, neboť přístup víry doplňuje ten vědecký o dimenzi vnitřní podstaty všech tvorů a smyslu a cíle věcí.²⁰⁵ Nejprve papež píše o důležitosti vstupu náboženských vyznání „do vzájemného dialogu zaměřeného na péči o přírodu, na obranu chudých, na budování sítě vzájemné úcty a bratrství“²⁰⁶. Následně uvádí nezbytnost dialogu mezi samotnými vědami, aby se předešlo tendencím „uzavírat se do mezí vlastního slovníku a specializace [...], izolovat a absolutizovat vlastní vědění“²⁰⁷. Nakonec uvádí, jak je nezbytný „otevřený a aktivní dialog mezi různými ekologickými hnutími, mezi nimiž nechybí ideologické boje“²⁰⁸. Tuto kapitolu, jejímž hlavním tématem byl dialog, papež shrnuje slovy: „Závažnost ekologické krize od nás všech vyžaduje, abychom mysleli na společné dobro a kráčeli po cestě dialogu, k němuž je potřebná trpělivost, askeze a velkorysost; mějme vždy na paměti, že ‚realita je důležitější než idea‘.“²⁰⁹

1.7. Ekologická výchova a spiritualita

V úvodu nás papež František staví před velkou kulturní, duchovní a výchovnou výzvu, která by měla vést ke zrodu nových přesvědčení, nových postojů a životních stylů.²¹⁰ Nejprve konstatuje, že jsou lidé pod vlivem trhu, který „tíhne k vytváření nutkavého

²⁰¹ Tamtéž.

²⁰² Tamtéž; vnitřní citát je z EG 209.

²⁰³ Srov. LS 197.

²⁰⁴ LS 198.

²⁰⁵ Srov. LS 199.

²⁰⁶ LS 201.

²⁰⁷ Tamtéž.

²⁰⁸ Tamtéž.

²⁰⁹ Tamtéž; vnitřní citát je EG 231.

²¹⁰ Srov. LS 202.

konzumistického mechanismu [...], strhávání do víru zbytečného nakupování a utrácení“²¹¹. Pod zdánlivým pocitem svobody konzumovat dochází paradoxně k její ztrátě, neboť u člověka dochází ke stále většímu zaměření na jeho potřeby a tím k izolaci od druhých, k potřebě stále více uspokojovat rostoucí nenasytnost. Bohužel dochází k vyprazdňování srdce, stále větší potřebě kupovat, vlastnit a konzumovat, a to může vést i k násilí mezi těmi, kdo si některé věci mohou dovolit, a těmi, kdo tyto možnosti nemají.²¹² V kontrastu k této zdánlivé svobodě konzumovat staví papež svobodu otevření se pro dobro, pravdu, krásu a obnovu ve své důstojnosti.²¹³ Jako předpoklad tohoto kroku papež uvádí, že „[z]ákladní postoj sebezpřekročení, který rozbíjí izolované a na sebe orientované vědomí, je kořenem, který umožňuje péči o druhé a o životní prostředí a dává zrod mravnímu jednání, jež bere v úvahu vnější dopad každého úkonu a každého osobního rozhodnutí na naše okolí“²¹⁴. Díky změně životního stylu se totiž může vyvinout „zdravý tlak na ty, kdo mají politickou, ekonomickou a sociální moc“²¹⁵ ze strany spotřebitelů, kteří některé produkty přestanou kupovat kvůli jejich environmentálnímu dopadu a způsobu výroby, a tak donutí podniky ke změně jejich produkce.²¹⁶ Na konci podkapitoly je připomenuta výzva Charty Země k hledání nového začátku, která zazněla před dvaceti lety a je stále aktuální.²¹⁷

K novému začátku jsou třeba i nové návyky. Papež se s obdivem zmiňuje o generaci mladých, kteří v sobě nacházejí „novou ekologickou citlivost a velkorysého ducha a mnozí z nich obdivuhodným způsobem bojují za ochranu životního prostředí, avšak vyrůstali v prostředí nadměrné spotřeby a blahobytu, který ztěžuje proces osvojování jiných návyků“²¹⁸. Nejprve papež popisuje současné rozšíření cílů environmentální výchovy, zahrnující na počátku především zaměření na vědecké informace a růst povědomí o rizicích pro životní prostředí, a nově navrhuje zahrnout i kritický odstup vůči mýtům modernismu a obnovu ekologické rovnováhy na všech čtyřech úrovních.²¹⁹ V souvislosti s výchovou k „ekologickému občanství“ papež připomíná, že obvyklé poskytování informací má být provázeno vedením k formování návyků, kultivací

²¹¹ LS 203.

²¹² Srov. LS 204.

²¹³ Srov. LS 205.

²¹⁴ LS 208.

²¹⁵ LS 206.

²¹⁶ Srov. tamtéž.

²¹⁷ Srov. LS 207.

²¹⁸ LS 209.

²¹⁹ Srov. LS 210; Mezi tyto čtyři úrovně patří vztah k sobě samému na vnitřní úrovni, na úrovni solidarity s druhými, na přirozené úrovni ve vztahu se všemi živými bytostmi a na duchovní úrovni ve vztahu k Bohu.

solidních ctností, osvojováním si úkolu ochrany stvoření v drobných každodenních úkonech a postojích, které se mají stát novým životním stylem.²²⁰ V encyklice následuje pestrý výčet různých postojů a chování, jež papež vidí jako „součást velkorysé a důstojné kreativity, která ukazuje tu nejlepší stránku lidské bytosti“²²¹, „šíří ve společnosti dobro, které vždy ponese ovoce nezávisle na tom, co jsme schopni vidět [...], vzbuzují v lůně této země dobrotu, která má vždy tendenci šířit se“²²². Tyto postoje a nové způsoby chování se mají předávat v různých výchovných prostředích, z nichž se papež nejdříve zamýšlí nad školou, potom vyzdvihuje ústřední význam výchovy v rodině, kde se formují první návyky lásky a péče o život, a na konec uvádí politiku, různá sdružení a církev.²²³ Vyzývá k oproštění se od „utilitaristického pragmatismu“, který nedává prostor pro obdiv krásy, a tak umožňuje redukovat věci na „předmět spotřeby a bezbřehého zneužívání“.²²⁴

V podkapitole o ekologické konverzi hned na začátku papež určuje směr další reflexe slovy: „Nejde tolik o to, abychom mluvili o idejích, ale především o motivacích, které vycházejí ze spirituality a jsou s to podněcovat láskyplnou péči o svět.“²²⁵ Ekologická krize je výzvou k hlubokému vnitřnímu obrácení, jehož součástí je i ekologická konverze související se setkáním s Ježíšem.²²⁶ Toto obrácení musí probíhat nejen na individuální rovině každého jednoho člověka, ale vyžaduje komunitní konverzi, jež není pouhým součtem spolupráce individualisticky vychovaných jedinců, ale probíhá v rámci celého společenství, skrze vzájemnou propojenost dober, které každý z nich přináší, a tak povzbuzuje dobro u těch druhých.²²⁷ František uvádí několik postojů této konverze, které právě „ve vzájemné součinnosti vedou k velkorysé péči plné něhy“²²⁸. Na prvním místě je to vděčnost a nezištnost, které vedou ke svobodné volbě odříkání a štědrosti, poté mluví o láskyplném vědomí, že nejsme sami izolováni, ale patříme do univerzálního společenství a na konec tvořivost a nadšení, které plynou z Božího obdarování.²²⁹ Smysl této konverze nachází odůvodnění v přesvědčení naší víry, kterým byla věnována pozornost již v souvislosti s evangeliem stvoření, jako je jedinečné poselství o Bohu každého stvoření, příklad Krista, který přijímá hmotný svět a po svém vzkříšení přebývá

²²⁰ Srov. LS 211.

²²¹ Tamtéž.

²²² LS 212.

²²³ Srov. LS 213n.

²²⁴ Srov. LS 215.

²²⁵ LS 216.

²²⁶ Srov. LS 217.

²²⁷ Srov. LS 219.

²²⁸ LS 220.

²²⁹ Srov. tamtéž.

v nitru každé bytosti, řád a dynamika vepsaná do světa Stvořitelem a z toho plynoucí pozvání vytvářet „vznešené bratrství s veškerým stvořením“.²³⁰

V další podkapitole se papež zamýšlí nad kvalitou života, jak jej chápe křesťanská spiritualita, a zvláště nad zdroji radosti a pokoje. Proti neustálému „hromadění možností spotřeby, které rozptylují srdce a brání mu v tom, aby dovedlo ocenit každou věc a každý okamžik“, staví křesťanská spiritualita „růst v šetrnosti a ve schopnosti radovat se z mála, [...] zastavit se a vychutnávat malé věci, děkovat za možnosti, které nám život nabízí, aniž bychom se poutali k tomu, co máme, nebo zarmucovali kvůli tomu, co nemáme“²³¹. Nejprve je představena střídmost a pokora, patřící ke ctnostem, které napomáhají udržovat rovnováhu potřebnou k integritě ekosystémů podobně jako i k integritě lidského života.²³² Pro obnovení pokojné harmonie se stvořením je nutné nejprve žít v míru se sebou samým, neboť vnitřní mír je „úzce spojen s péčí o ekologii a o společné dobro, [...] odráží se ve vyváženém způsobu života, k němuž patří schopnost žasnout, jenž vede k hloubce života“²³³. Pokud lidé v sobě prožívají nerovnováhu, která je nutí všechno dělat rychle a v neustálém spěchu, převrací všechno, co mají kolem sebe, včetně zacházení s životním prostředím.²³⁴ Papež nám v souvislosti s tímto postojem srdce, které je pokojné, pozorné a vděčné připomíná Ježíše, který nás učil jak „být naplno přítomen u každé lidské bytosti a před každým stvořením, a tak nám ukázal cestu k překonávání chorobné úzkosti, která nás činí povrchními, agresivními a bezuzdnými konzumenty“²³⁵.

Následující podkapitola je věnována občanské a politické lásce. Papež vychází z našeho povolání žít společně a ve společenství, ve vztazích nezištné bratrské lásky, v nichž zakoušíme, že se vzájemně potřebujeme a přijímáme odpovědnost jedni za druhé a za svět.²³⁶ Tato láska se může často projevovat i skrze drobná gesta, laskavé slovo či úsměv, protože „[i]ntegrální ekologie je tvořena i jednoduchými každodenními gesty, skrze něž prolamujeme logiku násilí, vykořisťování a sobectví“²³⁷. František vidí jako klíč k autentickému rozvoji právě sociální lásku, jenž nás vede „k promýšlení širších strategií, které účinně zastaví úpadek životního prostředí a podpoří kulturu pečování“²³⁸. O toto se snaží i různá sdružení, která se „nasazují ve prospěch společného dobra a chrání

²³⁰ Srov. LS 221.

²³¹ LS 222.

²³² Srov. LS 224.

²³³ LS 225.

²³⁴ Srov. tamtéž.

²³⁵ LS 226.

²³⁶ Srov. LS 228–229.

²³⁷ LS 230.

²³⁸ LS 231.

přírodní i městské životní prostředí, [...] kolem nich se rozvíjejí nebo obnovují vztahy a utváří se nové lokální sociální předitivo“²³⁹.

Po zamyšlení o důležitosti vycházet vstříc k druhým předkládá papež krátké pojednání o svátostných znameních, svátečním odpočinku, o místech setkávání s Bohem. Vyzývá k hledání, nacházení a kontemplaci Boha ve všech věcech, jak to učil svatý Bonaventura nebo svatý Jan od Kříže.²⁴⁰ Mluví též o svátostech, jež „představují privilegovaný způsob, jak je příroda přijata Bohem a proměněna na prostředek nadpřirozeného života“²⁴¹, přibližuje tajemství eucharistie, v níž se „sám Bůh, jenž se stal člověkem, dává za pokrm svému stvoření“²⁴² a my se k této oběti díkyvdání můžeme připojovat se svými dary.²⁴³ Zcela specifický význam má především neděle jako den odpočinku a oslavy Kristova Vzkříšení, jež je podobně jako židovský šabat představena „jako den uzdravení vztahů lidské bytosti s Bohem, se sebou, s druhými a se světem“²⁴⁴.

Na závěr kapitoly nás papež zve k zamyšlení nad trojičním společenstvím, nad vzájemnými vztahy božských osob, jejich nepřetržitým působením i nad světem, jenž je „pletivem vztahů“ stvořeným podle tohoto božského vzoru.²⁴⁵ Vybízí nás k obdivu nad mnohostí a diverzitou všech těchto vztahů, skrze které může lidská osoba růst, dozrávat a posvěcovat se.²⁴⁶ Na konci zamyšlení nad trojičním dynamismem, projevujícím se nejen v celku stvoření, ale i v existenci každé lidské osoby, František dodává: „Všechno je propojené, a to nás zve k tomu, abychom rozvíjeli spiritualitu globální solidarity, která pramení z trojičního tajemství“²⁴⁷. Jako průvodce a vzor na této cestě nám papež doporučuje Marii, Matku Ježíšovu a svatého Josefa, kteří každý svým vlastním způsobem doprovázeli a chránili Ježíše během jeho pozemského života. Závěrečnou výzvou k naději, úžasu, zpěvu a chvále a také nabídkou dvou modliteb za Zemi a celé stvoření papež encykliku o společném domově uzavírá.²⁴⁸

²³⁹ LS 232.

²⁴⁰ Srov. LS 234.

²⁴¹ LS 235.

²⁴² LS 236.

²⁴³ Srov. tamtéž.

²⁴⁴ LS 237.

²⁴⁵ Srov. LS 239–240.

²⁴⁶ Srov. LS 240.

²⁴⁷ Tamtéž.

²⁴⁸ Srov. LS 244–246.

1.8. Principy v *Laudato si'*

Po představení encykliky si pojmenujeme některé klíčové principy, jež nás provází v jejím celku a na něž dává papež František důraz. Následně se zaměříme na to, jak jsou představeny, a vrátíme se k nim poté ve třetí části této práce, v níž budou popsány způsoby jejich uskutečňování Komunitou Chemin Neuf v jejím životě a pastoraci. Jedná se o následující principy: propojenost celého stvoření (LS 91), logika nezištného daru (LS 159) a princip jednoty, která je nadřazena konfliktu (LS 198).

1.8.1. Vše je propojeno

Vše je „vnitřně provázáno“²⁴⁹, je „ve vztahu“²⁵⁰, „vzájemně souvisí“²⁵¹, „je propojeno“²⁵². To je několik z použitých výrazů pro stejnou skutečnost, která vyjadřuje, že „všichni tvorové závisejí jedni na druhých podle univerzálního řádu stanoveného Stvořitelem“²⁵³. Jeho záměrem bylo sdílet svou jednotu trojičního bytí, které je postaveno na principu perichoretického²⁵⁴ působení Trojice imanentní v ekonomické²⁵⁵ již od stvoření s úmyslem umožnit účast veškerého stvoření na jednotě v rozličnosti a rozličnosti v jednotě.²⁵⁶ Tato se projevuje skrze harmonii veškerého stvoření, v níž „každý tvor má svůj úkol [...], žádný tvor není zbytečný [...], hmotný svět je jazykem Boží lásky, jeho bezmezné náklonnosti k nám“²⁵⁷.

Propojenost je stálou výzvou a příležitostí k hledání komplexních řešení na lokální²⁵⁸ i globální²⁵⁹ úrovni. Tento princip úzce souvisí s nadřazeností celku vůči jeho částem, představenou již v *Evangelii gaudium*, kde celek je vnímán jako mnohostěn, ve kterém si

²⁴⁹ LS 16.

²⁵⁰ LS 70; 92; 120.

²⁵¹ LS 138.

²⁵² LS 91; 117; 240.

²⁵³ KSNC 466.

²⁵⁴ „Perichoreze označuje to, že každá osoba Trojice přebývá v druhých dvou, které zase recipročně přebývají v ní.“ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Jako v nebi, tak i na zemi. Náčrt trinitární teologie*. 1. vydání. Praha: KRYSTAL OP; Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, s. 392.

²⁵⁵ Imanentní Trojice představuje to, „jak je Bůh věčně sám v sobě“, a ekonomická, jak se toto tajemství „zjevuje a lidským způsobem realizuje v dějinách spásy“. POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. 4. vydání. Praha: KRYSTAL OP; Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, s. 208.

²⁵⁶ Srov. POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Jako v nebi, tak i na zemi*, s. 97.

²⁵⁷ LS 84; srov. LS 77.

²⁵⁸ Jako příklad papež uvádí lokální spolupráci v rámci společenství malých výrobců, kteří si zvolí méně znečišťující výrobní technologie, nebo se jim daří zajistit lokální soběstačnost, když využívají energii z obnovitelných zdrojů. V rámci lokálních ekosystémů je snadnější lépe hospodařit s odpady, nalézat způsoby jejich recyklace, ochránit místní živočišné a rostlinné druhy před drancováním, zaměřit se na diverzifikaci zemědělství s vhodnými osevními postupy, a tak hájit zájmy i drobných producentů. Srov. LS 112; 179–180.

²⁵⁹ Globální řešení je nezbytné pro uskutečňování mezinárodní spolupráce v péči o ekosystém celé Země, stabilizaci koncentrace skleníkových plynů, zvrácení tendence globálního oteplování, ochrana biologické rozmanitosti, řešení likvidace nebezpečných odpadů, ale také pomoc rozvojovým zemím skrze solidaritu mezi národy. Srov. LS 167–168; 172.

každá část „uchovává svou originalitu“²⁶⁰, jež může být nejlépe doceněna v souvislosti celku.²⁶¹ *Katechismus* tuto propojenost vyjadřuje slovy: „tvorové existují jen ve vzájemné závislosti, aby se navzájem doplňovali a sloužili jeden druhému“²⁶².

Harmonie zamýšlená Stvořitelem byla založena na „třech úzce souvisejících základních vztazích: vztahu k Bohu, vztahu k bližnímu a vztahu k zemi“²⁶³. Byla zasažena hříchem, jenž spočíval v tom, že člověk chtěl zaujmout Boží místo a odmítl závislost a spojení s tím, kdo byl pramenem důstojnosti jeho bytí.²⁶⁴ Hřích takto narušil ekologickou²⁶⁵ rovnováhu na úrovni solidarity s druhými, na přirozené úrovni ve vztahu se všemi bytostmi živými i neživými, na duchovní úrovni ve vztahu k Bohu, ale i na vnitřní úrovni ve vztahu k sobě samému.²⁶⁶

V kapitole o evangeliu stvoření je představen vztah tzv. „odpovědné vzájemnosti mezi člověkem a přírodou“, v němž on ji obdělává a střeží (srov. Gn 2, 15) a ona mu přináší své plody (srov. Ž 67, 7a).²⁶⁷ Naše propojenost v rámci stvoření se odráží i v otázce dalšího rozvoje. Téma integrálního lidského rozvoje²⁶⁸ je představeno nejen ve vztahu člověka k našemu společnému domovu, jímž je naše planeta, ale je zde zdůrazněn náhled v rámci integrální ekologie²⁶⁹, které je věnována celá čtvrtá kapitola encykliky. Propojenost environmentální krize s krizí sociální je předestřena již na začátku, jako jedno velké téma vnitřní souvislosti mezi chudými a zranitelností planety.²⁷⁰ Pro hledání integrálního řešení nabízí František tři směry: „integrální koncepci potírání chudoby, navrácení důstojnosti vyloučeným lidem a zároveň péči o přírodu“²⁷¹. Jako jeden

²⁶⁰ EG 236.

²⁶¹ Srov. tamtéž.

²⁶² KKC 340.

²⁶³ LS 66.

²⁶⁴ Srov. tamtéž.; Srov. KKC 397; Srov. GS 13.

²⁶⁵ „Ekologie je věda, která se zabývá vztahy mezi organismy a prostředím a mezi organismy navzájem.“ Ekologie a životní prostředí. *Základní ekologické pojmy* [2020-12-29]. <<https://eko.stranky.cz/clanky/zakladni-ekologicke-pojmy-.html>>.

²⁶⁶ Srov. LS 210.

²⁶⁷ Srov. LS 67.

²⁶⁸ Otázkou integrálního lidského rozvoje se zabývá celá linie sociálního učení církve počínaje encyklikou *Populorum progressio*. Výslovně se mu věnovala encyklika *Caritas in veritate* Benedikta XVI. Tento rozvoj mimo jiné probíhá i skrze vztah člověka k životnímu prostředí, který je nastíněn v její čtvrté kapitole, v níž papež jmenuje vícero oblastí, které je třeba nahlédnout nově, pod zorným úhlem současné reality. Na tuto výzvu se snaží odpovědět jeho nástupce František právě v *Laudato si'*. Srov. BENEDIKT XVI. *Caritas in veritate*.

²⁶⁹ Pojem *integrální ekologie* je vysvětlen jako celistvá ekologie, jež je přístupem k životnímu prostředí a péči o ně. Její součástí je též lidský a sociální rozměr. Srov. FRANTIŠEK. *Laudato si'*, vysvětlující poznámka č. 4, s. 11; Srov. také LS 137.

²⁷⁰ Srov. LS 16.

²⁷¹ LS 139.

z důležitých nástrojů k budování a udržování sítě vztahů označuje dialog na všech úrovních.²⁷²

1.8.2. Vše je darováno

Princip daru úzce souvisí s již představenou propojeností celého stvoření v pojetí integrální ekologie. Nyní se zaměříme na to, co je tímto darem, kdo je jeho původcem, komu je určen a co z tohoto obdarování vyplývá. Darem je celé stvoření svěřené člověku Bohem²⁷³, jenž se rozhodl sdílet své bohatství.²⁷⁴ Již od počátku dává zakusit nezištnost svého jednání, aby člověk v odpovědi vděčnosti mohl následně obdarovávat ty, k nimž je posílán.

V čem spočívá tento dar? Na prvním místě tím nejdůležitějším je samotné povolání člověka ke vztahu se svým Stvořitelem, jenž jej učinil k svému obrazu a podobě²⁷⁵, „vdechl mu v chřípí dech života“²⁷⁶, a tak jej povolal k životu s ním. Dalším obdarováním je vztah k druhému člověku²⁷⁷ a nakonec je to celé stvoření²⁷⁸, celá Země nazývaná „společným domovem“²⁷⁹, jež je mu svěřena, „aby ji obdělával a střežil“²⁸⁰. Tato velká obdarování jsou zasazena do sítě vztahů²⁸¹, skrze něž lidská osoba odhaluje svou důstojnost a uskutečňuje své povolání, „když vychází ze sebe samé, aby žila ve společenství s Bohem, s druhými a se všemi tvory“²⁸².

Vědomí toho, že je člověk obdarován, vede k díkůvzdání a chvále, k postoji otevřenosti pro úžas, obdiv a úctu vůči Bohu, druhému člověku i celému stvoření.²⁸³ Je

²⁷² Dialog je pro papeže něčím velmi důležitým. Zve k němu již v úvodu encykliky, v němž se on sám obrací „ke každému člověku této planety“ (LS 3), a následně především v páté kapitole je dialog představen jako nezbytný prostředek k nalezení správné orientace a jednání v nové aktuální situaci. Srov. LS 163–201.

²⁷³ Srov. KKC 299.

²⁷⁴ Toto sdílení probíhá nejen skrze dar stvoření, ale také v dějinách spásy. Vrcholem je Kristovo sebedarování ve vtělení, smrti a zmrtvýchvstání, jak to popisuje hymnus v listu Filipánům (Flp 2,6–8). „Bůh se tedy k člověku ve své neskonale dobrotě sklání a dává se mu poznat ... ve vtělení Slova a v dobrovolném sestupu, ponížení Božího Syna, Ježíše Krista, v jehož vyjití ze sebe sama kvůli druhým se určitým způsobem dovršuje stvořitelské, zjevitelské a spasitelské vyjití Boha ze sebe sama vůči člověku.“ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 241.

²⁷⁵ Srov. Gn 1,26–27.

²⁷⁶ Gn 2,7.

²⁷⁷ Srov. Gn 2,21–23; Srov. GS 12.

²⁷⁸ Srov. Gn 1,28–30; Gn 2,19–20.

²⁷⁹ LS 1.

²⁸⁰ Gn 2,15.

²⁸¹ „Relační přístup ke stvoření a tvorům, kteří ho obývají, převrací naši vizi světa. Svět, který je obecně vnímán materiálně a instrumentálně, se stává především sítí vztahů. Místo toho, aby Země byla považována za zásobárnu přírodních zdrojů, má spíše podobu společného domu. Tato změna pohledu je klíčem ke změně paradigmatu, ke kterému nás papež zve.“ LASIDA, Elena. Il était une fois la nature, le moine et l'arc-en-ciel. *Trois histoires sur la relation*. In DE KANIV, Nathalie – YOU, François. *L'écologie intégrale au cœur des monastères*. Langres: Parole et silence, 2019, s. 105, překlad: autorka práce.

²⁸² LS 240.

²⁸³ Srov. LS 11.

to nepřetržité pozvání k poznávání každého tvora skrze kontemplaci v celkovém Božím plánu, aby se člověk mohl stát opravdu dobrým správcem celého stvoření, a tak spolupracoval na započatém Božím díle, které tíhne k svému naplnění na konci časů.²⁸⁴ Postoj vděčnosti za obdržené dary totiž způsobuje otevřenost srdce pro potřeby druhých, kteří jsou viděni jako bratři a sestry společného Otce, a projevuje se ve sdílení materiálních i jiných dober s potřebnými, na kterém je postaven princip solidarity²⁸⁵ a obecného dobra²⁸⁶, neboť země patří všem, i když svrchovaným majitelem je Hospodin.²⁸⁷ Láskyplná zodpovědnost člověka se musí projevovat i vůči ostatním živým bytostem i samotné zemi, protože plyne z pověření být správcem, jenž o vše pečuje, obdělává a uchovává i pro další generace.²⁸⁸

Papež ve své encyklice upozorňuje i na opačný postoj k obdrženému daru, který se projevuje touhou vlastnit, využívat vše, co je nabízeno, jen pro sebe, bez ohledu na potřeby ostatních, snahou se zabezpečit, a tak nebýt závislý ani na Bohu, ani na druhém. Toto chování vede ke stále většímu zaměření na sebe, touze ovládat druhé, přivlastňovat si zdroje Země jen pro svou potřebu. Způsobuje přehnaný konzum a nerozumné vyčerpávání přírodních zdrojů, druhý člověk již není považován za partnera a bratra, s nímž je sdílen společný domov, ale je chápán jako objekt, který je využíván k sobeckým zájmům. Tento utilitaristický přístup se promítá nejen do vztahu k ostatním lidským bytostem, ale i vůči ostatnímu stvoření jako logika „použij a vyhod“²⁸⁹. Vede člověka ke

²⁸⁴ Srov. GS 39; Srov. Řím 8,22.

²⁸⁵ Princip solidarity je popsán Janem Pavlem II. těmito slovy: „Naopak je to pevná a trvalá odhodlanost usilovat o obecné blaho neboli dobro všech a jednoho každého, protože všichni jsme zodpovědní za všechny.“ Papež JAN PAVEL II. *Sollicitudo rei socialis: encyklika o starosti církve o sociální otázky z 30. prosince 1987* (dále jen SRS). In *Sociální encykliky (1891–1991)*. 1. vydání. Praha: Zvon, 1996, SRS 38.

²⁸⁶ Obecné dobro lze charakterizovat jako „souhrn podmínek společenského života, které jak skupinám, tak jednotlivým členům dovolují úplnější a snazší dosažení vlastní dokonalosti“. GS 26; srov. Papež JAN XXIII. *Mater et Magistra: encyklika o nejnovějším vývoji života společnosti a o jeho utváření ve světle křesťanského učení* (dále jen MM). In *Sociální encykliky (1891–1991)*. 1. vydání. Praha: Zvon, 1996, MM 65; Srov. LS 156–158.

²⁸⁷ Ohledně principu všeobecného určení pozemských statků a soukromého vlastnictví se vyjadřuje *Katechismus* slovy: „Dobra stvoření jsou určena všemu lidskému pokolení. [...] Nabývání majetku je oprávněné, aby se zajistila svoboda a důstojnost osob, aby každý mohl uspokojit své základní potřeby a potřeby těch, za které nese odpovědnost. Majetek má umožňovat, aby se mezi lidmi projevila přirozená solidarita.“ KKC 2402; Srov. Lv 25,23; Srov. Dt 10,14; Srov. Ž 24,1.

²⁸⁸ Kompendium sociální nauky církve shrnuje povinnost univerzální solidarity vůči generaci současné, ale i těm budoucím. Srov. KSNC 467. K tématu též: Srov. *Církev.cz. Poselství papeže Benedikta XVI. k oslavě Světového dne míru 1. ledna 2010 (26. 12. 2009) [2020-04-23]*. <<https://www.cirkev.cz/archiv/091226-poselstvi-papeze-benedikta-xvi-ke-svetovemu-dni-miru-2010>>; Srov. LS 159; SRS 34.

²⁸⁹ LS 124.

stále větší zaměřenosti na sebe, uzavřenosti²⁹⁰, snaze o nezávislost na druhých, vedoucí k izolovanosti, a to přináší oslabení a postupnou ztrátu životodárných vztahů²⁹¹, do kterých byl původně zasazen svým Stvořitelem. Místo radostné střídmosti a péče²⁹², které osvobozují od nezdravé závislosti na stvořených věcech, nastupuje stále vzrůstající nenasytost²⁹³, jenž se marně snaží zaplnit vnitřní prázdnotu způsobenou ztrátou životního smyslu a cíle, jímž je spočinutí v Bohu, jak píše svatý Augustin ve svých *Vyznáních*²⁹⁴.

Papežova starostlivost o druhé, zvláště o ty nejslabší se projevuje již od začátku jeho pontifikátu jak skrze slova, tak především skutky. Marc Stenger, biskup z Troyes, ve svém příspěvku na konferenci v Metz popisuje Františkův postoj slovy:

Papež František neustále potvrzuje důležitost solidarity, pomoci nejchudším osobám, rozvoje všech i každé země. Útočí na konzum a nedostatek zájmu o společné dobro nejbohatších populací, což vede k prohlubujícím se nerovnostem, ale také k neudržitelné spotřebě pro budoucnost lidstva a planety. Vyzývá nejbohatší nejen k jejich povinnosti solidarity, ale také k jejich schopnosti obnovit svou představu o „pokroku“, přejít k jiným formám pokroku, než je nepřetržitý rozvoj výroby a spotřeby.²⁹⁵

Předpokladem správné a adekvátní pomoci potřebným je navázání dialogu s těmi, jichž se to týká. Musíme s nimi společně rozlišovat, jakou pomoc opravdu potřebují, abychom jim nevnucovali naše představy o kvalitě života, jak se často stává v případě pomoci rozvojovým zemím nebo domorodým komunitám.²⁹⁶ Na závěr reflexe principu

²⁹⁰ Uzavřenost plynoucí z egoistického zaměření jen na sebe je opakem Kristovy otevřenosti Božimu plánu spásy pro svět, v níž se dobrovolně vydává cestou kenóze. C. V. Pospíšil staví Kristovo spásitelské jednání popsané v hymnu Filipským do protikladu k Adamově snaze zmocnit se božství: „Můžeme dokonce říci, že kenotické sebezřeknutí je vlastně antihříchem.“ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 240.

²⁹¹ Příběh bratrů Kaina a Ábela v Gn 4,3–10 je svědectvím násilného přerušování vztahu bratrství v rámci samotné lidské rodiny a důsledkem je i narušení vztahu k sobě samému, k druhým, k Bohu i k zemi. Srov. LS 70.

²⁹² Srov. KKC 2407.

²⁹³ „Když se lidská osoba vztahuje pouze k sobě samé a izoluje se ve svém vědomí, jen roste v nenasytosti. Čím více se vyprazdňuje srdce člověka, tím více potřebuje kupovat, vlastnit a konzumovat věci.“ LS 204.

²⁹⁴ „... neboť jsi nás stvořil pro sebe a nepokojné je naše srdce, dokud nespočine v tobě.“ AUGUSTIN. *Vyznání*. 1. vydání. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2015, kniha I., odst. 1.1.; Srov. GS 24.

²⁹⁵ STENGER, Marc. Plaidoyer pour la sauvegarde de la maison commune. In EGGER, Michel Maxime – KOPP, Martin – LANG, Dominique – LASIDA, Elena – STENGER, Marc. *Qu'as-tu fait de ta terre?: [Plaidoyer pour une écologie intégrale]*: Conférences de Carême de Metz 2016. Namur Paris: Fidélité Lessius, 2016, s. 13, překlad: autorka práce.

²⁹⁶ Srov. LS 144. Jako příklad rozlišování jak zvěstovat evangelium a dál pečovat o věřící v domorodých komunitách, aniž bychom ztráceli ze zřetele bohatost jejich kultury a přináležitosti k zemi jejich předků, můžeme uvést přípravu před synodou i samotnou synodu o Amazonii konanou na podzim roku 2019. Ovocem vzájemného naslouchání zástupcům domorodých komunit a následné reflexe byl text nazvaný *Amazonie: nové cesty pro církev a pro integrální ekologii* a na něj navazující papežova apoštolská exhortace

daru si musíme uvědomit, že obdarování nikdy neprobíhá jen v jednom směru²⁹⁷, protože i druzí díky své jedinečnosti nás mohou obohatit.²⁹⁸ Jsme pozváni přijmout úhel pohledu na současnou environmentální krizi těch, kteří o zemi dovedou nejlépe pečovat, protože „země není ekonomická hodnota, nýbrž dar od Boha a od předků“²⁹⁹. Pokud se otevřeme pro jejich kulturu a hodnoty, můžeme si osvojit jejich prorocký rozměr kontemplace, nechat se od nich vyučovat, že správná péče o Zemi probíhá v harmonii s ní, když k ní chováme lásku a úctu.³⁰⁰

1.8.3. Jednota má převahu nad konfliktem³⁰¹

Nyní se budeme věnovat poslednímu vybranému principu, jímž je harmonie a jednota v kontrastu s konfliktem a krizí. Papež na začátku přirovnává současnou environmentální situaci k protestu země proti zlu, které jí způsobuje člověk, když se zpronevřuje své roli správce a ochránce stvoření.³⁰² S tím souvisí i stav společnosti, jenž je odrazem krize sociální. Vzájemná propojenost obou krizí vyžaduje hledání integrálního řešení pro obnovu původní harmonie na rovině čtyř základních vztahů, kterým se nyní budeme více věnovat.³⁰³

Nejprve je to vztah k Bohu, na rovině duchovní. Bůh je zdrojem veškerého života, a proto spojení s Ním ovlivňuje všechny ostatní vztahy. Je důležité zamýšlet se, zda od Něj člověk vše přijímá s důvěrou, vděčností a díkůvzdáním, nebo se všeho spíše zmocňuje, aniž by vstupoval do tohoto životadárného vztahu. Skrze dar totiž poznáváme dárce, a to vede k důvěře, která je nezbytným předpokladem pro osobní odevzdání se do Jeho rukou. Toto odevzdání se neustále uskutečňuje až ke konečnému uvedení v dokonalost jednoty s Otcem, o kterou prosí Ježíš ve své modlitbě za učedníky v Janově evangeliu (srov. Jan 17, 21).

Querida Amazonia. Srov. Papež FRANTIŠEK. *Querida Amazonia: posynodální apoštolská exhortace*. Praha: Sekretariát České biskupské konference, 2020, čl. 1.

²⁹⁷ Vzorem nepřetržitého daru je imanentní Trojice. Otec se dává Synovi a Syn Otcí v daru Lásky, jímž je Duch Svátý. „Má-li však Bůh být věčně darem, musí být také dárce a obdarovaným.“ POSPÍŠIL, C. V. *Jako v nebi, tak i na zemi*, s. 381.

²⁹⁸ Téma vzájemného obohacení je přiblíženo i v encyklice *Fratelli tutti* z různých úhlů pohledu. Papež uvádí příklad obohacení skrze přijetí migrantů (srov. FT 133–134), vztah lokálního a globálního (srov. FT 143), ale i skrze napětí způsobené rozdílností druhého, které se stává plodným pro další pokrok (srov. FT 203, 215). Srov. Papež FRANTIŠEK. *Fratelli tutti: encyklika o bratrství a sociálním přátelství* (dále jen FT). Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2021.

²⁹⁹ LS 146.

³⁰⁰ Srov. Rádio Vatikán. *Papežova katecheze 22. dubna 2020, knihovna Apoštolského paláce; Katecheze u příležitosti 50. výročí Dne Země (22. 4. 2020)* [2020-04-23].

<<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=30973>>.

³⁰¹ Tento princip patří ke čtyřem principům, které byly představeny v apoštolské exhortaci *Evangelii gaudium*. EG 226–230.

³⁰² Srov. LS 2.

³⁰³ Srov. LS 210.

Nyní se můžeme podívat na vztah člověka k sobě samému. Papež klade otázku týkající se přístupu člověka k vlastnímu tělu, ke svým obdarováním, ale i k omezením. Upozorňuje na nebezpečí toho, že pokud se jej člověk snaží mít ve své moci, odráží se to i v dominantním chování vůči stvoření, jež přestává být nahlíženo jako dar od Otce a společný domov. Naopak přijetí, respekt a péče o něj v jeho „ženskosti či mužskosti je nezbytná k tomu, abychom byli schopni rozpoznat sami sebe při setkání s druhým, který je jiný než já“³⁰⁴. Vnitřní rovina sebepřijetí je klíčová, neboť každé napětí v nitru člověka se odráží v jeho chování vůči okolí.

Na rovině solidarity zkoumáme vztah člověka k ostatním lidem. Projevuje se skrze spolupráci, péči o potřebné, připravenost k pomoci, ochotu a snahu o odpuštění a smíření, uznání hodnoty a důstojnosti druhého.

Na konci se zamyslíme nad vztahy na přirozené rovině, které zahrnují právě náš vztah k životnímu prostředí. Papež nás zve k zamyšlení nad naším vztahem k Zemi, ke každému jednomu stvoření, které má hodnotu samo o sobě. Sám inspirován sv. Františkem z Assisi rozšiřuje pojem všeobecného bratrství nejen na živé bytosti, ale na všechny tvory, Slunce, Měsíc i živly.³⁰⁵ Staví se rozhodně proti utilitaristickému pojetí Země a stvoření, které by je redukovalo na pouhý zdroj surovin pro člověka.³⁰⁶ Životní prostředí je nám svěřeno jako půjčka od příští generace, abychom o něj zodpovědně a s láskou pečovali, a tak jej uchovali pro ty, kdo přijdou po nás.³⁰⁷ Své povolání správce stvoření uskutečňuje člověk skrze práci.³⁰⁸ Papež zve k společnému zamyšlení nad potřebou odpovídajících vztahů člověka ke světu, který jej obklopuje, souvisejících se správným pojetím lidské práce.³⁰⁹ Když „napomáhá prozíravému rozvoji stvoření, [...] jedná jako Boží nástroj, a pomáhá tak k uskutečnění skrytých možností, které do věci vepsal sám Bůh“³¹⁰. Práce se stává příležitostí ke vstupování do vztahu se stvořením

³⁰⁴ LS 155.

³⁰⁵ „Relativní novost tohoto důrazu odhalíme, když srovnáme encykliku s Kompendiem sociální nauky církve, jehož autoři zakládají svůj postoj k ekologické problematice pouze na mezigenerační solidaritě, takže náš poměr k ostatním tvorům by nebral v potaz jejich vlastní důstojnost, ale pouze odpovědnost za to, abychom příštím generacím zanechali obyvatelnou planetu.“ CZUDEK, Jan – FILO, Vladimír – FRANC, Jaroslav – KRUMPOLC, Eduard – OPATRŇY, Dominik – POSPÍŠIL, Ctirad Václav – URBAN, František. Systematickoteologické přístupy k encyklice *Laudato si'*. *Studia Theologica* 2016, č. 18 (3), s. 106.

³⁰⁶ Srov. KKC 2415.

³⁰⁷ Srov. LS 159.

³⁰⁸ Tématu lidské práce je věnována encyklika Jana Pavla II. *Laborem exercens*.

³⁰⁹ Srov. LS 125.

³¹⁰ LS 124.

i s druhými lidmi. Jejím prostřednictvím dochází k proměně světa, společnosti, ale i ke zdokonalování nás samých.³¹¹

Všechny tyto vztahy jsou poznamenány zkušeností hříchu. Když člověku chybí základní opora plynoucí z důvěrného odevzdání se Bohu, je pro něj velmi obtížné obstát ve své roli správce celého stvoření.³¹² Cestou k obnově a uzdravení uvedených čtyř základních vztahů je pro papeže proces smíření, postoj sebepřekročení, citlivost a péče o vše, co je slabé a křehké. S tím úzce souvisí i environmentální výchova a spiritualita, jež mají vzbuzovat nové motivace a zrod mravního jednání.³¹³

Téma smíření a odpuštění je pro našeho papeže velmi důležité a stále znovu se k němu vrací.³¹⁴ Popisuje ho jako proces, na jehož počátku stojí uznání hříšných postojů a chování, které vyvolaly utrpení a křik chudých i naší země. Inspirován patriarchou Bartolomějem nazývá naše špatné zacházení s planetou hříchem proti stvoření.³¹⁵ Vyzývá k pokání, k uvědomění si etických i duchovních kořenů sociálně-environmentálních problémů, aby bylo možné je odstranit a hledat nové cesty řešení v technice, ale i v proměně lidské bytosti a jejího smýšlení.³¹⁶ Každý je osobně i jako součást lidské rodiny pozván k pokání za zneužívání přírody, za despotickou vládu nad stvořením, stejně i za všechny dluhy v lásce vůči svým bližním.³¹⁷ Je to pozvání k tomuto postoji sebepřekročení, který se projeví jak v péči o životní prostředí, tak i v péči o druhé.³¹⁸ Tento požadavek vyžaduje odpovídající environmentální výchovu, jež povede k proměně životního stylu, formování nových návyků, kultivaci ctností a ukáže hodnotu i drobných každodenních úkonů motivovaných ochranou a péčí o stvoření.³¹⁹

Nakonec se ještě zastavíme nad tím, jak se stavět ke konfliktu. Papež nás zve k aktivnímu přístupu.³²⁰ Mezi dvěma krajními postoji vyzývá k hledání řešení skrze

³¹¹ Srov. GS 35. Srov. také LS 127.

³¹² Koncilní otcové poznamenávají, že „tvor se bez Stvořitele ztrácí“ a „zapomenutím Boha sám tvor se stává nejasným“. Srov. GS 36.

³¹³ Srov. LS 208, 216.

³¹⁴ Tématu mezilidských vztahů, které mají být vztahy bratrství a sociálního přátelství je věnována encyklika *Fratelli tutti*. O smíření a odpuštění píše především v sedmé kapitole.

³¹⁵ Srov. LS 8.

³¹⁶ U techniky papež oceňuje její přínos, ale současně upozorňuje na nebezpečí technokratického paradigmatu, které má tendenci ovládat všechny procesy rozhodování. Předpokladem správného rozlišování, jak techniku využít, je člověk vychovaný k úctě a zodpovědné péči o stvoření. Srov. LS 9.

³¹⁷ Srov. FT 227. Papež připomíná spojitost mezi pravdou, spravedlností a milosrdenstvím, které jsou nezbytné k budování pokoje a otevírání nových cest skrze pokání, odpuštění a smíření. „Právě odpuštění nám umožňuje usilovat o spravedlnost, aniž se ocitneme v bludném kruhu pomsty nebo nespravedlivého zapomnění.“ FT 252.

³¹⁸ Srov. LS 208.

³¹⁹ Srov. LS 211.

³²⁰ „Konflikt nelze ignorovat nebo zastírat. Musí se přijmout.“ EG 226. K tématu též FT 244n.

dialog zahrnující všechny podstatné aspekty.³²¹ Můžeme se zamyslet nad možnými cestami řešení konfliktu.³²² Jsme pozváni vydat se na cestu poctivého posouzení reality, aktivního dialogu na různých úrovních, který povede ke zpracování konfliktu, aby se mohl stát základem něčeho nového.³²³ Jedná se o nové paradigma, jež vychází z logiky daru, je postaveno na solidaritě, budování harmonie a jednoty v rámci celého stvoření, které stojí v protikladu ke všemu výhradně technokratickému.³²⁴

³²¹ Srov. LS 60.

³²² V *Evangelii gaudium* jsou představeny tři různé přístupy. V prvním je konflikt registrován, ale odsunut stranou. Druhý je provázen úzkostí a beznadějí a očekáváním řešení ze strany institucí. Poslední zahrnuje aktivní podíl člověka skrze tři etapy: ochota konflikt snášet, řešit a přetvořit jej na článek nového procesu. Srov. EG 227. Srov. také EGGER, Michel Maxime. Plaidoyer pour une écologie intégrale. In EGGER, Michel Maxime – KOPP, Martin – LANG, Dominique – LASIDA, Elena – STENGER, Mgr. Marc. *Qu'as-tu fait de ta terre?: [Plaidoyer pour une écologie intégrale]*: Conférences de Carême de Metz 2016. Namur Paris: Fidélité Lessius, 2016, s. 20. Autor předkládá pohled Joanny Macy, která mluví o „třech příbězích“. První je založen na popření reality, a tak nevyžaduje osobní obrácení a změnu konzumního stylu a očekává vyřešení na úrovni technologie. Ve druhém si člověk uvědomuje vážnost situace, ale zůstane uzavřen v pocitu strachu a bezmoci. Třetí spočívá ve změně směru, aktivním přístupem naděje, že je možné přejít od autodestruktivní společnosti k té, která oslavuje život založený na znovunalezené harmonii mezi lidským tvorem a biosférou. Srov. také MACY, Joanna – JOHNSTONE. *Active Hope*. Novato: New World Library 2012.

³²³ V exhortaci *Evangelii gaudium* papež uvádí, že právě konflikty, napětí a protiklady mohou dosáhnout jednoty, jež plodí nový život. To je však možné díky našemu spojení s Kristem, který je zdrojem a dárce pokoje a jednoty. Srov. EG 228–229.

³²⁴ O nebezpečí globalizace technokratického paradigmatu je pojednáno více ve třetí kapitole encykliky. Srov. LS 106–114.

2. PŘEDSTAVENÍ KOMUNITY CHEMIN NEUF

V této kapitole představíme Komunitu Chemin Neuf. Poukážeme na historické souvislosti, které se staly základem pro její vznik, podobně jako i pro další nové komunity a hnutí. Dále stručně řekneme něco k samotným dějinám Komunity a osobnosti jejího zakladatele. Popíšeme její spiritualitu, misijní zaměření, místo v celku církve a její vývoj. V poslední části kapitoly pak budeme analyzovat práci Komunity v oblasti ekologie a sociální činnosti a její proměnu po vydání encykliky *Laudato si'*.

2.1. Historické souvislosti vzniku

Komunita Chemin Neuf je jednou z nových komunit³²⁵, patřících mezi nová církevní hnutí, která vznikla po II. vatikánském koncilu. Ten představoval významný mezník v novodobém vývoji katolické církve.

Nejprve se však krátce zaměříme na období, které koncilu předcházelo. V roce 1789 započala Velká francouzská revoluce, jež byla spojena s pokusem o eliminaci křesťanství a dechristianizaci společnosti. Zde také dochází ke zrození moderny, vůči níž se církev stavěla zcela odmítavě, přestože mnohé její hodnoty vycházely z křesťanství. Církev se stále více uzavírá, nebyla již schopna adaptovat se na nové podmínky a zaujímá postoj, že ona se „měnit nemusí a ani nesmí“, čímž ignoruje dějinnost své existence.³²⁶ V důsledku toho se „ocitá mimo hlavní proud vývoje evropské společnosti [...], sebe samu vnímá jako obleženou pevnost“³²⁷, což vyvolá sekularizaci evropských elit a měst, následný rozpad lidového masového katolicismu na venkově a ztrátu vlivu na dělnické vrstvy, buržoazii i na nově vzniklou sociální vrstvu inteligence.³²⁸ „Na ztráty počtu věřících i vlivu na společnost dlouho reaguje papežství centralizací církevních struktur, zesílením obranného postoje a ještě silnější konfrontací.“³²⁹

Společnost v tomto „dlouhém devatenáctém století“³³⁰ prochází naprosto dynamickými proměnami. Probíhá demografická revoluce, během níž se zdvojnásobí

³²⁵ Velký počet nových komunit vznikl ve Francii v letech 1973–1975. Můžeme zde uvést Komunitu Chemin Neuf, Blahoslavenství, Emmanuel, Pain de Vie nebo Komunitu svatého Jana.

³²⁶ Srov. PETRÁČEK, Tomáš. *Církev, tradice, reforma: odkaz Druhého vatikánského koncilu*. Praha: Vyšehrad, 2016, s. 22.

³²⁷ Tamtéž.

³²⁸ Srov. tamtéž, s. 23.

³²⁹ Tamtéž, s. 23.

³³⁰ V obecných dějinách se jedná o období od francouzské revoluce roku 1789 do roku 1914, pro církev trvá až do roku 1958, kdy končí tzv. piánská epocha. Viz PETRÁČEK, Tomáš. *Církev, tradice, reforma*, s. 40.

počet Evropanů, dochází k rozvoji technologických inovací, jež stimulují proměny v podobě průmyslové revoluce a masivního stěhování do měst.³³¹ Vytvářejí se nové skupiny obyvatel. Na prvním místě zde máme dělníky v továrnách, následují řemeslnické profese, například ševci, krejčí, truhláři a další řemeslníci pracující pod jedním mistrem. Samozřejmě s tím vzniká i nová „vrchnost,“ která se skládá z majitelů továren nebo řemeslnických dílen.³³² Takže původně agrární společnost mění svůj styl obživy i prožívání každodenního života a nepochybně celá jejich mentalita je zcela jiná. Zároveň s tímto prudkým rozvojem vznikají značné společenské rozdíly, což vede ke vzniku sociální otázky týkající se dělníků v továrnách, kteří jsou nuceni žít a pracovat v často nelidských podmínkách bez opory původních rodinných vazeb, z nichž jsou vytrženi. Z toho důvodu vznikají různé odbory, spolky a politická sdružení, jež se snaží reagovat na jejich potřeby.³³³ Vyvíjí se koncept lidských práv, vůči němuž nebyla církev na počátku příliš otevřená, ale postupem času se její postoj pomalu mění.³³⁴ Světem se také šíří ideologie pokroku, vědy a racionality, jež se spolu s kultem národa stávají jakoby „náhradním náboženstvím“ namísto původního tradičního křesťanství.³³⁵

Církev na jedné straně ztrácí společenskou prestiž a vliv na chod společnosti, ale na druhé straně dochází během celého 19. století a první poloviny 20. století k velkému rozvoji sociálního díla ženských kongregací a zámořských misí.³³⁶ Rostou snahy hledat nové cesty, jak „obnovit vliv křesťanů na společnost, snažící se vytěsnit ze svého života všechny náboženské projevy, a obnovit křesťanský charakter jednotlivých křesťanských společenství“³³⁷. Tyto iniciativy vychází nově i ze strany laiků, kteří touží po sdružování křesťanů ve svých farnostech za účelem hlubší duchovní formace, sociální, charitativní nebo misijní činnosti, jež se v některých případech později stanou základem pro různá nová hnutí a řeholní kongregace.³³⁸

³³¹ Srov. PETRÁČEK, Tomáš. *Církev, tradice, reforma*, s. 43–44.

³³² Srov. URBAN, Otto, SEKERA, Martin, ed. *Kapitalismus a česká společnost: k otázkám formování české společnosti v 19. století*. 2. vydání. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2003, s. 122–127.

³³³ Srov. PETRÁČEK, Tomáš. *Církev, tradice, reforma*, s. 43–44.

³³⁴ Od kategorického odmítání ideje lidských práv během pontifikátu Pia IX. dochází k prvnímu pozitivnímu vztahování Lva XIII., opatrnému přiblížování papežů Pia XI. a XII., až k jednoznačnému pozitivnímu vyjádření Jana XXIII. v encyklice *Pacem in terris* z roku 1963. Srov. ŠTICA, Petr. Lidská práva a sociální učení církve. *AUC Theologica* 2013, roč. 3, č. 2, s. 11–54.

³³⁵ Srov. PETRÁČEK, Tomáš. *Církev, tradice, reforma*, s. 44.

³³⁶ Srov. tamtéž, s. 41.

³³⁷ SECONDIN, Bruno. *Nová hnutí v církvi*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, s.r.o. 1999, s. 20.

³³⁸ Srov. tamtéž, s. 21–25. Na konci 19. století vznikají *Katolické akce*, jež se šíří do mnoha zemí a důležitou roli hrají za pontifikátu Pia XII. jako určitá misijní stráž skrze „malé místní misijní základny“. Těsně před koncilem je Katolická akce uznávána biskupy za základní model sdružování v církvi, jako základní pramen a živou školu formace laiků. Během samotného koncilu je Katolická akce uváděna jako

Doba, jež bezprostředně provázela vznik hnutí a komunit v církvi, byla především poznačena následky dvou světových válek, z nichž vychází generace lidí nesoucích si nedůvěru ke společnosti, která obětovala nesmyslné válce celou jednu generaci.³³⁹ Navíc se v šedesátých letech šíří blahobyt a konzumní způsob života, dochází k absolutizaci svobody, individuální volby a ke zpochybnění veškerých autorit.³⁴⁰

Již zmíněné dlouhé devatenácté století v církevních dějinách končí volbou nového papeže Jana XXIII. Ten se brzy po svém zvolení nechá vést myšlenkou svolat ekumenický koncil, jenž „neměl především objasňovat otázky učení a disciplíny, ale měl se starat o svědectví církve v moderním světě“³⁴¹, a tak se stát symbolem obnoveného otevření se církve vůči světu a znamením doby. V apoštolské konstituci *Humanae salutis*, jíž byl vyhlášen II. vatikánský koncil, vyjadřuje Jan XXIII. svou touhu po obnově církve prosbou o nové Letnice slovy:

Kéž Boží Duch milostivě vyslyší tím nejtěšnějším způsobem modlitbu, která každého dne k němu vystupuje ze všech koutů země: „Obnov v naší době základy jako o nových Letnicích. Učiň, aby svatá církev, sjednocena ve svorné a co nejintenzivnější modlitbě kolem Ježíšovy Matky a pod Petrovým vedením, šířila království božského Spasitele, království pravdy, spravedlnosti, lásky a míru. Amen.“³⁴²

Rovněž tato papežova modlitba stála jistě za zrodem již výše nastíněných nových hnutí a komunit v rámci katolické církve.³⁴³ Tato novost však nespočívala v jejich nedávném vzniku, ale spíše v tom, co tyto komunity a hnutí přináší nového do pokoncilní církve. Jinými slovy řečeno, v době, kdy mnohá řeholní společenství s dlouhou tradicí procházela

uznávaná forma apoštolátu laiků v úzkém spojení s církevní hierarchií. Srov. *Dokumenty II. vatikánského koncilu. Apostolicam actuositatem: dekret o apoštolátu laiků* (dále jen AA). Praha: Zvon, 1995, AA 20.

³³⁹ Srov. PETRÁČEK, Tomáš. *Církev, tradice, reforma*, s. 51.

³⁴⁰ Srov. Tamtéž, s. 189. Zvláště v roce 1968 vrcholí hnutí, jež útočí na veškeré stávající autority, hlásá naprostou svobodu, možnost jedince vyvázat se z vlivu tradice, společenských institucí, rodinných vztahů i etických systémů.

³⁴¹ PESCH, Otto Hermann. *Druhý vatikánský koncil 1962–1965. Příprava, průběh, odkaz*. Praha: Nakladatelství Vyšehrad, 1996, s. 52.

³⁴² Papež JAN XXIII. *Humanae salutis*. Český překlad In *II. vatikánský koncil očima Jana XXIII. a Pavla VI.*, ed. POSPÍŠIL, C. V., Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013, s. 40.

³⁴³ Terminologické vymezení pojmu nových hnutí a komunit se stále vyvíjí a je často volně zaměňováno. Termín nové komunity se používá spíše pro označení společenství charakterizované hlubší formou institucionalizace, těsnějšími vnitřními vazbami a větší závazností členství oproti novým církevním hnutím, v kterých je členství chápáno volněji a příslušnost je definována identifikací jedince s jeho spiritualitou. Viz MUCHA, Petr. Fenomén nových komunit v katolické církvi a příklady z Francie. *Studia theologica* 2016, roč. 18, č. 4, s. 154.

krizí povolání³⁴⁴, vznikají pod vlivem charismatického proudu v církvi komunity, jež představují originální styl společného života.

Tyto styly života jsou velmi rozmanité. V komunitách žijí jak zasvěcené osoby, tak i celé rodiny, a společně se snaží přinést odpověď na základní duchovní potřeby lidí a církve své doby.³⁴⁵ To samozřejmě vede k různým specifikům těchto hnutí, která se projevují v citlivosti ohledně liturgie, modlitby, povolání, spirituality, způsobu misie, vztahu k hierarchii nebo kanonického uznání.³⁴⁶ Frédéric Lenoir³⁴⁷ ve své knize o nových komunitách ve Francii jejich vznik charakterizuje slovy:

Nové komunity ve skutečnosti nebyly vytvořeny žádnou instancí hierarchie. Nebyly předmětem žádného plánování instituce, ale zrodily se spontánně skrze vanutí Ducha. Nevznikly však „ex nihilo“! Všechny se zrodily a vyvinuly v rámci tradice církve a ve společenství s různými členy Božího lidu. Přijaly mnoho od starších komunit, které je často i nadále podporují v modlitbě.³⁴⁸

Stejně tak i tehdejší kardinál Joseph Ratzinger se v knize rozhovorů o církvi a víře z roku 1993 vyjadřuje na adresu nových hnutí:

Co jest nadějně v celé šíři *univerzální* církve – a právě také uprostřed krize církve v *západním* světě – to je výskyt nových hnutí, která nikdo neplánoval a nikdo nevyvolal, ale která spontánně vznikla z vnitřní vitality víry.³⁴⁹

³⁴⁴ Srov. LENOIR, Frédéric. *Les communautés nouvelles: Interviews des fondateurs*. Librairie Arthème Fayard, 1988, s. 31.

³⁴⁵ Tento jev, kdy Duch Svatý vzbuzuje v církvi vznik nových společenství, se v dějinách církve stále znovu opakuje. Jako příklad je možno uvést vznik žebravých řádů na přelomu 12. a 13. století, jako reakce na proměny a potřeby středověké společnosti. Dochází k novému pojetí chudých a chudoby skrze povolání lásky k chudému Kristu. Viz PETRÁČEK, Tomáš. *Člověk, hodnoty a dynamika středověké společnosti: antropologické koncepty středověku v transkulturní perspektivě*. 1. vydání. Ostrava: Moravapress, 2014, s. 93.

³⁴⁶ Nabízí se různé způsoby, jak je klasifikovat. Bruno Secondin nabízí klasifikaci hnutí, bez rozlišování hnutí od komunit, z pohledu pastorační nebo též podle sociálně-kulturních aspektů, a pokouší se stanovit kritéria. Viz SECONDIN, B. *Nová hnutí*, s. 69–82. Petr Mucha nabízí dělení v závislosti na třech hlavních aspektech víry, jimiž jsou aspekt individualisticko-spirituální, doktrinálně-institucionální a sociálně-praktický. Z těchto důrazů dochází k pěti kategoriím podle paradigmatu přítomného ve spiritualitě hnutí. Jedná se o paradigma vzdělávací, charismatické, sociální, kontemplativní a tradiční. Z této druhé klasifikace, jež více odpovídá zaměření této práce, budeme vycházet. Viz MUCHA, Petr: *Fenomén nových církevních hnutí a jejich postoj k otázce mezináboženských vztahů*, České Budějovice: 2020. Disertační práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. [2021-02-13]. <https://theses.cz/id/0xic18/Mucha_DISERTACE.pdf>.

³⁴⁷ Frédéric Lenoir je autorem monografie o nových komunitách ve Francii, v níž je představuje skrze rozhovory s jejich zakladateli. Celkem se věnuje třinácti nejznámějším a uvádí základní charakteristiky deseti dalších.

³⁴⁸ LENOIR, Frédéric. *Les communautés nouvelles*, s. 35, překlad: autorka práce.

³⁴⁹ RATZINGER, Joseph. *O víře dnes: rozhovor s Vittorioem Massorim*. Praha: Zvon, 1994, s. 35.

Jan Pavel II. věnoval mimořádnou pozornost novým hnutím již od začátku svého pontifikátu.³⁵⁰ Svou radost a naději vůči nim vyjadřuje ve své encyklice o Duchu Svatém v životě církve a světa následujícími slovy:

*Naše doba, jistě komplikovaná, obzvlášť potřebuje modlitbu. V průběhu dějin – včera jako dnes – mnoho mužů a žen vydalo svědectví o důležitosti modlitby tím, že se zasvětilo chvále Boha a životu modlitby, především v klášterech, k velkému užítku pro církev. Ale v těchto letech také roste počet lidí, kteří v hnutích a na stále častějších setkáních kladou na první místo modlitbu a v ní hledají obnovu duchovního života. To je významný a potěšující příznak: vždyť z takové zkušenosti se zrodila opravdová pomoc při oživení zbožnosti věřících, jimž se dostalo povzbuzení, aby správněji chápali Ducha svatého jako toho, který podněcuje v srdcích hlubokou touhu po dosažení svatosti.*³⁵¹

Důležitým povzbuzením pro vznik a rozvoj těchto hnutí byly i dokumenty koncilu, které vznikaly v dynamice této duchovní obnovy. Odrážely měnící se přístup církve, jež si klade nové otázky a otevírá se vůči světu. Obrací se nejen do svých řad a k těm, kdo vyzývají Krista, ale ke všem lidem.³⁵² Uvědomuje si nezbytnost „zkoumat znamení doby a vykládat je ve světle evangelia, aby mohla způsobem každé generaci přiměřeným odpovídat na věčné otázky, které si lidé kladou“³⁵³. Zmíníme zde některé z koncilních dokumentů, které se staly zdrojem, ze kterého mohla tato nová hnutí a komunity čerpat pro formulaci a růst svého specifického charismatu.³⁵⁴

V konstituci *Lumen gentium* církev vyjadřuje nové pojetí sebe samé jako Božího lidu a těla Kristova. Věnuje se zde i otázce zapojení laiků v církvi, jejich důstojnosti, specifickému poslání v rámci Božího lidu, účasti na všeobecném kněžství, Kristově učitelském úřadu i královské službě.³⁵⁵ Dalším dokumentem byla konstituce *Gaudium et spes*, jež představuje nové, více otevřené chápání církve vůči světu.³⁵⁶ Dekret o apoštolátu

³⁵⁰ Kardinál Miloslav Vlk o něm píše, že svým prorockým duchem a jemným citem pro Ducha Svatého se stal papežem „nových církevních hnutí“. Viz VLK, Miloslav. *Nová církevní hnutí* (20. 2. 2015) [2021-02-13]. <<http://www.kardinal.cz/index.php?cmd=article&articleID=812>>.

³⁵¹ Papež JAN PAVEL II. *Dominum et Vivificantem: encyklika o Duchu Svatém v životě církve a světa*. 1. vydání. Praha: Zvon, 1997.

³⁵² Srov. GS 2.

³⁵³ GS 4.

³⁵⁴ Slovník spirituality hovoří o charismatu jako o jádru každé řeholní spirituality, zvláštním daru Ducha Svatého, daného konkrétním osobám pro dobro společenství církve v konkrétním historickém okamžiku. Prvním účelem je služba církvi, jež je rozlišujícím kritériem. Adresátem tohoto charismatu je na počátku zakladatel společenství, jehož úmyslem není vytvořit novou spiritualitu, ale snaha konkrétně odpovědět na aktuální potřeby doby. Služba církvi je proto rozlišujícím kritériem opodstatněnosti zrození tohoto hnutí nebo komunity. Srov. FIORES, Stefano de – GOFFI, Tullio. *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, s. 911.

³⁵⁵ Srov. *Dokumenty II. vatikánského koncilu. Lumen gentium: věroučná konstituce o církvi* (dále jen LG). Praha: Zvon, 1995, LG 4. kapitola.

³⁵⁶ Srov. GS 1.

laiků, *Apostolicam actuositatem* se věnuje jednotlivým oblastem poslání laiků v rámci Božího lidu, v církvi i ve světě, jako jsou církevní obce, rodina, mládež, sociální prostředí, národní a mezinárodní řád.³⁵⁷ Toto téma je dále promyšleno na biskupském synodu o laicích v roce 1987, na němž probíhá ohlédnutí se za pokoncilním obdobím, během něhož došlo ke vzniku mnoha laických hnutí. Prostor je věnován otázce uskutečňování koncilního pojetí církve jako společenství. Především dochází k reflexi rozvoje, přínosu, ale i problémů nových hnutí a laických sdružení.³⁵⁸ Výsledky shrnuje Jan Pavel II. v posynodním apoštolském listě, v němž určuje kritéria k rozlišování a uznávání církevnosti těchto sdružení³⁵⁹, potřebu jejich začleňování do společenství a poslání církve a oboustrannou snahu o plodnou spolupráci na úrovni místních církví.³⁶⁰ Tento list též popisuje oblasti misijního poslání jednotlivců i celých sdružení.³⁶¹ Některé dokumenty se staly podkladem pro zakotvení specifické spirituality těchto hnutí a komunit.³⁶²

Každé hnutí nebo komunita mají své specifikum, ale vždy jsou v jejich povolání přítomny dvě dimenze v různém poměru v závislosti na jejich spiritualitě a misijním zaměření. Na jedné straně je to život modlitby a sjednocení s Bohem a na druhé hlásání evangelia světu.³⁶³ V následujících kapitolách se podíváme, jak se promítají v Komunitě Chemin Neuf.

2.2. Vznik, vztah k církvi a státu a hlavní charakteristiky

Nyní se již zaměříme na Komunitu Chemin Neuf, jež sama sebe charakterizuje na začátku svých Konstitucí slovy:

³⁵⁷ Srov. AA 9.

³⁵⁸ Hnutí jsou sice označena za „autentické cesty ke křesťanské víře, evangelijnímu svědectví a k misijní práci v sekularizované společnosti“, ale na druhé straně se mluví o potřebě řešit jejich příslušnost k církvi, sladit jejich působení s plány a kulturou místních církví a též vztah mezi „charismatickou svobodou a institucí církve“. Viz SECONDIN, B. *Nová hnutí*, s. 33–34.

³⁵⁹ Srov. Papež JAN PAVEL II. *Christifideles laici: posynodní apoštolský list o povolání a poslání laiků v církvi a ve světě z 30. prosince 1988* (dále jen ChL). 2. vydání. Praha: Zvon, 1996, ChL 30.

³⁶⁰ Srov. ChL 31.

³⁶¹ Toto misijní působení svěřené laikům ve společenství s ostatními v rámci Božího lidu probíhá v různých oblastech, ve kterých se angažují jednotlivci, ale i tato nová hnutí a komunity. Jako příklad můžeme uvést oblast nové evangelizace, sociální aktivity, podpora důstojnosti člověka a obhajoba jeho práv, podpora rodin, pastorační péče o seniory, nemocné a trpící, práce s mládeží i pomoc těm, kteří se ocitli na okraji společnosti. Viz ChL 3. a 4. kapitola.

³⁶² Velmi významné byly dokumenty týkající se ekumenismu (dekrety *Unitatis redintegratio* a *Orientalium Ecclesiarum*), mezináboženského dialogu a náboženské svobody (deklarace *Nostra aetate* a *Dignitatis humanae*).

³⁶³ Srov. LENOIR, Frédéric. *Les communautés nouvelles*, s. 35.

Komunita Chemin Neuf, která se zrodila v roce 1973 z charismatického modlitebního společenství v Lyonu, je katolickou komunitou s povoláním k ekumenismu. Manželské páry, rodiny, muži i ženy zavázaní do celibátu, se rozhodli pro komunitní život v následování Krista chudého a pokorného, aby se tak dali do služby církvi a světu.³⁶⁴

V roce 1984 byla ustanovena jako veřejné sdružení věřících kardinálem Albertem Decourtrayem, arcibiskupem v Lyonu ve Francii. Pro kněze a řeholníky byl v roce 1992 ustanoven Institut Chemin Neuf jako duchovenský řeholní institut diecézního práva, jenž byl uznán v roce 2009 Kongregací pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života ve Vatikánu jako duchovenský řeholní institut papežského práva. Vůči státu je v České republice evidována jako církevní právnická osoba.³⁶⁵

Úplné počátky Chemin Neuf však sahají až do roku 1972, kdy se budoucí zakladatel, francouzský jezuitský seminarista Laurent Fabre, setkal s charismatickou obnovou prostřednictvím svého spolubratra ze Spojených států. Během společného modlitebního víkendu prožije zkušenost křtu v Duchu Svatém,³⁶⁶ jež více otevře jeho vnímání pro charismatickou dimenzi křesťanské víry. Zapojuje se do vznikající modlitební skupiny charismatické obnovy v Lyonu, snaží se dozvědět více o tomto novém fenoménu v církvi a objevuje důležitost otevřenosti pro působení Ducha Svatého. Během jedné společné modlitby je osloven textem ze Skutků apoštolů (Sk 2,42), jenž hovoří o životě první křesťanské komunity. Tento text o komunitním životě osloví současně nejen jeho, ale i několik dalších přítomných bratrů a sester, mezi nimiž je i budoucí spoluzakladatelka, Jacqueline Coutellier. Tito mladí zakouší stále více povolání ke společnému životu a službě ve smíšené komunitě. Během duchovních cvičení před kněžským svěcením předkládá Laurent tento plán v modlitbě Bohu i svým představeným k rozlišení.

Na podzim roku 1973 začíná prvních sedm mladých, mužů i žen, sdílet společný komunitní život na adrese Montée du Chemin Neuf, odkud pochází i jméno vznikající komunity. „Postupně, v naslouchání Duchu Svatému, objevují povolání ke sdílení

³⁶⁴ Komunita Chemin Neuf. *Konstituce – pravidla života Komunity Chemin Neuf*. 4. vydání. Praha, 2002, s. 13.

³⁶⁵ Komunita Chemin Neuf. *Zasvěcený život* [2021-06-16]. < https://www.chemin-neuf.cz/o_nas/vie-consacree/>.

³⁶⁶ Křest v Duchu Svatém nebo též vylití Ducha Svatého je popisováno jako „proměňující zkušenost lásky Boha Otce vylitá do srdce člověka Duchem Svatým, kterou tato osoba přijala skrze odevzdání se pod vládu Ježíše Krista. Oživuje milost křtu a birmování, prohlubuje společenství s Bohem a s ostatními věřícími v Krista, podněcuje evangelní horlivost a vybavuje člověka charismaty pro službu a misií“. COMMISSION DOCTRINALE DE L'ICRS. *L'effusion de l'Esprit Saint*. Édition des Béatitudes, Société des Oeuvres Communautaires, octobre 2012, s. 15, překlad z francouzské verze: autorka práce.

a bratrské podřízenosti, v životě uspořádaném modlitbou, otevřeností a svědectvím.³⁶⁷ Dům se stává místem setkávání, přijetí a modliteb stále většího počtu osob. Brzy se k původnímu jádru připojují další svobodní, ale i manželské páry.

Klíčovým momentem se stává v těchto prvních letech dar objektu v Les Pothières, nedaleko Lyonu (v roce 1976). Tento se stane důležitým místem biblické, teologické a duchovní formace s ekumenickým zaměřením jak pro mládež, tak i pro rodiny. Tato původně rodinná usedlost, zahrnující kromě hlavní budovy i rozlehlý park a několik menších domků, umožní ubytování pro rodiny s dětmi přijíždějícími na dobu formace, ale i kapacitu pro příjem rozvíjejících se misí. Právě zde proběhne v roce 1980 první týdenní setkání Kána pro manžele, jež bude počátkem pastorace rodin a manželských párů, která se v následujících čtyřiceti letech rozšíří do více než padesáti zemí celého světa.³⁶⁸ Impulsem pro začátek pastorace mládeže je svěření prvního studentského domu v centru Lyonu, kongregací řeholních sester.³⁶⁹

Společenství Komunity se postupně rozrůstá a z Lyonu se šíří nejen do dalších míst ve Francii, ale v 80. letech se probouzí touha po misii bez hranic. Původně francouzská komunita se stává stále více mezinárodní. Nejprve své aktivity rozvíjí převážně ve frankofonních zemích, ale díky misii Kána a letním setkáním pro mládež se šíří do mnoha dalších zemí. V současné době má kolem 2400 členů ve třiceti zemích.³⁷⁰

2.3. Spiritualita

Spiritualita Komunity čerpá ze dvou hlavních kořenů, a to z hnutí charismatické obnovy a z ignaciánské tradice.³⁷¹ Společně se nyní zastavíme nad každým z nich a představíme jednotlivé akcenty, jež z nich vychází.

2.3.1. Křest v Duchu Svatém a charismatická obnova

Tento základní krok na cestě následování Krista má rozměr osobní i ekleziální,³⁷² je formulován v konstitucích slovy:

³⁶⁷ Komunita Chemin Neuf. *Historie Komunity* [2021-06-16]. <https://www.chemin-neuf.cz/o_nas/historie-komunity/>.

³⁶⁸ Viz Cana.org. *Cana couples* [2021-06-16]. <<https://www.cana.org/fr/accueil/nos-missions/cana-couples>>.

³⁶⁹ Komunita Chemin Neuf. *Historie Komunity*.

³⁷⁰ Tamtéž.

³⁷¹ *Komunita Chemin Neuf*. Interní dokument, vydáván za účelem propagace, s. 14.

³⁷² Srov. LG 13; EG 130.

Komunita se opírá o lásku k církvi a v ní nachází svou identitu. Každý z nás učinil základní zkušenost „křtu v Duchu svatém“ („vylití Ducha svatého“), který je osobním krokem v obnově křestní milosti. Jde o úplné odevzdání života Kristu, nové pomazání Duchem svatým a přijetí služby od Otce, je to intimní zkušenost, která má komunitní rozměr.³⁷³

Charismatická obnova měla již od svého počátku ekumenický rozměr, jenž se promítá do některých důrazů ohledně spirituality a zaměření Komunity. Na prvním místě je vedena k hlásání dobré zprávy evangelia. Toto své povolání přijala skrze úryvek z Lukášova evangelia (Lk 4, 18–19), jenž je považován za její zakládající text.³⁷⁴ Komunita chce též odpovídat na výzvy II. vatikánského koncilu ohledně ekumenismu. Snaží se pod vlivem milosti Ducha Svatého rozpoznávat znamení doby, účastnit se rostoucího ekumenického díla nejen skrze modlitbu, ale též konkrétní každodenní kroky spolupráce s křesťany jiných církví v misii a službě, aby tak církev šla k oné plnosti jednoty, za kterou se Ježíš modlil před svou smrtí.³⁷⁵ Toto ekumenické zaměření je vyjádřeno slovy: „dát život za jednotu křesťanů“.³⁷⁶ Dalším důležitým prvkem je postoj sdílení jak po stránce duchovní, tak i materiální.³⁷⁷

2.3.2. Ignaciánská spiritualita

Spiritualita svatého Ignáce byla přítomná v životě Komunity již od počátku především díky jejímu jezuitskému zakladateli, který diskrétně zprostředkoval bohatství této tradice, jako je nabídka duchovního doprovázení nebo prožívání exercicií podle svatého Ignáce. Postupně se tento pramen stával důležitým jak pro běžný život, tak i pro apoštolské aktivity. Protože se vznikající společenství otvíralo stále více vedení Ducha Svatého během svých společných modlitebních setkání, prožívalo silné duchovní zkušenosti, které však vyžadovaly rozlišování a ohlédnutí se³⁷⁸ za tím, jak Bůh promlouvá

³⁷³ Komunita Chemin Neuf. *Konstituce*, s. 17.

³⁷⁴ „Ve slovech, která Ježíš četl v nazaretské synagoze z knihy proroka Izaiáše (Iz 61, 1–2), se odvažujeme rozpoznat naše vlastní povolání.“ Komunita Chemin Neuf. *Konstituce*, s. 18.

³⁷⁵ „Otče svatý, zachovej je ve svém jménu, které jsi mi dal; nechť jsou jedno jako my.“ (Jan 17, 11b)

³⁷⁶ Povolání pracovat a modlit se za jednotu křesťanů patří ke specifickému povolání Komunity. Je spojeno s explicitní výzvou pastora Thomase Robertse během shromáždění křesťanských církví ve Štrasburku o Letnicích v roce 1982. Komunita považuje toto setkání za zakládající moment rozhodnutí angažovat se pro jednotu křesťanů. Více Komunita Chemin Neuf. *Historie Komunity*.

³⁷⁷ Témata sdílení majetku, zjednodušování života a vize společné pokladny budou více představeny v části 2.5.1.

³⁷⁸ Ohlédnutím je myšleno tzv. novočtení nebo ohlédnutí se za tím, co člověk prožil, aby mohl s určitým odstupem rozpoznat Boží působení ve svém životě.

a k čemu je povolává.³⁷⁹ Toto harmonické doplňování obou spiritualit bylo následně v roce 1992 uvedeno i v Konstitucích jako základ komunitní spirituality.

Zkušenost křtu v Duchu svatém se upevňuje ve spojení s ignaciánskou tradicí, která nás učí rozlišovat Boží cesty, přijímat apoštolskou službu v naslouchání Duchu svatému a komunitnímu rozlišování. Každý člen Komunity se pravidelně účastní jednotýdenních duchovních cvičení. Ti, kteří se chtějí zavázat na celý život, absolvují nejprve třicetidenní exercicie.³⁸⁰

Ignaciánská spiritualita vnáší do života každého bratra a sestry přilnutí k Božím slovu skrze denní četbu a meditaci, otevřenost pro rozlišování osobní cesty během duchovního doprovázení a prožívání ignaciánských duchovních cvičení. Následováním Krista chudého a pokorného (srov. Mt 11, 29) si všichni členové, ať už zasvěcení v celibátu nebo žijící v manželství, vybírají cestu poslušnosti a bratrské podřízenosti, zjednodušování života skrze sdílení svého majetku. Tato osobní a současně komunitní dimenze ignaciánské spirituality je doplněna aspektem otevřenosti vůči celé církvi i světu prostřednictvím připravenosti k misii, službě a zasazováním se o spravedlnost.³⁸¹

2.4. Struktura a formy života

Zaměříme se nyní na to, jak se z malého společenství sedmi bratrů a sester, kteří pocítili touhu prožívat své křesťanské povolání po vzoru prvotní církve, stává mezinárodní komunita. Na úplném počátku všichni, kteří se rozhodli pro tuto cestu, tvořili jedinou fraternitu života, bydleli společně, dávali vše, co měli, do společného, setkávali se k modlitbě, přijímali potřebné a snažili se vydávat svědectví víry kolem sebe.³⁸² Sedmičlenná skupina svobodných se brzy rozrostla o další bratry a sestry nejen svobodné, ale i první páry. Brzy se ustálily dvě základní formy života v Komunitě, které si nyní krátce představíme.

Fraternita života shromažďuje všechny ty, kteří cítí povolání k radikalitě společného života „pod jednou střechou“. Její členové jsou většinou zaměstnání přímo v domě, kde se podílí na různých službách spojených s provozem domu a přípravou misí. Prožívají

³⁷⁹ Srov. COUTELLIER, Jacqueline. Comment saint Ignace nous a été donné. *Revue FOI* 2006, Hors-série č. 5, s. 24–25.

³⁸⁰ Komunita Chemin Neuf. *Konstituce*, s. 17.

³⁸¹ Srov. *Komunita Chemin Neuf*. Interní dokument, s. 16.

³⁸² Srov. PINGAULT, Pascal. *Renouveau de l'Église: Les communautés nouvelles*. Librairie Arthème Fayard, 1989, s. 67.

sdílení všech svých příjmů, zatímco ve druhé formě, již je fraternita čtvrti, její členové přispívají každý měsíc do společné komunitní pokladny desátkem ze svých příjmů. Obě formy jsou zcela rovnocenné, bratři a sestry mají stejný závazek podle společných konstitucí a přechod z jedné do druhé je nejen možný, ale na počátku komunitního života i častý.³⁸³

Fraternita čtvrti je specifický způsob, jak svědčit o komunitním povolání, jež není rezervováno pouze pro vybrané, ale nachází se v samém srdci křesťanského života. Více než polovina členů Komunity takto uskutečňuje své povolání v místě svého bydliště, ve farnosti, kde se snaží být „solí země a světlem světa“ (srov. Mt 5, 13–17). Fraternity života uskutečňují spíše Ježíšovo pozvání „pojďte a uvidíte“ (Jan 1, 39), když přijímají všechny ty, kdo jsou hledající a toužící po formaci nebo prostoru k načerpání. Členové fraternity čtvrti jsou vysíláni přinášet svědectví svého života s Kristem do srdce světa, v každodennosti svého zaměstnání a běžného rodinného života v rámci své farnosti. Každý týden prožívají s ostatními bratry a sestrami ze čtvrti čas sdílení, společnou modlitbu a pravidelná jídla spolu s dětmi. Společně s fraternitou života se účastní každý týden modlitebního setkání, jež je nejen místem duchovního načerpání a růstu, ale i místem evangelizace a služby. V průběhu roku se celá Komunita schází na duchovní cvičení, víkendy zaměřené na formaci, čas služby a misie.³⁸⁴

2.5. Vývoj ekologické a sociální citlivosti

Nyní se blíže podíváme na to, jak se vyvíjela nejprve sociální a následně i ekologická citlivost Komunity. Otevřenost vůči potřebným byla přítomná již od samého počátku. V souvislosti s mezinárodním rozšířením se postupně objevovaly stále nové pastorační výzvy, na které se snažili bratři a sestry odpovídat. Jedním z důležitých mezníků, ohledně ekologie a politické angažovanosti, se stala generální kapitula, která se konala rok po zveřejnění encykliky *Laudato si'*.

2.5.1. Sociální nasazení jako místo, kde probíhá pastorace

Cílem vznikající komunity nebylo jen žít společně a vzájemně se podporovat na cestě víry. Hybnou silou byla touha rozpoznávat každý den ve společné modlitbě, k čemu ji

³⁸³ Srov. MICHON, François. Lumière dans la ville la fraternité de quartier. *Revue Chemins neufs, la passion de l'unité* 2002, roč. 4, č. 10, s. 19–21.

³⁸⁴ Srov. tamtéž.

Bůh volá, a snaha mít vždy otevřené dveře pro ty, kdo jsou v nějaké nouzi. Přicházelo stále více lidí nesoucích různá utrpení včetně konfliktů se zákonem, závislosti na drogách nebo útěku z domova. Bratři a sestry se snažili prožívat tuto ne vždy lehkou otevřenost ve spojení s Kristem, inspirováni textem z Lukášova evangelia, v němž rozpoznali i oni své vlastní povolání:

Duch Hospodinův jest nade mnou; proto mne pomazal, abych přinesl chudým radostnou zvěst; poslal mne, abych vyhlásil zajatcům propuštění a slepým navrácení zraku, abych propustil zdeptané na svobodu, abych vyhlásil léto milosti Hospodinovy. (Lk 4, 18–19)

Toto slovo se snaží konkrétně žít skrze hlásání dobré zvěsti evangelia a různé formy pomoci druhým. Jednou z nich je otevření lékařské ordinace nedaleko prvního komunitního domu, kde bratři nabízí lékařskou, psychologickou i duchovní péči v duchu křesťanské zvěsti.³⁸⁵ Ve stejné čtvrti vzniká i chráněná dílna zaměřená na výrobu tzv. poutnických sandálů, jež se stane pro ty, kteří prochází nějakým krizovým obdobím, nejen možností práce, ale i místem bratrského přijetí.³⁸⁶ Někteří pomáhají sestrám z kongregace sv. Vincence z Pauly v péči o seniory a nemocné.³⁸⁷ Jiní nachází místo své služby ve vězeňské pastoraci, v níž vidí příležitost k hlásání křesťanské zvěsti i v místech, kde často chybí naděje a lidská blízkost.³⁸⁸ Během svých návštěv zvou ty, kdo si zde odpykávají svůj trest, k účasti na mši svaté, nabízí jim prostor k naslouchání a přijetí. Snaží se být k dispozici i pro jejich blízké, kteří je přichází navštívit.³⁸⁹

Kromě zapojení jednotlivých členů v různých sociálních oblastech pomoci vznikají i místa, kde se péče o chudé, trpící a vyloučené stává těžištěm pastorace, jak se tomu stalo

³⁸⁵ Srov. PINGAULT, Pascal. *Renouveau de l'Eglise*, s. 72. Během formačního víkendu v roce 1983 vzniká „Společný dopis křesťanských lékařů svým pacientům“, v němž vyjadřují svou touhu pomoci svým pacientům k obnově jejich zdraví nejen po stránce tělesné, ale i duševní a duchovní, jež jsou vzájemně propojeny. V tomto dopise konstatují důležitost smíření, odpuštění svým blízkým, aspekt milosrdenství, důležitost modlitby a půstu. Srov. tamtéž, s. 71.

³⁸⁶ Srov. tamtéž, s. 67.

³⁸⁷ Srov. tamtéž, s. 72.

³⁸⁸ Komunitní lékař Emmanuel Protais přijal nabídku práce jako vězeňský lékař a v této službě vidí možnost, jak se stát „služebníkem naděje“. PROTAIS, Emmanuel. *Serviteur de l'espérance*, *Revue FOI* 2007, č. 15, s. 26–27.

³⁸⁹ Bratr z Komunity Patrice Druel pomáhal jako dobrovolník ve vězeňské pastoraci nejprve ve vězení Saint Quentin Fallavier, kde jeho službou byla nabídka programu pro děti z rodin, které přicházely na návštěvu svých blízkých. Po přestěhování z Lyonu do Marseille pokračuje v této službě ve vězení Les Baumettes, kde je spíše k dispozici pro rozhovory a naslouchání. Sám ve svém svědectví uvádí, že se tito odsouzení nyní stávají součástí jeho modlitby. DRUEL, Patrice. *Le sourire et l'écoute*. *Revue FOI* 2007, č. 15, s. 27.

v některých zemích afrického kontinentu, jako jsou Konžská demokratická republika, Čad nebo Pobřeží Slonoviny.

V roce 1988 přebírá Komunita odpovědnost za opuštěnou nemocnici v Banga Bole,³⁹⁰ zakládá v okolí několik desítek zdravotních středisek a otevírá zdravotnickou školu pro formaci budoucích zdravotních sester. Tuto misi v roce 2001, z důvodu místních politických nepokojů, předává Konžanům, aby se postarali o její další rozvoj. Válečné napětí v zemi znemožní pokračování misie na několik dalších let, a proto se Komunita vrací až na žádost místního biskupa, aby převzala pastorační farnosti sv. Kristýny v hlavním městě Kinshase s více než deseti miliony obyvatel.³⁹¹ Díky podpoře mnoha malých i velkých dárců³⁹² rozšiřuje kostel, obnovuje místní školu a buduje denní centrum pro děti ulice Ndako ya biso³⁹³, sloužící jako útočiště, kde se děti mohou alespoň jednou denně najíst, umýt, vyprat si své oblečení a dospát probdělou noc.³⁹⁴ Starají se zde o ně nejen sociální pracovníci a psychologové, ale především dobrovolníci, kteří jim nabízejí základní alfabetizaci a katechezi. Snaží se s nimi vybudovat vztah důvěry a vzbudit v nich touhu po návratu k vlastní rodině.³⁹⁵ Za odchodem na ulici totiž stojí obvykle extrémní chudoba, týrání, vliv přátel či časté obvinění z čarodějnictví, jež s sebou nese následný útěk nebo vyhnání z rodiny.³⁹⁶ Hlavní snahou bratrů a sester z Komunity je zprostředkovat návrat co největšího počtu dětí do jejich původních rodin, a pokud to není možné, nalézt nějaké příbuzné nebo i náhradní rodinu, a tak jim umožnit nový začátek. Po úspěšném znovusjednocení rodiny pracovníci centra zůstávají ve spojení pro případnou pomoc a podporu.³⁹⁷ Kromě základní školy prvního i druhého stupně pro mladší školní děti, zde postupně vzniká pro starší mládež středisko odborného vzdělávání

³⁹⁰ V době, kdy je Komunita přítomná v Banga Bole, je Konžská demokratická republika nazývána Zair.

³⁹¹ Communauté du Chemin Neuf. *République démocratique du Congo* [2021-04-14]. <<https://www.chemin-neuf.org/fr/accueil/ou-nous-trouver/republique-democratique-du-congo>>.

³⁹² Jedním z podporovatelů se stala od roku 2010 i Arcidiecézní charita Praha skrze svůj projekt Adopce na dálku. Srov. Církev.cz. *Arcidiecézní charita Praha – pomoc dětem na ulici* [2021-04-14]. <<https://www.cirkev.cz/cs/arcidiecezni-charita-praha-pomoc-detem-na-ulici>>.

³⁹³ Ndako Ya Bisu znamená v místním jazyce lingala „Náš domov“. *Ndako Ya Bisu* [2021-04-14]. <<https://www.streetchildrenofkinshasa.com/fr/>>.

³⁹⁴ Srov. Arcidiecézní charita Praha. *Průkopnice mezi dobrovolníky – léto v Konžské demokratické republice* (16. 11. 2010) [2021-04-14].

<<https://praha.charita.cz/wp-content/uploads/2019/12/001/000215.pdf>>.

³⁹⁵ Srov. Arcidiecézní charita Praha. *Krutost života na ulici může mít šťastný konec* (10. 1. 2013) [2021-04-14]. <<https://praha.charita.cz/wp-content/uploads/2019/12/001/002019.pdf>>.

³⁹⁶ Srov. tamtéž.

³⁹⁷ À la rencontre des enfants de Kinshasa. *Revue FOI* 2007, č. 12, s. 8–13.

s nabídkou různých ateliérů, v nichž mohou získat základní zručnosti v několika praktických oborech pro budoucí osamostatnění a začlenění do společnosti.³⁹⁸

V Abidjanu, na Pobřeží Slonoviny, Komunita již několik let spravuje internát pro mladé pracující dívky, jimž pomáhá adaptovat se v pracovním prostředí v prvních letech po odchodu z domova a připravit se na samostatný život.³⁹⁹

Od roku 2017 se i v Čadu rozšiřuje misie bratří a sester. Centrum Ku Jérico se stává místem, v němž členové Komunity spolu s dobrovolníky zajišťují provoz diecézního zdravotnického centra zaměřeného na boj proti AIDS. Kromě toho zde otevřeli základní a mateřskou školu, v níž nabízí nejen školní výuku, ale i základní zdravotní péči a pomoc pro děti trpící podvýživou.⁴⁰⁰

Aspekty sociální citlivosti prožívá Komunita i v rámci vlastního fungování ve všech svých domech. Již od svého založení byl prvními členy kladen důraz na dělení se o svůj majetek po vzoru prvních křesťanů. Veškeré své příjmy dávali do společného a rozdělovali všem podle toho, jak kdo potřeboval (srov. Sk 2, 44–46). Tento koncept zůstal zachován v této radikální formě pro ty, kdo žijí ve fraternitě života, a ostatní se sdílí o desátek svých příjmů. S tímto sdílením souvisí myšlenka společné pokladny, jež je prožívána nejen na úrovni jednotlivých zemí, jak je běžné v mnohých řeholních společenstvích, ale je uskutečňována ve své mezinárodní dimenzi, mezi všemi domy Komunity po celém světě. Toto důležité rozhodnutí ohledně jedné mezinárodní společné pokladny potvrdila Komunita jednohlasně na své Kapitule v roce 2002.⁴⁰¹ Otec Laurent toto sdílení považuje za něco přirozeného, co vyplývá z našeho následování Krista.⁴⁰²

Shromáždění Ježíšem Kristem, který dal příklad, když se rozdělil o vše, včetně svého těla a krve, [...] uvědomujeme si, že sdílení majetku, zjednodušování života, chudoba nejsou jen pilíře komunitního života, „hradby řeholního života“, ale představují navíc vzácnou pomoc pro celý apoštolský život.⁴⁰³

³⁹⁸ Communauté du Chemin Neuf. *République démocratique du Congo; Ndako Ya Biso*. Pro dospívající mládež je zde nabízen kurz šití a střihání oděvů pro dívky a pro chlapce obor zedník, tesař, automechanik, svářeč nebo elektrikář.

³⁹⁹ Communauté du Chemin Neuf. *Côte d'Ivoire* [2021-04-16]. < <https://ci.chemin-neuf.org/fr/>>.

⁴⁰⁰ Communauté du Chemin Neuf. *Tchad* [2021-04-16]. < <https://td.chemin-neuf.org/fr/>>.

⁴⁰¹ Srov. LETTU, Jacques. Ministre de la providence et du partage. *Revue FOI* 2009, č. 20, s. 66–69.

⁴⁰² Srov. LENOIR, Frédéric. *Les communautés nouvelles*, s. 180–181. V rozhovoru na toto téma otec Laurent mluví o „zvětšující se propasti mezi zlým bohatcem a chudým Lazarem, mezi bohatými zeměmi, ve kterých je stále méně dětí, a těmi chudými, v nichž demografická křivka prudce stoupá, mezi starou Evropou a třetím světem. [...] Dělit se o svůj majetek je konkrétní a jasnou odpovědí, která vypovídá více než všechna naše slova.“ Překlad z francouzštiny: autorka práce.

⁴⁰³ Tamtéž, s. 180, překlad z francouzštiny: autorka práce.

Vyjádřením tohoto společného zaměření na sdílení jsou slova *Manifestu Komunity*,⁴⁰⁴ zveřejněného při příležitosti celoživotních závazků prvních devatenácti bratří a sester v katedrále svatého Jana Křtitele v Lyonu o Velikonocích 1986.

Protože hladovějícím můžeme pomoci jedině tím, že se s nimi rozdělíme, a protože nestačí jen snít o spravedlivější společnosti, která bude více myslet na bližní, již od této chvíle a právě teď se dělíme o svůj majetek.

Protože naše děti mají rády život ve společenství a protože mnoho jiných dětí je nahých a chudých, chceme jim zanechat jako dědictví smysl a skutečnost lepšího světa, chceme se dělit o své dědictví.⁴⁰⁵

2.5.2. Od individuální ekologické citlivosti ke komunitnímu směřování

Krátce se nyní podíváme, jak se vyvíjela citlivost ekologická. Dlouho byla přítomná především skrze osobní postoje jednotlivců a projevovala se obzvláště jako pozornost na jednoduchost života v každodennosti, zejména co se týká jídla. Některým byl již před vstupem do Komunity blízký způsob života, který respektuje stvoření, zejména praxe ekologického zemědělství.⁴⁰⁶ Prvním impulsem vydat se tímto směrem bylo obdržení domu v Les Pothières, jenž se nacházel na venkově, v blízkosti Lyonu.

Právě tento kontext blíže k přírodě pomohl ovlivnit náš způsob života a stravování, přičemž se postupně pěstovala zelenina přímo na místě, více pozornosti se věnovalo kvalitě a vyváženosti potravin, vedeni touhou po jednoduchém a střídavém způsobu života, jenž však nebude překážkou pro sdílení a setkání s ostatními.⁴⁰⁷

V 90. letech Komunita sepsala pro vnitřní potřebu publikaci *Onésime cuisine*.⁴⁰⁸ Snažila se v ní reflektovat dosavadní zkušenosti a navrhnout některé komunitní volby týkající se stravování a příprav komunitních jídel.⁴⁰⁹ Mimo jiné je v ní poznamenáno, že

⁴⁰⁴ V tomto Manifestu, který byl distribuován všem na začátku slavení prvních celoživotních závazků o Velikonocích 1986, jsou formulovány hlavní důrazy tohoto komunitního závazku: vydat svůj život, jako i Kristus se vydal, sdílení majetku a dědictví, růst věrnosti ve svém povolání k manželství nebo zasvěcenému životu, život v pravdě mezi sebou, volba pokorné cesty sdílení v každodennosti společně s ostatními bratry křesťanských společenství, poslušnost a bratrská podřízenost, důvěra v pomoc Ducha Svatého pro službu církvi a jednotu křesťanů.

⁴⁰⁵ *Komunita Chemin Neuf*. Interní dokument, s. 5.

⁴⁰⁶ Svědectví bratra Philippa, jenž vstoupil do Komunity v roce 1976.

⁴⁰⁷ Tamtéž.

⁴⁰⁸ Důvodem k sepsání byla snaha zaujmout společný postoj vůči přehnané konzumaci, plýtvání potravinami, šíření nemocí spojených s neuspořádaným způsobem stravování, jež se projevovaly ve společnosti.

⁴⁰⁹ Členové Komunity, kteří se na této publikaci podíleli, uvádí tři hodnotová kritéria společného jídla v Komunitě, jež má být „jednoduché, dobré a hezké“ neboť je to důležité místo sdílení, přijetí a života.

„každý pokrm je třeba přijímat jako dar od Boha, je důvodem chvály a díkůvzdání za stvoření, neboť dodává nezbytné síly pro následování Pána a zakoušení Jeho společenství při lámání společného chleba (srov. Lk 24, 29–31)“.⁴¹⁰ Bratři si uvědomují, že potřebují ostatní, aby se učili přijímat jídlo a prožívat jeho sdílení u společného stolu, jež je znamením a zdrojem všech ostatních forem komunitního sdílení.⁴¹¹

V domech je věnována pozornost otázce třídění a zpracování odpadů, upřednostnění oprav spotřebičů před nákupem nových nebo hledání způsobů, jak snížit spotřebu energií. Mnohé individuální kroky ekologické citlivosti jsou stále více přijímány i ostatními členy. Na kapitule, která se konala v roce 2009, je téma ekologie zařazeno mezi projednávaná témata.⁴¹² Toto nové nasměrování v duchu osobní i komunitní odpovědnosti ke stvoření připravuje v srdcích i myslích bratrů a sester prostor pro přijetí nových výzev, které přinese encyklika papeže Františka.

2.5.3. Uveřejnění encykliky a Generální kapitula 2016

Uveřejnění *Laudato si'* se stalo pro Komunitu novou výzvou zkoumat, jak se projevuje propojenost sociální a environmentální dimenze v jejím životě, pastoraci, a zamyslet se nad dalším směřováním ohledně ekologické a politické angažovanosti. Nejprve hledá způsoby, jak přiblížit tuto tematiku členům Komunity, aby se následně promítla i v jednotlivých misiích. Konají se různé přednášky, nabídky práce s texty a sdílení ve fraternitách. Myšlení a nabízené kroky představené v této encyklice nachází příznivou odezvu především ve formačních domech a v některých farnostech svěřených Komunitě.⁴¹³ Mohli bychom říci, že princip vzájemné propojenosti celého stvoření nachází vstřícné přijetí u mladých lidí přijíždějících na čas formace stejně jako u těch, kdo hledají své místo v pastoraci farnosti.

Tématiku zodpovědného vztahu k životnímu prostředí a zakoušení sounáležitosti s ostatními tvory v rámci jedné lidské rodiny se snaží přiblížit i tým realizace filmů *Net for God*.⁴¹⁴ V prvním roce po zveřejnění encykliky jsou natočeny hned tři filmy tematicky

⁴¹⁰ Communauté du Chemin Neuf. *Onésime cuisine*. Lyon, 1992. (Vnitřní praktické směrnice pro dům).

⁴¹¹ Tato publikace nebyla pouhým souhrnem receptů, ale obsahovala v úvodu i toto duchovní zakotvení pro službu toho, kdo měl v domě na starosti péči o tělesnou stránku svých bratří.

⁴¹² Členové kapituly potvrdili důležitost důrazu na zjednodušování života a růst ve spravedlnosti a odpovědnosti vůči stvoření. Současně povzbuzují členy Komunity k hledání správné artikulace mezi ekologickým úsilím, povoláním evangelizovat a ekonomickými dopady. Jsou zváni ke sdílení dobrých zkušeností v jednotlivých domech, vedoucích k lepšímu ekologickému jednání osobnímu i komunitnímu.

⁴¹³ Konkrétní příklad zapojení jedné farnosti do programu inspirovaného encyklikou bude zpracován v kapitole 3.4.2.

⁴¹⁴ *Net for God* nebo též Mezinárodní ekumenická fraternita, je síť modlitby, formace a evangelizace založená v roce 2000 Komunitou Chemin Neuf. Pro tuto formaci je každý měsíc vytvořen třicetiminutový

zaměřené na environmentální otázky. Nejprve to byl film o Amazonii⁴¹⁵, následuje téma o smyslu sounáležitosti a společenství v jihoafrické filosofii Ubuntu⁴¹⁶ a třetím je reportáž o centru v Songhai⁴¹⁷, jenž je vzorovým příkladem realizace integrální ekologie, jak o ní pojednává papež František.

V létě roku 2016 proběhly dvě důležité události, které významně ovlivnily další směřování Komunity. Nejprve to bylo Světové setkání mládeže v Polsku a následně čtvrtá generální kapitula v opatství Hautecombe ve Francii. Nyní se společně podívejme, co nového přinesly jak do misie, tak i do směřování Komunity.

Práce s mládeží patří mezi stěžejní pastorační činnosti Komunity, a proto nabízela v rámci přípravného týdne před Světovým setkáním mládeže s papežem Františkem v Krakově duchovní program formou mezinárodního festivalu *Paradise in the city*⁴¹⁸. Ovocem týdne bylo mimo jiné i vyhlášení Manifestu politické fraternity⁴¹⁹, jenž vyjadřuje závazek mladých, kteří se cítí povoláni zapojit se do proměny společnosti a stát se „politiky, kterým opravdu záleží na společnosti, lidech [a] životě chudých“⁴²⁰.

film na určité téma související s otázkami míru, jednoty a smíření v církvi a mezi kulturami. Více Komunita Chemin Neuf. *Neviditelný klášter* [2021-06-16]. <https://www.chemin-neuf.cz/o_nas/monastere-invisible/>.

⁴¹⁵ Filmový dokument o řeholní sestře Dorothy, která v srdci amazonského pralesa v Brazílii bojovala celý svůj život za obranu nejchudšího obyvatelstva a za úctu ke stvoření. Srov. KRÄUTLER, Erwin. La terre, un don de Dieu, *Revue FOI* 2016, č. 48, s. 8–10. Viz také: *Amazonie a boj Dorothy Stangové* [film]. Režie Communauté du Chemin Neuf. Francie, 2016. Film je dostupný ke zhlédnutí na internetu: *Amazonie a boj Dorothy Stangové*, únor 2016 [2021-04-23]. <https://www.youtube.com/watch?v=Lw_Z2nEvisE&list=PLQplzPsSqWin-iBLstTMe_xCvKvske-cN&index=15>.

⁴¹⁶ UBUNTU je výraz pocházející z jihu Afriky, který je možno přeložit jako lidství. Zdůrazňuje vztahovou a komunitní dimenzi člověka, otevření se ostatním, dobrotu, štedrost, nezištnou lásku. Tuto filosofii, pocházející z jižní Afriky, začal uskutečňovat Nelson Mandela po svém návratu z vězení, aby napomohl smíření mezi černochy a bělochy po apartheidu. Srov. LAFONT, Emmanuel. N. Mandela, un homme Ubuntu, *Revue FOI* 2016, č. 49, s. 8–10. Viz také: *UBUNTU – I am because I belong* [film]. Režie Communauté du Chemin Neuf. Francie, 2016. Film je dostupný ke zhlédnutí na internetu: *UBUNTU – I am because I belong*, duben 2016 [2021-04-23]. <<https://www.youtube.com/watch?v=j3MDoFvzvBQ>>.

⁴¹⁷ Toto centrum vzniklo v Beninu z iniciativy bratra dominikána Godfreye Nzamuja v roce 1985. Je příkladem iniciativy, jak navrátit plodnost zemi, která se již zdála neplodnou, bez použití chemických prostředků. Probíhá zde propojení dimenze environmentální se sociální. Kromě ekologicky šetrného zemědělství přizpůsobeného místnímu kontextu probíhá současně i formace budoucích mladých zemědělců, kteří následně mohou žít důstojně ze své práce. Srov. LEPRÊTRE, Matthieu. 6 jours à Songhai, *Revue FOI* 2016/17, č. 51, s. 6–10. Viz také: *Laudato si' v Africe* [film]. Režie Communauté du Chemin Neuf. Francie, 2016. Film je dostupný ke zhlédnutí na internetu: *Laudato si' v Africe*, prosinec 2016 [2021-04-23]. <<https://www.youtube.com/watch?v=fSsq1FZKqy4>>.

⁴¹⁸ Tento týdenní festival byl nabízen Komunitou v ložské diecézi jako duchovní příprava před Světovými dny mládeže v Krakově. Závěrečné setkání pro všechny skupiny z diecéze proběhlo v Atlas aréně v předvečer odjezdu na setkání s papežem Františkem. V rámci tohoto večera byl zveřejněn tzv. Manifest politické fraternity jako pozvání pro další mladé, kteří by se chtěli k této skupině připojit.

⁴¹⁹ Tato politická fraternita pro mladé vznikla v roce 2014 v návaznosti na letní workshopy v opatství Hautecombe.

⁴²⁰ EG 205.

Druhým důležitým setkáním byla již zmíněná Generální kapitula. Zvolení delegáti ze všech zemí při ní v průběhu dvou týdnů reflektovali různá témata, jež vzešla z ohlednutí se za uplynulými sedmi roky ve fraternitách v zemích, ve kterých Komunita působí. Jedno z hlavních témat byla právě otázka, jak odpovědět na výzvy k politické angažovanosti a k podpoře integrální ekologie. Z jejich společné práce a modlitby vzniká usnesení nazvané „Blahoslavení tvůrci pokoje!“, z něhož můžeme uvést některé stěžejní myšlenky:

„Všechno je propojeno“: integrální ekologie nás zve k něčemu víc než hledání dílčích a technických řešení, totiž k nalezení smyslu pro rovnováhu a k respektování limitů v pokoře a chvále, aby se naše místa komunitního života stala „podobnostvím“ smířeného vztahu se Stvořením.

Jelikož jde o něco jako „kulturní revoluci“ (LS 114), uvědomujeme si, že potřebujeme být hluboce evangelizováni a proměněni obnovou své mysli (Řím 12, 2) a našich zvyků.⁴²¹

Všichni pracujeme na tom, abychom přijali způsob života, který je v souladu s naším závazkem ke zjednodušování života, a dáváme to najevo konkrétními rozhodnutími vedoucími směrem k radostné střídmosti na všech rovinách našeho komunitního života: v našich domech a misích, ve fraternitě čtvrti stejně jako ve fraternitě života, ve spojení s místními církevními iniciativami.⁴²²

Do našich nabídek formace zařazujeme studium sociálního učení církvi⁴²³, integrální ekologie a Ubuntu. Pokud jde o Ubuntu, radujeme se spolu s našimi africkými bratry a sestrami ze znovuobjevení této hluboké moudrosti, která vykazuje biblickou inspiraci.⁴²⁴

Toto rozhodnutí, pro které Komunita hlasovala, ji zavazuje k praktickým krokům, obzvláště co se týká využití půdy v opatstvích a pozemků, které jsou jí svěřeny. V následujících letech je zahájen proces přechodu na biologické zemědělství na farmě patřící k opatství Dombes⁴²⁵, dochází k obnově ovocného sadu a ke znovuvybudování zeleninové zahrady v opatství Hautecombe.⁴²⁶ Bratři a sestry v jednotlivých domech společně rozlišují, jak mohou začlenit do každodenního života toto pozvání k ekologickému obrácení.

⁴²¹ Komunita Chemin Neuf. „Blahoslavení tvůrci pokoje!“, *Usnesení o politickém závazku a integrální ekologii*. Hautecombe: 2016.

⁴²² Tamtéž.

⁴²³ Sociální učení církve (katolické), program „Spravedlnost, Mír a Stvoření“ Světové rady církvi, apod.

⁴²⁴ Komunita Chemin Neuf. „Blahoslavení tvůrci pokoje!“.

⁴²⁵ Od října 2019 je ukončen přechod na ekologické zemědělství a veškeré produkty mají bio kvalitu. Více Abbaye des Dombes. *La ferme de l'Abbaye* [2021-06-16]. <<https://dombes.chemin-neuf.fr/visiter/ferme/visite-pedagogique/>>.

⁴²⁶ Srov. Communauté du Chemin Neuf. *Hautecombe Discipleship School* [2021-06-16]. <<https://formations.chemin-neuf.fr/hautecombe-discipleship-school-hds/laudato-si/>>.

2.5.4. Společenství *Laudato si'*⁴²⁷

Krátce jsme si představili cestu Komunity až k jejímu rozhodnutí pro osobní a komunitní ekologickou konverzi. Následujícím krokem v tomto směru bylo pozvání ke spolupráci a sdílení s ostatními řeholními komunitami ohledně prožívání výzev encykliky v jedinečném prostředí klášterního života. Komunita byla přizvána, protože sama je již dvacet let přítomna v několika kláštřech.

Toto setkávání si kladlo za cíl podívat se na klášterní a komunitní život ve světle některých důrazů encykliky. Každá ze zapojených komunit se zamýšlela nad svým komunitním i osobním fungováním svých členů, nad vztahem k práci, ke světu, ke kráse, k sobě samé i k Bohu. Toto vzájemné sdílení a reflexe probíhalo jak v rámci jednotlivých komunit, tak i skrze cyklus návštěv těchto patnácti zapojených řeholních společenství. Každá z komunit se na návštěvu připravovala na základě dotazníku zahrnujícího již zmíněná témata *Laudato si'*.⁴²⁸ Možnost otevřeně hovořit o svém způsobu fungování, otázkách a výzvách, před kterými jako společenství stojí, umožnilo hledat a nacházet nové souvislosti mezi encyklikou a fungováním dané řeholní komunity ad intra a ad extra. Roční cyklus návštěv byl zakončen společným setkáním v klášteře karmelitek v Mazille. Cílem této schůzky bylo pojmenovat ovoce společného putování jak pro každou komunitu, tak i pro celou skupinu. Jedním z plodů bylo, podle slov zúčastněných, vzájemné obohacení skrze různorodost zastoupených komunit i touha jít dále v započatém procesu hledání. Velmi obohacující byla přítomnost Eleny Lasidy⁴²⁹, jež na tomto závěrečném setkání poskytla ze svého úhlu pohledu několik podnětů týkajících se právě specifity klášterního života. Tento nahlíží jako místo smlouvy mezi člověkem, Bohem a stvořením. Nazývá jej „paradigmatickým místem integrální ekologie“, kde lze zakoušet propojenost všech čtyř dimenzí lidské osoby velmi sjednocujícím způsobem.⁴³⁰

⁴²⁷ Jedná se o skupinu složenou ze zástupců patnácti klášterních komunit. Vyznačují se velkou různorodostí, protože jsou zastoupeny mužské i ženské řehole, komunity staré tradice i nové komunity, katolíci i reformovaní, společenství zasvěcených i laiků. První iniciativy sdílení prožívání výzev encykliky *Laudato si'* v klášterním prostředí se objevily v roce 2017 a byly zaměřeny na výměnu spíše „praktických“ zkušeností, jako je permakultura apod. Po dvou letech dochází ke společnému konsenzu pokračovat v této spolupráci a přijímají společné jméno: „Communion *Laudato si'*. Des communautés en chemin de conversion écologique“ (v překladu „Společenství *Laudato si'*. Komunity na cestě ekologické konverze“).

⁴²⁸ Byla zde témata jako kreativita a nadšení, společenství, nezištnost, správa věcí, vztahy s okolím. Srov. Église catholique en France. *Des communautés monastiques en conversation autour de Laudato Si'* (18. 12. 2019) [2021-04-30]. <<https://eglise.catholique.fr/sengager-dans-la-societe/ecologie-integrale/laudato-si/eclairages-sur-laudato-si/489876-communautés-monastiques-conversation-autour-de-laudato/>>.

⁴²⁹ Elena Lasida, profesorka Katolického institutu v Paříži, pověřená za sekci „Ekologie a společnost“ při Francouzské biskupské konferenci.

⁴³⁰ Église catholique en France. *Des communautés monastiques*.

Společná úvaha probíhala po třech osách, z nichž každá spojovala jeden ze tří klášterních slibů s určitou rovnováhou. Se slibem poslušnosti rezonoval vztah mezi individuálním a kolektivním, se slibem obrácení mravů⁴³¹ souvisí doplňování modlitby a práce a ve světle slibu stability jsou reflektovány vztahy dovnitř i vně komunity.⁴³² Přítomní si uvědomili, že každý z těchto vztahů se stává místem možné smlouvy, na niž se nyní zaměříme.

V řeholním životě je úzce propojeno to, co je individuální, s tím co je společné, čas samoty s Bohem i spojení s ostatními. Každý člen komunity přijímá své osobní, jedinečné povolání, jež se konkrétně uskutečňuje právě ve společenství. Jednotlivec je nositelem určitého osobního obdarování, které se rozvíjí v interakci s ostatními, a tak vzájemnou spoluprací a doplňováním se dochází k rozvoji celého společenství. Tento aspekt se projevuje právě v procesu rozhodování, jež se děje v čase, během něhož mohou být jednotliví bratři nebo sestry konzultováni, přestože v konečné fázi je rolí odpovědného učinit konečné rozhodnutí.⁴³³ Slib poslušnosti může být takto chápán jako určitá smlouva mezi jednotlivcem a danou řeholní komunitou ve vzájemném obohacujícím dialogu.⁴³⁴

Z důvodu všeobecného zrychlení tempa ve společnosti dochází i v mnišském životě k růstu napětí mezi prací a modlitbou, mezi užitečností a nezištností. Bratři a sestry se snažili nalézt odpověď na otázku, zda více odpovídají mnišskému životu aktivity spojené s maximalizací výnosů nebo spíše ty, jež jsou blízké identitě členů komunity. Uvědomili si, že nezištnost lze propojit s rytmem práce skrze společnou liturgii, která udává rytmus, a tak napomáhá udržovat rovnováhu v mnišském životě během celého dne.⁴³⁵

Třetí osou, na které se uskutečňuje vztah smlouvy, je rovnováha vztahů, jež probíhají uvnitř a vně komunity. Byla nově nahlédnuta role klauzury, jež nemá být neprostopnou ochrannou hradbou, ale spíše místem, které umožňuje setkání s tím, co se nachází vně kláštera. Zajišťuje současně jak zachování, tak i obnovu toho, co je uvnitř. Ochrňuje specifitu komunity a zároveň umožňuje udržovat ji v neustálém pohybu.⁴³⁶ Konkrétním

⁴³¹ V mnišské tradici je do tohoto slibu zahrnuta čistota a chudoba.

⁴³² Srov. LASIDA, Elena. *Il était une fois la nature*, s. 105–117.

⁴³³ Srov. D'HAMONVILLE, David. *La constellation fraternelle*, s. 102–103.

⁴³⁴ V souvislosti s tzv. komunitním rozlišováním můžeme též uvést důležitost vzájemného bratrského naslouchání, společná fyzická práce i čas na společný odpočinek a oslavu, jež umožňují obnovovat a posilovat síť bratrských vztahů.

⁴³⁵ Srov. PROIX, Emmanuel. *Un héritage: la transmission entre communautés*. In DE KANIV, Nathalie – YOU, François. *L'écologie intégrale au cœur des monastères*. Langres: Parole et silence, 2019, s. 88.

⁴³⁶ Srov. LASIDA, Elena. *Il était une fois la nature*, s. 116–117.

místem, kde dochází k setkání mezi tím, co prožívá komunita uvnitř a okolním světem, je její klášterní obchod.⁴³⁷

Klášterní komunita se stává stále více součástí sítě vztahů s okolním světem. Bratři a sestry častěji vychází z domu, aby se formovali, zviditelnili mnišský život pro svět a na druhé straně se sama otevírá, aby přijala pomoc nebo naopak ji poskytla skrze příjem a ubytování těch, kteří přijíždí jako hosté.⁴³⁸

Přítomné komunity se shodly na tom, že dřívější snaha o autonomii kláštera již není možná, neboť řeholní společenství potřebuje pomoc nejen kvůli sníženému počtu svých členů, ale též růstu složitosti obchodních, administrativních a technických vztahů a rostoucí poptávce po možnosti přijet a strávit nějaký čas v blízkosti komunity. I zde vzniká určitá forma smlouvy, postavená na vztazích „symbiózy“ kláštera se svým okolím.⁴³⁹

V souvislosti se slibem stability v benediktinské tradici bylo velmi přínosné zamyšlení nad poměrem prostoru a času v dnešní společnosti ve srovnání s mnišským životem.⁴⁴⁰ Na jedné straně snaha využít a ovládnout co nejvíce prostoru v co nejkratší době⁴⁴¹ a na druhé strávit veškerý možný čas na co nejmenším prostoru. V prvním případě se člověk může dostat díky zvyšujícímu se tempu ve světě až na pokraj psychických sil. Prostor totiž představuje dimenzi vlastnictví, činí z lidí soupeře, jejichž cílem je co nejrychleji se zmocnit dostupné země a tím získat moc. Čas si však nemůže nikdo přivlastnit, ale naopak je možné jej společně sdílet. Upřednostnění času vede člověka k chápání života jako procesu, vztahu, dynamismu, umožňuje zakusit putování a spouštět a doprovázet plodné procesy otevřené pro budoucnost.⁴⁴²

Účastníci závěrečného setkání si uvědomili, že určitá smlouva se začala vytvářet i mezi jejich zúčastněnými komunitami. Právě skrze zdánlivě neslučitelné rozdílnosti objevili

⁴³⁷ Klášterní obchod svým uspořádáním, nabízenými produkty, přítomností bratrů z Komunity předává určité svědectví pro ty, kteří do něj přichází. Není pouhým obchodním místem, ale spíše pootevřenými dveřmi klášterní komunity, mostem, na němž se setkávají dva světy. Srov. PAQUIER, Marie-Catherine. *Le magasin monastique, lieu du „faire avec“ en communauté de destin*. In DE KANIV, Nathalie – YOU, François. *L'écologie intégrale au cœur des monastères*. Langres: Parole et silence, 2019, s. 119–130.

⁴³⁸ Srov. MÈRE EMMANUELLE. *L'écotone monastique, un espace d'accueil, de rencontre et de vie en abondance*. In DE KANIV, Nathalie – YOU, François. *L'écologie intégrale au cœur des monastères*. Langres: Parole et silence, 2019, s. 131. Lidé přijíždějící duchovně načerpat, objevit Boha, rozlišit svou cestu, odpočinout si jsou pro místní komunitu i zdrojem obohacení.

⁴³⁹ Vztah symbiózy vyjadřuje vzájemné obohacení a současně strukturální závislost pro správné fungování obou stran. Srov. LASIDA, Elena. *Il était une fois la nature*, s. 114.

⁴⁴⁰ Tato reflexe byla inspirována principem nadřazenosti času nad prostorem. Srov. EG 223.

⁴⁴¹ Autor zde uvádí fenomén cestování, kdy „civilizace dopravy nepostřehnutelně nahradila civilizaci bydlení“. D'HAMONVILLE, David. *Un temps pour vivre*. In DE KANIV, Nathalie – YOU, François. *L'écologie intégrale au cœur des monastères*. Langres: Parole et silence, 2019, s. 164.

⁴⁴² Srov. tamtéž, s. 165.

bohatství, které mohou předávat a přijímat díky veliké otevřenosti, jíž bylo dosaženo skrze sdílení silných, ale i křehkých míst, v kladení otázek i vzájemném hledání odpovědí.⁴⁴³

Pro Komunitu Chemin Neuf bylo toto pozvání k reflexi velkým obohacením, ale i opravdovou výzvou k ohlédnutí se za obdobím, kdy sama spravuje několik klášterů.⁴⁴⁴ Uvědomila si, že jejich přijetím vstoupila do určité dynamiky předávání, která ovlivnila její další směřování i misii.

2.5.5. Dynamika předávání a trojí dědictví pro Komunitu

Na příkladu tří klášterů si nyní ukážeme, jak se tato dynamika předávání konkrétně projevila. Od roku 1990 obdržela Komunita postupně vícero nabídek převzít některá opatství, která stávající řeholní společenství nemohla již spravovat. Mezi původním a nastupujícím společenstvím se pokaždé vytvořilo určité pouto, postavené na logice nezištného daru jako projev mezigenerační solidarity.⁴⁴⁵ Toto obdarování se týkalo nejen budovy konkrétního kláštera, ale mělo především svou dimenzi duchovního dědictví. Přijetí každého kláštera bylo pro Komunitu po každé spojeno s projektem pastorace a formace, který dané místo umožňovalo díky svému specifickému duchovnímu poselství.

Prvním klášterem, bylo v roce 1992 opatství Hautecombe. Zde předala odcházející komunita benediktinů nejen velmi turisticky navštěvované místo, ale též dědictví života chórové modlitby. Bratři a sestry se cítí povolání pokračovat v této tradici, přestože v té době Komunita neměla zvyk modlit se společně liturgii hodin. Místní biskup též povzbuzuje bratry a sestry nosit bílou albu pro podporu této chórové modlitby.⁴⁴⁶ Komunita si uvědomuje, že díky tomuto liturgickému dědictví došlo k proměně jejích zvyků. Tento dar ji více propojuje se všeobecným tělem církve.⁴⁴⁷ Opatství Hautecombe velmi brzy začne sloužit jako mezinárodní centrum biblické, teologické a duchovní formace pro mládež, trvající buď tři měsíce, nebo celý rok.⁴⁴⁸

O deset let později přichází nabídka opatství Notre Dame des Dombes od trapistických mnichů. V tomto případě se nejedná jen o převzetí kláštera, ale též domu pro hosty

⁴⁴³ Église catholique en France. *Des communautés monastiques*.

⁴⁴⁴ Jedná se především o opatství v Hautecombe, opatství Notre Dame des Dombes a opatství Melleray.

⁴⁴⁵ Srov. LS 159.

⁴⁴⁶ Tato alba je stejná pro všechny, bez ohledu na vyznání nebo životní stav, neboť je pro všechny symbolem stejného zasvěcení ve křtu. Srov. Gal 3, 27.

⁴⁴⁷ Srov. PROIX, Emmanuel. Un héritage, s. 86–87.

⁴⁴⁸ Communauté du Chemin Neuf. *Hautecombe Discipleship School [HDS]*.

a zemědělské farmy s přilehlými pozemky. Komunita je zde obdarována staletou mnišskou moudrostí harmonického propojení modlitby a práce, *Ora et labora*. Odpovědní Komunita rozhodnou, že zde vybudují místo formace pro studenty teologie, tzv. Teologický institut v Dombes, jež bude moci úzce spolupracovat s Teologickou fakultou v Lyonu.

Třetím místem, kde našla dynamika předávání úrodnou půdu, bylo v roce 2015 opatství Melleray, darované cisterciáckými mnichy. Komunita je na tomto místě zvána pokračovat v modlitbě, příjmu hostů a ve vztazích s místním regionem. Tento klášter se stává místem pro mezinárodní noviciát. Založení této specifické formace pro novice se stává novou etapou v růstu, neboť co bylo do té doby předáváno novým členům „vzlínáním“, blízkostí prvních členů Komunity, se dává do slov, aby mohlo být předáváno i nadále.⁴⁴⁹

⁴⁴⁹ Srov. MARTINOT-LAGARDE, Lucie. „Le sage, sur le roc, a bâti sa maison“ (Mt 7,24), *Revue FOI* 2018/19, č. 59, s. 29–31.

3. UPLATŇOVÁNÍ VYBRANÝCH PRINCIPŮ V ŽIVOTĚ A PASTORACI KOMUNITY

Poté co jsme si představili encykliku *Laudato si'* i Komunitu Chemin Neuf, vybrali a popsali tři principy spojené s integrální ekologií, se na ně nyní zaměříme, abychom zjistili, zda a jak se projevují v jednotlivých oblastech života a činnosti Komunity. Uvedeme též několik pastoračních projektů, které byly bezprostředně ovlivněny myšlenkou integrální ekologie propojující dimenzi sociální, environmentální i duchovní.

3.1. Vše je propojeno

Chceme-li zkoumat projevy principu propojenosti v rámci Komunity, musíme začít od spojení každého člena s Bohem, jenž jej povolal do společenství s Ním a on na toto pozvání odpověděl.⁴⁵⁰ Na osobním vztahu každého s Ježíšem záleží pevnost celé Komunity⁴⁵¹, jež je nazvána „modlitebním svazkem, v němž je každý povolán k osobní modlitbě“⁴⁵². Společně s četbou Písma svatého a každodenním modlitebním setkáním je přednostním místem budování spojení s Bohem, ale i s ostatními bratry a sestrami.

Společenství Komunity bylo již od svého založení charakteristické rozmanitostí svých členů. Shromažďuje zasvěcené muže a ženy, ale také manželské páry a rodiny a v průběhu let i křesťany různých vyznání a původem z různých kultur. Mohli bychom tuto různost nazvat „komunitní permakulturou“⁴⁵³, která představuje velmi pestrou biodiverzitu: stáří, pohlaví, životních stavů, ras, kultur a církví.⁴⁵⁴ Všichni žijí a spolupracují v rámci jednoho společenství, budují vztahy se svým okolím, jež papež přirovnává k lokálnímu ekosystému.⁴⁵⁵ Tento se nachází uprostřed mnoha dalších ekosystémů, s nimiž je propojen. Z toho plyne jeden z cílů Komunity, jímž je touha po jednotě a povolání

⁴⁵⁰ Odpovědí může být právě krok odevzdání svého života Kristu, tzv. křest v Duchu Svatém, jenž patří k základu povolání do Komunity. Více v podkapitole 2.3.1.

⁴⁵¹ Srov. Komunita Chemin Neuf. *Konstituce*, s. 16.

⁴⁵² Tamtéž, s. 36.

⁴⁵³ Permakultura je založena na pozorování a využívání přírodních koloběhů, vazeb a vztahů k designování všeho, co potřebujeme k životu: účinné a zdravé produkce potravin, bydlení, systémů poskytujících energii i samotných lidských komunit. Cílem je vyšší kvalita života, který by byl provázaný s prostředím a šetrný vůči přírodě. *Permakultura (CS)* [2021-05-06]. <<https://www.permakulturacs.cz/article/1/o-organizaci>>.

⁴⁵⁴ Srov. PROIX, Emmanuel. *Un héritage*, s. 85.

⁴⁵⁵ Srov. LS 140.

budovat mosty.⁴⁵⁶ Nyní si na příkladu mezinárodní dimenze Komunity můžeme ukázat, jak je toto realizováno.

Komunita vznikala v době velkých společenských i politických proměn. Čím více se stávala mezinárodní, tím více si uvědomovala aktuálnost svého charismatu a povolání stavět mosty mezi kulturami a národy.⁴⁵⁷ V jejích domech často žijí bratři a sestry z různých zemí, což je pramenem jak velkého obohacení, tak i mnohých napětí. Jsou způsobená nejen rozdílností kultur a myšlení, ale často i předsudky souvisejícími s minulostí. Nezbytnost vzájemného poznávání a modlitby za smíření a uzdravení bývalých zranění se stala ještě aktuálnější v souvislosti s příchodem bratří a sester ze zemí, které byly v minulosti v nějakém konfliktu. Součástí letních mezinárodních setkání pro mladé se stal prostor jak pro poznávání jednotlivých zemí s jejich historií, z nichž mladí přijíždí, tak i čas pro smíření a modlitbu za uzdravení všech minulých zranění mezi národy. Bratři a sestry jsou svědky toho, že právě mnohá nedorozumění a konflikty v komunitním životě plynou z předsudků vůči druhému, jeho národu, jež někdy nese tíhu odpovědnosti za mnohé bolestné události v minulosti.⁴⁵⁸ Všechny tyto kroky smíření a pravdy umožňují budovat mosty v místech rozdělení, nepřátelství a odcizení.

Při příležitosti konání Světových dnů mládeže s papežem v Římě v roce 2000 se zrodila myšlenka uskutečnit vizi „neviditelného kláštera“, jež vyjádřil Paul Couturier v roce 1944:

Jestliže každý čtvrtek večer, na připomínku Zeleného čtvrtku, bude stále větší a větší množství křesťanů všech vyznání tvořit něco jako obrovskou síť, obepínající Zemi, jako velký neviditelný klášter, v němž budou všichni ponořeni do Kristovy modlitby za jednotu, cožpak to nebude úsvit jednoty křesťanů, vycházející nad světem? Cožpak to není právě takový postoj upřímného duchovního úsilí, který Otec od nás očekává, aby mohl uskutečnit viditelnou jednotu těla Církve, aby mohl udělat všechny zázraky potřebné k tomu, aby všechny, kdo jej milují a byli viditelně označeni křestní pečetí, shromáždil ve své viditelné Církvi?⁴⁵⁹

⁴⁵⁶ Srov. Komunita Chemin Neuf. *Konstituce*, s. 22. O propojenosti jednoty a smíření bude více pojednáno v podkapitole 3.3.

⁴⁵⁷ Srov. tamtéž.

⁴⁵⁸ V rámci evropských zemí můžeme uvést usmíření mezi národy, jež byly v konfliktu dvou světových válek, zeměmi bývalého socialistického vlivu, pro jiné země stále aktuální potřeba uzdravení všech zranění způsobených dobou kolonialistické nadvlády a etnických válek.

⁴⁵⁹ Tato síť modliteb, nazvaná Net for God zahrnuje modlitby nejen za jednotu křesťanů, ale i za všechny aktuální události ve společnosti. Více Komunita Chemin Neuf. *Neviditelný klášter*.

Skrze síť modliteb Net for God je tato výzva rozšířena nejen na jednotu křesťanů, ale i na jednotu, mír a smíření mezi všemi lidmi, kteří obývají tuto planetu, již papež František nazývá společným domovem⁴⁶⁰, v duchu univerzálního bratrství a sociálního přátelství.⁴⁶¹ Na tento úmysl jsou každý týden zaměřeny čtvrtěční nešpory, k nimž připravují bratři z jednotlivých zemí tematicky orientovaný text k meditaci spolu s přímluvami za aktuální události v našich církvích i ve světě. Nešpory se modlí lidé ve všech třiceti zemích, v nichž je Komunita přítomná, a mají k dispozici překlad do svého jazyka.⁴⁶²

3.2. Vše je darováno

V rámci představení principu daru⁴⁶³ jsme si uvědomili, že obdarování vyvolává u obdarovaného postoj vděčnosti a díkůvzdání. Můžeme se podívat na několik míst v životě a fungování Komunity, která jsou s tímto principem úzce spojena. Nejprve je třeba uvést modlitbu osobní i komunitní, jež jsou první odpovědí na Boží obdarování. Každotýdenní modlitební setkání je nazváno v konstitucích duchovním dýcháním, protože „bez společné chvály ve svých životech riskujeme ztrátu dechu, kdy se již nenecháme oživovat Duchem“⁴⁶⁴. Společný život s ostatními umožňuje objevovat svá obdarování a využívat je pro dobro ostatních.⁴⁶⁵

Jiným místem, kde si člověk uvědomuje míru obdarování, jsou ignaciánské exercicie. V jejich průběhu se učí ten, který je přijímá, objevovat Boha ve všem, co jej obklopuje. Jako příklad můžeme uvést kontemplaci Ad amorem⁴⁶⁶, nabízenou jako završení cesty třicetidenních duchovních cvičení.⁴⁶⁷ Radost a vděčnost vzbuzují touhu otevřít se dál, dělit se navenek o to, co je přijímáno uvnitř. Obdarování se má sdílet dál, aby mohlo přinášet mnoho ovoce. Z tohoto důvodu jsou členové Komunity zváni, aby se neuzavírali,

⁴⁶⁰ Srov. LS 3.

⁴⁶¹ Srov. FT 6.

⁴⁶² Komunita Chemin Neuf, *Modlitba za jednotu* [2021-05-27]. <<https://www.chemin-neuf.cz/modlitba-za-jednotu/>>.

⁴⁶³ Podkapitola 1.8.2.

⁴⁶⁴ Komunita Chemin Neuf. *Konstituce*, s. 38.

⁴⁶⁵ Srov. tamtéž, s. 47–48.

⁴⁶⁶ Kontemplace Ad amorem, je v českém prostředí známá jako „Nazírání k nabytí lásky“. Je to kontemplace, při níž člověk prosí o milost vnitřního poznání přijatých dober ze stvoření a jejich původce, aby „mohl Boží Velebnost ve všem milovat a jí sloužit“. Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Duchovní cvičení*, čl. 230–237. 1. vydání. Velehrad: Refugium, 2002.

⁴⁶⁷ Srov. GÉLÉBART, Yves. Ignace et les Exercices. *Revue FOI* 2006, Hors-série č. 5, s. 8–11.

ale zůstávali stále otevřeni rozměrům Boží lásky, jež vede ke sdílení jak uvnitř Komunity, tak i vůči světu, jenž ji obklopuje.

Sdílení probíhá současně na rovině materiální⁴⁶⁸ i duchovní, jak na úrovni místních fraternit, tak i celé Komunity. V již zmíněných fraternitách jsou bratři a sestry zvaní sdílet svůj život skrze modlitbu, práci, ale i tehdy, když mluví o sobě samých a naslouchají ostatním v duchu otevřenosti a bratrského přijetí. Je to dar, jenž je současně dáván i přijímán ve vzájemné pravdivosti a diskrétnosti.⁴⁶⁹ Vůči vnějšímu světu má sdílení několik forem. Jednou je celá oblast evangelizace⁴⁷⁰ a následné pastorece různých skupin podle věku, životního stavu, ale též duchovní programy spojené s ignaciánskou spiritualitou.⁴⁷¹ Od roku 1995 je tato činnost rozšířena o pastoreci a evangelizaci ve farnostech, což umožňuje stále větší začlenění Komunity do místních církví.⁴⁷²

3.3. Jednota má převahu nad konfliktem

Promítání tohoto principu si představíme na základě čtyř vztahů, v nichž se člověk pohybuje. Podobně jako v případě dvou předešlých principů začneme od vztahu s Bohem, s nímž souvisí vztah k sobě samému, k druhým a ke stvoření.

Poznání Boha a sebe samého vede k důvěře a ke stále hlubšímu sjednocení a harmonii. Komunita se nechává oslovit moudrostí svatého Ignáce, jenž již na začátku svých duchovních cvičení jednoznačně zakotvuje vztah mezi Bohem, člověkem a stvořením slovy:

Člověk je stvořen, aby chválil Boha, našeho Pána, vzdával mu úctu a sloužil mu, a takto spasil svou duši. Ostatní věci na světě jsou stvořeny pro člověka, a aby mu pomáhaly k dosažení cíle, pro který je stvořen.⁴⁷³

Toto zakotvení nazývá Ignác tzv. východiskem a základem, od něhož se odvíjí dynamika celých třicetidenních cvičení. Klíčovým momentem v jejich průběhu je krok

⁴⁶⁸ O finančním sdílení, desátku a společné pokladně je více pojednáno v podkapitole 2.5.1.

⁴⁶⁹ Srov. Komunita Chemin Neuf. *Konstituce*, s. 42–43.

⁴⁷⁰ Komunita pořádá různé evangelizační programy včetně kurzů Alfa.

⁴⁷¹ Ignaciánské exercicie, duchovní cvičení Anamnéza nebo cyklus Siloe. Více Komunita Chemin Neuf, *Duchovní cvičení* [2021-06-05]. <<https://www.chemin-neuf.cz/nabidka/duchovni-cviceni-vice-informaci/>>.

⁴⁷² Komunitě je svěřeno téměř třicet farností v několika zemích. Hlavním cílem pastorece je „žít spolu s farníky dynamiku bratrského, duchovního a misionářského života“. Srov. Komunita Chemin Neuf. *Historie Komunity*.

⁴⁷³ IGNÁC. *Duchovní cvičení*, čl. 23.

odevzdání se Bohu, jímž vyjadřuje ten, kdo cvičení dělá, svobodnou touhu po sjednocení své vůle s Boží vůlí.⁴⁷⁴ Během exercicií je věnován prostor k prohloubení vztahu s Bohem, rozhodnutí následovat Krista chudého a pokorného, „aby člověk zvítězil sám nad sebou a dal svůj život do pořádku, aniž by se nechal ovlivňovat nějakou nezřízenou náklonností“⁴⁷⁵, jak je uvedeno v úvodu k prvnímu týdnu.

Nyní se zaměříme přímo na komunitní prostředky, jež napomáhají budovat tuto jednotu. Tato závisí primárně na pevném spojení s Bohem prostřednictvím modlitby, četby Písma svatého a svátostného života. Důležitou roli hraje i duchovní doprovázení, jež je nabízeno nejen během duchovních cvičení, ale plní velmi důležitou roli v běžném životě.

Každý člen Komunity dostane a přijme bratra nebo sestru z Komunity nebo mimo ni, kteří jsou schopni jej doprovázet v jeho modlitebním životě i v oblasti mezilidských vztahů.⁴⁷⁶

Komunita si uvědomuje důležitost této bratrské služby, jež je prostředkem pro růst ve svobodě, sebezpřijetí a rozlišování duchů, aby ten, jenž ji přijímá, mohl lépe vstupovat do vztahů s okolím.⁴⁷⁷

Každý v průběhu života prochází různými etapami zkoušek nebo i zranění, jež pak mohou omezovat nebo někdy dokonce znemožňovat normální svobodné vztahy s ostatními. Jednou z možností podívat se zpětně na svůj život, otevřít prožívané těžkosti a problémy, poničené vztahy a vystavit je Božímu světlu lásky, milosrdenství a uzdravení, jsou duchovní cvičení Anamnéza.⁴⁷⁸ Jejich nejdůležitějším momentem je prostor pro uzdravení a obnovení poničených vztahů skrze smíření s Bohem, se sebou samým i s druhými.

Veškerá činnost Komunity, ať už se jedná o její vnitřní fungování nebo její misijní působení, je charakteristická důrazem na bratrské společenství v různosti. Tato diverzita je zdrojem otevřenosti a obohacení, ale často i napětí a konfliktů, a proto hraje důležitou roli zdravé prožívání bratrské podřízenosti a autority jak v každodenním životě, tak i v pastoračním působení.

⁴⁷⁴ Srov. tamtéž, čl. 234.

⁴⁷⁵ Tamtéž, čl. 21.

⁴⁷⁶ Komunita Chemin Neuf. *Konstituce*, s. 37.

⁴⁷⁷ Srov. Komunita Chemin Neuf. *Konstituce*, s. 37.

⁴⁷⁸ Srov. Komunita Chemin Neuf. *Duchovní cvičení*.

Poslušnost komunitnímu rozlišování uvnitř každé fraternity, v každé zemi i na úrovni celé Komunity není pro nás pouze nutností pro dobrý chod našeho společného života nebo misie, ale na poslušnost pohlížíme jako na nejlepší prostředek, jak pokročit v životě v Duchu, svobodě a vnitřní připravenosti.⁴⁷⁹

Zakladatel otec Laurent hovoří o specifickém povolání prožívat jednotu v různosti, kterou si Komunita vědomě vybírá, když ve svých fraternitách neodděluje muže od žen, zasvěcené od těch, kdo žijí v manželství, katolíky od protestantů a pravoslavných, mladé od starších, ale naopak se snaží již zde, na zemi prožívat určité „eschatologické napětí“ skrze tisíce malých každodenních detailů. Toto napětí, vycházející z odlišnosti bratří a sester, je chápáno jako něco plodného, co dává zrod něčemu novému.⁴⁸⁰ Zcela nezbytným prvkem komunitního života je otevřenost pro vzájemný dialog a snaha přijímat druhého v jeho jedinečnosti.⁴⁸¹ Jednota a harmonie jsou darem Božím, neustále přijímaným v modlitbě a vzájemném smíření.⁴⁸²

3.4. Příklady konkrétního uplatnění myšlenek encykliky v Komunitě Chemin Neuf

Můžeme se nyní více zaměřit na tři příklady vzájemného doplňování našich tří principů. Nejprve si popíšeme závazek Komunity ohledně práce pro jednotu křesťanů, poté nahlédneme do farní pastorace v jedné francouzské farnosti spravované Komunitou více než deset let a nakonec představíme formaci noviců v klášteře Melleray.

3.4.1. Praktické uplatňování ekumenismu

Mohli bychom říci, že příkladem propojení všech tří principů v Komunitě je její práce pro viditelnou jednotu Kristovy církve.

Toto Ježíšovo povolání k jednotě je pro nás velmi naléhavé, naléhavější než kdy předtím. Současně si uvědomujeme, že jsme povoláni usilovat o jednotu tam, kde žijeme.⁴⁸³

⁴⁷⁹ Komunita Chemin Neuf. *Konstituce*, s. 50.

⁴⁸⁰ Srov. LENOIR, Frédéric. *Les communautés nouvelles*, s. 186.

⁴⁸¹ V pokynech k duchovním cvičení je vyzván ten, kdo je dává, i ten, kdo je dostává, aby byl „ochotnější vykládat si výrok bližního v dobrém než ve špatném smyslu, a nemůže-li ho dobře vyložit, ať si zjistí, jak tomu výroku druhý rozumí, a rozumí-li mu špatně, tak ať ho s láskou opraví“. Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Duchovní cvičení*, čl. 22.

⁴⁸² V Komunitě jsou vyčleněny pravidelné časy pro smíření během úterního času „pouště“, nebo tzv. večerů smíření, jež tvoří neoddělitelnou součást všech pastoračních aktivit. Více k tématu smíření a pouště Komunita Chemin Neuf. *Konstituce*, s. 39; 55–56.

⁴⁸³ Komunita Chemin Neuf. *Konstituce*, s. 21.

Odvažujeme se věřit ve viditelnou jednotu církve a práci pro ni přijímáme jako službu, kterou chceme vykonávat ze všech sil.⁴⁸⁴

Ve třetí části svých konstitucí Komunita popisuje, jak má být závazek „dávat svůj život za jednotu křesťanů“⁴⁸⁵ konkrétně uskutečňován. Je vyjádřen v pěti bodech:

- Modlit se každý den za jednotu křesťanů.
- Zúčastňovat se bohoslužeb nebo liturgie jiných církví.
- Setkávat se s odpovědnými církví v místě přítomnosti Komunity a hledat cesty možné spolupráce.
- Pracovat a formovat se.
- Během svých setkání nabízet bohoslužby různých církví.⁴⁸⁶

Členové mají všechny tyto body prožívat nejen jako své osobní povolání, ale především společně s ostatními. Komunita podporuje a snaží se iniciovat setkávání bratří a sester z různých křesťanských denominací, aby společně žili, modlili se, pracovali a evangelizovali, aniž by se vzdávali své identity a příslušnosti k vlastní církvi.⁴⁸⁷ K této „jednotě v různosti“ směřuje Komunita prostřednictvím uplatňování našich vybraných principů.

Princip propojenosti je aplikován právě tehdy, když se modlí členové různých křesťanských církví společně v jednom shromáždění se stejnými biblickými texty a spojují své přímlyvy na stejné úmysly, jak se děje zvláště během čtvrtěčních „nešpor za jednotu křesťanů“⁴⁸⁸. Připojují se takto k modlitbě Ježíše za jednotu (srov. Jan 17,21) v rámci tzv. „Neviditelného kláštera“⁴⁸⁹ slovy:

Pane Ježíši, který ses modlil, abychom byli jedno, prosíme Tě za jednotu křesťanů, tak, jak Ty chceš, a skrze prostředky, které Ty chceš. Ať nám Tvůj Duch dá prožívat utrpení z rozdělení, vidět naše hříchy a důvěřovat v naději, která je nad všechno očekávání. Amen.⁴⁹⁰

⁴⁸⁴ Tamtéž, s. 20.

⁴⁸⁵ Viz 2.3.1.

⁴⁸⁶ Srov. Komunita Chemin Neuf. *Konstituce*, s. 62–65.

⁴⁸⁷ Srov. *Komunita Chemin Neuf*. Interní dokument, s. 18.

⁴⁸⁸ Komunita Chemin Neuf. *Modlitba za jednotu*. O původu vzniku čtvrtěčních nešpor za jednotu v Komunitě více v kapitole 3.1.

⁴⁸⁹ Komunita Chemin Neuf. *Neviditelný klášter*.

⁴⁹⁰ Tato modlitba, jež je inspirována slovy opata Paula Couturiera, který stál u zrodu Týdne modliteb za jednotu křesťanů, je součástí ranních chval ve všech domech Komunity. Srov. *Unité chrétienne. Prier pour l'Unité avec l'abbé Couturier* [2021-05-08].

<<https://www.unitechretienne.org/l-abbé-paul-couturier/prier-pour-l-unite-avec-l-abbé-couturier>>.

Podobně se tato propojenost buduje skrze příležitostnou účast na bohoslužbách nebo liturgii bratří z jiných křesťanských církví, studium textů a dokumentů týkajících se ekumenismu, poznávání historie církví a jejich rozdělení. Nezanedbatelným prvkem je zakoušení společenství mezi bratry a sestrami z různých křesťanských denominací v běžném, každodenním životě Komunity skrze společnou práci i různé pastorační aktivity, zvláště v misii Kána.⁴⁹¹

Druhý námi sledovaný princip, jímž je princip daru, úzce souvisí s prvním. Právě skrze budované vazby s bratry a sestrami jiných křesťanských vyznání dochází k objevování a zakoušení bohatství obdarování těch ostatních. Výměna darů napříč konfesemi může probíhat během společné modlitby, sdílení, formace⁴⁹², ale též vzájemného poznávání ve službě církvi a světu.

Poslední princip, jenž vyjadřuje nadřazenost úsilí budovat jednotu před setrváváním v konfliktu, je vlastně vyjádřením samotného poslání Komunity pracovat pro jednotu a smíření mezi národy, církvemi, v rodinách i uvnitř sebe samé. Předpokladem této cesty je otevřenost srdce i mysli pro odlišnost toho druhého a prostředky jsou vzájemný dialog, kroky obrácení a vzájemného smíření, jak vyjadřuje úryvek z Konstitucí:

Přítomnost bratří a sester různých křesťanských vyznání v samotném srdci Komunity nás utvrzuje a povzbuzuje v našem povolání k jednotě a zároveň od nás vyžaduje neustálé očišťování našich postojů a úmyslů (dokonce i slovníku, kterým jsme zvyklí se vyjadřovat).⁴⁹³

3.4.2. Prožívání výzev *Laudato si'* ve farnosti v Chambéry

Druhý příklad ukazuje, jak je poselství encykliky již několik let začleňováno do farní pastorace. Farnost Nejsvětější Trojice v Chambéry shromažďuje věřící ze čtyř okolních kostelů a v roce 2010 byla její správa svěřena Komunitě místním biskupem, který již znal její aktivity v opatství Hautecombe, jež se nachází v této diecézi.⁴⁹⁴

⁴⁹¹ Letního setkání Kána se mohou účastnit i smíšené křesťanské páry, pro něž je to příležitost nově nahlédnout milost jejich manželství i z úhlu jiné křesťanské konfese.

⁴⁹² Každý rok jsou nabízeny formační kurzy dotýkající se klíčových ekumenických otázek, na něž jsou pozváni přednášející z různých křesťanských konfesí, aby poskytli svůj úhel pohledu. Více Communauté du Chemin Neuf. *Formation Chemin Neuf* [2021-06-14].

<<https://formations.chemin-neuf.fr/proposition/theologie-des-ministeres/>>.

⁴⁹³ Komunita Chemin Neuf. *Konstituce*, s. 24.

⁴⁹⁴ *Paroisse Sainte Trinité Chambéry* [2021-05-27]. <<https://trinitechambery.paroisse73.fr/>>.

Prvním impulzem uvést více myšlenky *Laudato si'* do života farnosti bylo vyslání jednoho bratra z Komunity⁴⁹⁵ na setkání vznikající iniciativy pojmenované *Église verte*⁴⁹⁶, jež se konalo v roce 2017 v Paříži. Zde se sešli zástupci několika křesťanských církví, aby společně hledali způsob, jak aplikovat výzvy encykliky v křesťanském prostředí.⁴⁹⁷ Současně byla farnost pozvána k zapojení do diecézního programu nazvaného *Laudato Savoie*.⁴⁹⁸

Myšlenka vydat se na cestu ekologického obrácení skrze získání certifikace *Église verte* byla poprvé představena během farního dne při příležitosti oslavy *Dne stvoření*⁴⁹⁹ v září 2017. Jedním z bodů bylo kromě společného občerstvení formou tzv. ekologického pikniku⁵⁰⁰ i představení encykliky *Laudato si'* a vysvětlení certifikace *Église verte*. Mluvílo se o pěti oblastech, na něž je možno se více zaměřit a společně vybrat konkrétní kroky vedoucí k lepšímu fungování ve prospěch životního prostředí.⁵⁰¹ Ve farnosti vznikl malý tým, jenž se od té doby pravidelně schází ke společnému sdílení a koordinaci vznikajících aktivit zaměřených nejen na ekologickou konverzi, ale i na spouštění nových iniciativ v duchu integrální ekologie. Nyní si blíže představíme několik projektů spojených s environmentálním podtextem a následně se zaměříme na to, jak došlo k jejich propojení s pastoračními oblastmi.

Na nabídku zapojit se do certifikace *Église verte* odpověděly velmi otevřeně převážně mladé rodiny s dětmi, jež jsou ve farnosti velmi citlivé k otázkám péče o životní prostředí. Jejich touhou bylo zprostředkovat svým potomkům nejen informace, ale také jim pomoci

⁴⁹⁵ François De Lagarde byl se svou ženou Monique v letech 2016–2020 ve službě pastorace ve farnosti v Chambéry. Rozhovor o svých zkušenostech s aplikací principů encykliky *Laudato si'* poskytl v prosinci 2019 v opatství Hautecombe.

⁴⁹⁶ Certifikace *Église verte* označuje farnost nebo společenství, jež dělá vstřícné kroky k životnímu prostředí. V českém prostředí existuje podobná iniciativa pod záštitou České křesťanské environmentální sítě nazvaná „Zelená zrnka“. Více Česká křesťanská environmentální síť. *Zelená zrnka* [2021-06-01]. <<http://ckes.cz/zelena-zrnka/>>.

⁴⁹⁷ Iniciativa je podpořena Radou křesťanských církví ve Francii, Francouzskou biskupskou konferencí, Shromážděním pravoslavných biskupů ve Francii a Francouzskou protestantskou federací. Nabízí zapojení farností a místních společenství, která se chtějí zapojit do aktivit šetrných k životnímu prostředí. Více *Église verte* [2021-05-27]. <<https://www.egliseverte.org/>>.

⁴⁹⁸ *Église catholique en Savoie. Laudato Savoie* [2021-05-27]. <<https://annuaire.catholique-savoie.fr/Laudato-Savoie.html>>.

⁴⁹⁹ Tento Světový den modliteb za stvoření je slaven pravoslavnou církví již od roku 1989 vždy první zářijový den. Na přání papeže Františka se k ní připojuje od roku 2015 církev katolická i ostatní křesťanské církve a církevní společenství. Srov. Rádio Vatikán. *Katolická církev bude slavit Světový den modliteb za stvoření* (10. 8. 2015) [2021-06-01]. <<https://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=22232>>.

⁵⁰⁰ Arcibiskup ze Chambéry navrhl v rámci programu *Laudato Savoie*, aby všechny diecézní aktivity probíhaly způsobem šetrným k životnímu prostředí. Jedním z deseti bodů bylo přestat používat jednorázové nádoby při společném občerstvení, každý si má přinést vlastní nádoby.

⁵⁰¹ Zamyšlení formou dotazníku nad fungováním farního společenství se dotýkalo těchto pěti oblastí: Slavení a katecheze, budovy, pozemky, angažovanost na lokální i globální úrovni a styl života. Více *Église verte. Eco-diagnostic* [2021-06-01]. <<https://www.egliseverte.org/eco-diagnostic/>>.

osvojovat si nové návyky skrze drobné každodenní úkony ohleduplné k životnímu prostředí.⁵⁰² První aktivitou byla proměna prostoru před farním kostelem ve sdílený záhon s ovocem i zeleninou, jež se stal místem přátelského, neformálního setkávání mezi farníky a následným sdílením plodů společné práce.⁵⁰³ Matky s dětmi zorganizovaly ateliér šití látkových tašek a sáčků na dárky a nákupy jako první krok k omezení spotřeby jednorázových plastových obalů. Jinou aktivitou byla společná výroba vlastních čisticích prostředků šetrných k životnímu prostředí. Snaha vyjádřit svou touhu myslet a jednat ekonomicky a současně ekologicky, vedla farníky k uspořádání bazaru oblečení formou vzájemné výměny a obdarování. V rámci „Světového dne úklidu planety“ se každý rok zapojují do úklidu odpadků ve městě zvláště otcové s dětmi, kteří jim takto mohou zprostředkovat zkušenost s rostoucím množstvím odpadů vyprodukovaných naší společností.⁵⁰⁴ Z této iniciativy následně vzniklo malé společenství dospívajících, jež se nyní společně schází ve farnosti a zavázalo se k pravidelnému úklidu jedné čtvrti.

Jednou z nabídek pro *Dobu stvoření*⁵⁰⁵ v roce 2018 byl celodenní farní den se sklizní ovoce v opatství Hautecombe, spravovaném Komunitou. Dopolední program tvořilo společné slavení mše svaté, bližší seznámení s encyklikou, prostor na modlitbu a následné sdílení v menších skupinkách. Odpoledne probíhala samotná sklizeň a dělení se o úrodu. Podobný program byl nabízen i v opatství Dombes, kde bylo připraveno i bližší seznámení s prací na farmě a jejím přechodem na ekologické zemědělství.⁵⁰⁶

V souvislosti se sklizní v Hautecombe vznikl projekt obnovy a rozšíření sadu a založení zeleninové zahrady pro potřeby místní komunity, jež přijímá každý rok kolem padesáti mladých z celého světa, kteří sem přijíždí prožít tři měsíce nebo rok biblické, teologické a duchovní formace v rámci tzv. *Hautecombe Discipleship School*.⁵⁰⁷ Odpovědný opatství navrhl farnosti, zda by měla zájem postarat se o část týkající se výsadby nových ovocných stromů s tím, že mladí z formace převezmou odpovědnost za zeleninovou zahradu, která bude vyžadovat pravidelnou péči. Ve farnosti takto vznikly tzv. dny *Laudato sí'*, které vždy zahrnovaly část duchovní a část pracovní v duchu

⁵⁰² Srov. LS 211.

⁵⁰³ Podle papeže Františka je péče o veřejné prostory součástí ekologie všedního života vedoucí k vědomí sounáležitosti, pocitu zakořenění a domova ve městě, které nás obklopuje a sjednocuje. Srov. LS 151.

⁵⁰⁴ Srov. LS 22; 90.

⁵⁰⁵ Ekokonverze. *Doba stvoření* [2021-06-06]. <<https://www.ekokonverze.cz/doba-stvoreni/>>.

⁵⁰⁶ Abbaye des Dombes. *La Ferme de l'Abbaye*.

⁵⁰⁷ Communauté du Chemin Neuf. *Hautecombe Discipleship School*.

benediktinské moudrosti Ora et labora.⁵⁰⁸ Nabídka byla především směřována k lidem v důchodovém věku, a proto v rámci této nabízené formace docházelo k setkávání lidí z několika generací, mezi nimiž probíhala bohatá výměna jak životních zkušeností, tak i kulturního bohatství zastoupených národů.

Pro zapojení do hnutí Église verte bylo na počátku třeba vyplnit dotazník tzv. ekologické diagnostiky, v níž jednou ze sledovaných oblastí je i využití budov a pozemků. Výsledky ukázaly otevřené možnosti pro využití neobývané fary se zahradou při kostele v Barberaz, jež se nachází na okraji města na úpatí hor. Kromě postupné obnovy budovy došlo především k vybudování sdílené zeleninové zahrady, která se stala místem pro bratrská setkání farních skupin.⁵⁰⁹ Environmentální otázky se staly také příležitostí poznat skupinu *Les Incroyables Comestible*⁵¹⁰, s níž byla navázána spolupráce při budování tzv. spirálového záhonu v Chambéry nedaleko farního kostela. Podle slov bratra Françoise to byla možnost seznámit se více s jejich zaměřením budovat uprostřed měst sdílené záhony s ovocem a zeleninou, přístupné všem.

Papež František ve své encyklice píše nejen o krizi environmentální, ale i o krizi sociální, jež spolu neoddělitelně souvisí, a proto je třeba hledat vždy integrální řešení.⁵¹¹

Pocit vnitřního spojení s ostatními bytostmi přírody nemůže být autentický, pokud nám v srdci zároveň chybí něha, soucit a starost o druhé lidi.⁵¹²

Proto je žádoucí, aby se péče o životní prostředí pojila s upřímnou láskou k lidským bytostem a s neustálým nasazením pro řešení problémů ve společnosti.⁵¹³

Důležitým podnětem pro sociální angažovanost byl příjem migrantů, kteří se připravili přes Středozevní moře. Farnost byla požádána o pomoc zvláště v oblasti alfabetizace, jež spontánně přerostla i v pomoc na rovině materiální. Nově příchozí rodiny byly pozvány účastnit se různých akcí ve farnosti, zvláště spojených s budováním zeleninové zahrady a následnou sklizní, při níž se místní společenství s nimi mohlo podělit nejen o svou úrodu, ale mohlo dojít prostřednictvím navázání bližších vztahů k prvním krokům budování univerzálního bratrství, jež přesahuje hranice národů i náboženského

⁵⁰⁸ V programu byla zahrnuta účast na liturgickém programu opatství spolu s mladými z formace, přednáška, čas na modlitbu a sdílení a v druhé části dne byla nabízena společná práce.

⁵⁰⁹ Srov. Paroisse Sainte Trinité Chambéry. *Presbytère de Barberaz* [2021-05-27]. <<https://trinitechambery.paroisse73.fr/Jardin-partage-du-presbytere-de-Barberaz.html>>.

⁵¹⁰ *Incroyables Comestibles Chambéry* [2021-05-27]. <<https://incroyables-comestibles-chambery.fr/>>.

⁵¹¹ Srov. LS 139.

⁵¹² LS 91.

⁵¹³ Tamtéž.

vyznání.⁵¹⁴ Snaha pomoci těmto lidem začlenit se do místního společenství vedla i ke zrodu ekumenické spolupráce v rámci křesťanských církví v Chambéry. Z iniciativy jednoho bratra z baptistické církve vznikla myšlenka pronájmu šestipokojového bytu pro několik migrantů. Spolu s katolickou farností a místním protestantským sborem vznikla dohoda společně sdílet náklady na nájemné bytu po dobu jednoho roku. Pro farnost to byla v souvislosti s myšlenkou integrální ekologie v *Laudato si'* příležitost společně odpovědět nejen na „křik země“, ale i na „křik chudých“.⁵¹⁵ Zkušenost pomoci napříč třemi křesťanskými konfesemi byla po roce zhodnocena velmi kladně a všichni zúčastnění se rozhodli pokračovat další rok. Členové Komunity, kteří jsou ve službě farnosti, současně ocenili, že tento projekt umožnil pro mnohé farníky učinit první krok k poznání křesťanů jiné denominace, a tak vykročit na cestu ekumenického poznávání a spolupráce.

Pokud bychom měli shrnout, jak se projevují naše sledované principy v pestré nabídce vybrané farnosti, musíme konstatovat, že nejdůležitějším je propojenost farníků mezi sebou navzájem, i s lidmi přicházejícími do farnosti, k čemuž slouží nabízené aktivity zaměřené environmentálně i sociálně. Díky projektu sdílené zahrady došlo nejen k možnosti poskytnout lidem v nouzi suroviny na vaření, ale též možnost zapojit je do společenství s jejich schopnostmi a zkušenostmi, což vedlo k oboustrannému obdarování. Třetí princip, jímž je budování jednoty, nalézáme v několika oblastech. Můžeme zmínit mezigenerační spolupráci při obnově sadu a zeleninové zahrady v Hautecombe, která umožnila nejen propojení mladých z formace a farníků v důchodovém věku setkat se s názory a zkušenostmi druhého, který byl z jiného národa nebo i jiné generace, ale stala se příležitostí zaujmout i nový přístup ke stvoření. Otevřenost farnosti pro nové výzvy ze strany církve i společnosti zase umožnila všechny vstřícné kroky vůči migrantům a jejich začlenění do místního společenství. Mohli bychom tento započatý proces hodnotit jako způsob předcházení možného napětí a konfliktu mezi oběma stranami. S tím souvisí i spolupráce tří církví při financování bytu pro migranty, jež následně povzbudila některé farníky k vykročení na cestu hledání jednoty a další spolupráce s ostatními křesťany z jiných církví. Projekt sdílené zeleninové zahrady zase umožnil nejen setkání věřících z přílehlých tří kostelů při společné práci, ale též začlenění těch, kdo se nacházejí v nějaké

⁵¹⁴ Někteří z migrantů pocházeli právě z muslimského prostředí v Albánii. O bratrské lásce a jejím univerzálním rozměru a otevřenosti vůči všem pojednává i encyklika *Fratelli tutti*, zvláště její 4. kapitola zabývající se i postavením migrantů.

⁵¹⁵ Srov. LS 49.

životní nouzi, aby se mohli zapojit skrze svou práci.⁵¹⁶ Právě péče o zdravé vztahy s druhými, se stvořením i s každým potřebným jsou projevy vedoucí k harmonii, smíření a budování jednoty.

3.4.3. Formace noviců a „šťastná střídmost“ v Melleray

Třetím příkladem začlenění poselství encykliky do života a misie Komunity je formace noviců v opatství Melleray. Tento klášter Komunita obdržela v roce 2015 od mnišské komunity cisterciáků, kteří jej obývali po dobu 900 let. Je domem, kde žijí pouze ti, kdo již rozlišili své povolání do Komunity, a zde prožívají jeden ze dvou let noviciátu.

Během formace je novým bratrům a sestrám zprostředkována rovnováha mezi duchovní formací a manuální prací. Je to období, kdy životní volba, jež byla učiněna, potřebuje čas, aby zakořenila a pomalu rostla. Každodenní život probíhá v rytmu modlitby osobní i společné. Bratři a sestry jsou povzbuzováni k pravidelné četbě Písma i duchovní literatury. Každý měsíc je nabízen týden formace zaměřený na důležitá témata, jako jsou tři řeholní sliby⁵¹⁷, ale též evangelijní nenásilí, ekumenismus, charismatický život, sebepoznání, týden bratrského života a exercicie na konci každého roku noviciátu. Během roku je pro novice doporučeno určité „digitální odpojení“, aby se naučili prožívat samotu, vnitřní ztišení a současně být přítomni pro druhé.⁵¹⁸ Každý novic má během roku určitou službu spojenou s provozem domu, příjmem skupin, klášterním obchodem nebo s péčí o přilehlý park, sad a zeleninovou zahradu.⁵¹⁹

Zaměříme se nyní na péči o sad, jenž je jedním z míst prožívání principů *Laudato si'*.⁵²⁰ Práce jak v sadu, tak i na zahradě umožňuje sledovat růst a vývoj přírody v průběhu čtyř ročních období, což vede k navázání bližšího vztahu se stvořením, a tak se učít respektovat jeho rytmy. Sad se svými stromy již není chápán jako pouhý prostředek a zdroj, ale spíše jako „partner“, který reaguje na chování člověka skrze svou plodnost. Zcela zásadní pro tuto službu je pozorování a kontemplace, aby mohl člověk přizpůsobit své konání rytmu přírody, a tak s ní správně spolupracovat.

⁵¹⁶ Papež František vyzdvihuje důležitost umožnit chudým „důstojný život skrze jejich vlastní práci“ více než peněžní pomoc, jež je vždy „jen provizorním řešením naléhavých situací“. Srov. LS 128.

⁵¹⁷ V Komunitě jsou tyto sliby formulovány jako sdílení majetku a zjednodušování života, celibát a poslušnost spojená s bratrskou podřízeností.

⁵¹⁸ Papež František ve *Fratelli tutti* píše o „schopnosti naslouchat“ druhému v kontrastu s „nedočkavým vyhledáváním informací na internetu“, jež vede k nabývání moudrosti. Srov. FT 48–50.

⁵¹⁹ Srov. MARTINOT-LAGARDE, Lucie. „Le sage, sur le roc, a bâti sa maison“.

⁵²⁰ Informace o průběhu noviciátu jsou čerpány z rozhovoru s bratrem Amaury, jenž jej prožil v Melleray v letech 2018–2019 a jehož hlavní službou byla právě péče o sad. Rozhovor o své zkušenosti s aplikací principů obsažených v *Laudato si'* poskytl v prosinci 2019 v opatství Hautecombe.

Během týdnu formace o zjednodušování života byl nejprve věnován čas k seznámení se s encyklikou *Laudato si'* doplněné svědectvím bratří o jejich zkušenosti s „ekologickým obrácením“. Následoval prostor pro osobní práci s textem, společné sdílení a hledání konkrétních malých gest a kroků, pro něž se chtějí jako společenství rozhodnout.⁵²¹ Ve spojení s tímto tématem byl též vysvětlen koncept „šťastné střídmosti“, pocházející od francouzského filosofa, agroekologa a zakladatele environmentálního hnutí *Le mouvement Colibris*, Pierra Rabhiho.⁵²² Tento postoj, podle slov papeže Františka, spojuje „růst v šetrnosti“ se schopností „radovat se z mála“, a tak představuje „alternativní způsob chápání kvality života“.⁵²³ Nejen během týdne na téma zjednodušování života, ale během celého roku formace byl dán důraz právě na prožívání této šťastné střídmosti a dobrovolné skromnosti jak ve věcech praktických, tak i v každodenním bratrském životě.⁵²⁴ Díky mezinárodnímu složení⁵²⁵ mohli též prožívat dimenzi jednoty v různosti, přičemž odlišnost se stávala zdrojem obohacení pro všechny.

Mohli bychom se podívat, jak se naše vybrané principy projevují v tomto specifickém prostředí formace nových bratrů a sester. Princip propojenosti a závislosti můžeme vidět v prezentované zkušenosti péče o sad, při níž bratr prožívá propojení mezi svou prací a výnosem stromů. Také ho vidíme v každodenním plnění všech služeb potřebných pro běžný chod domu i misií. Prožívání zjednodušování života s radostnou střídmostí je pro novice příležitostí více si uvědomovat malé věci i drobná setkání jako dar od Boha i od svých bližních. Během jednotlivých týdnů zaměřených na důležitá témata spjatá se spiritualitou Komunity je dáván důraz na společné naslouchání a rozlišování, jež napomáhá hledat a uskutečňovat jednotu s Bohem i mezi sebou navzájem.

⁵²¹ Z brainstormingu vzešly následující kroky: užívání čisticích prostředků šetrných k životnímu prostředí, z nichž se některé vyrábí přímo v domě, dát přednost nákupu u místních producentů, omezení použití plastového nádobí, třídění odpadů a též možnosti snížení spotřeby energií. Srov. LS 211.

⁵²² *Pierre Rabhi* [2021-06-17]. <<http://pierrerrabhi.org/>>.

⁵²³ LS 222.

⁵²⁴ Jako příklad je možné uvést, že bratři a sestry objevili radost ze společných oslav, které si připravovali přímo v domě bez nutnosti vyjždět do města. Snažili se též aktivně využívat volný čas k výletům do okolí kláštera, jenž nabízí mnoho možností jak pro sport, tak pro kontemplaci krásy stvoření.

⁵²⁵ Během prvních čtyř let opatství přijalo bratry a sestry z patnácti zemí, mezi nimiž byl jeden pravoslavný bratr a jedna sestra z anglikánského společenství.

Závěr

Cílem práce byla především analýza a zhodnocení aktivit Komunity Chemin Neuf vzhledem k výzvám papeže Františka v encyklice *Laudato si'*. V práci jsme tedy především rozebírali příslušné církevní dokumenty týkající se sociálního a environmentálního učení církve. Dále jsme analyzovali konstituce samotné Komunity a jejich komentářů převážně z českého a francouzského prostředí. Nakonec jsme použili i metodu rozhovorů se členy tohoto společenství na daná témata a vše jsme rovněž reflektovali vlastní duchovní zkušeností.

Celá práce byla rozčleněna do tří kapitol. V první kapitole byla představena encyklika se svými principy, z nichž jsme si zvolili tři, které jsme následně ve třetí kapitole použili jako interpretační klíč pro posouzení misijního, pastoračního a formačního působení Komunity. Jednalo se o princip vzájemné propojenosti, princip daru a třetím byla jednota, jež je nadřazena konfliktu.

Skrze strukturu celé encykliky, jež je postavena na tzv. trojkroku „vidět, soudit a jednat“ (srov. MM 236), nám papež František nabízí pravdivý a realistický pohled na současnou situaci naší planety Země i společnosti, která ji obývá. Seznamuje čtenáře s kořeny krize, souvisejícími s převažujícím antropocentrickým přístupem a technokratickým paradigmatem, a nabízí možnou cestu řešení, tzv. antroporelacionalitu. Ta spočívá v budování harmonie vzájemných vztahů člověka na všech čtyřech úrovních (k sobě samému, k Bohu, k druhému člověku i ke stvoření).

Druhá kapitola nám nejprve představila Komunitu Chemin Neuf v historickém kontextu, její spiritualitu a pastorační aktivity. Jednalo se převážně o studium jejích konstitucí, internetových zdrojů a literatury zaměřené na fenomén vzniku nových komunit a hnutí v období po druhém vatikánském koncilu, zvláště ve Francii. V diachronní perspektivě jsme mapovali vývoj její senzibility vzhledem k sociálním i environmentálním tématům v období od jejího vzniku až do zveřejnění encykliky *Laudato si'*. Ve druhé části této kapitoly byly popsány nové důrazy pro další formování spirituality a pastorační práce v souvislosti s výzvami obsaženými v této encyklice. V poslední části byla představena iniciativa spolupráce mezi kláštery, postavená na výměně zkušeností ohledně aplikace myšlenek z *Laudato si'* a integrální ekologie v prostředí řeholních komunit. Chemin Neuf si díky těmto setkáním a následné reflexi více uvědomila, že díky přijetí několika klášterů zakusila určitou „dynamiku předávání“ konkrétního charismatu spojeného s daným místem, kdy od původní mnišské komunity

obdržela obdarování nejen materiální, ale především duchovní, jež je zvána sdílet a předávat dál. Můžeme zde například uvést přijetí benediktinské moudrosti postavené na propojení modlitby a práce. Budování této rovnováhy je velmi přínosné zvláště ve formačních domech pro novice i pro bratry a sestry připravující se na službu církvi a světu skrze univerzitní teologickou formaci.

V poslední kapitole byla zkoumána přítomnost vybraných principů z *Laudato si'* a jejich aplikace byla demonstrována na třech vybraných příkladech. Nejprve jsme popsali, jak se projevují tři vybrané principy v praktickém uplatňování ekumenismu, poté jsme se podívali na pastorační práci v jedné francouzské farnosti a nakonec jsme si přiblížili průběh formace noviců, spojené s tématem zjednodušování života a dobrovolné střídmosti.

Z provedené analýzy pramenů i rozhovorů s členy Komunity můžeme pojmenovat některé nové poznatky. První se týká kroků ekologického obrácení ve vztahu k našemu „společnému domovu“ a jejich souvislost se sociální angažovaností. V případě vybraného společenství jsme došli ke zjištění, že citlivost v sociální oblasti byla přítomná již od jejího vzniku jako přirozená součást křesťanského jednání inspirovaného texty z Písma svatého i příkladem první křesťanské komunity (srov. Sk 4, 32–35). Ekologická konverze však probíhala dlouho jen na úrovni osobní angažovanosti jednotlivých členů nebo fraternit. Rozhodující krok na úrovni celého společenství byl učiněn až na základě přijetí výzvy k ochraně našeho společného domova skrze hledání udržitelného a integrálního rozvoje (srov. LS 13), jak ji vyjádřil papež František. Toto rozhodnutí bylo odsouhlaseno během shromáždění komunitní kapituly v následujícím roce po zveřejnění encykliky. Můžeme zde ukázat důležitost komplementarity individuálního závazku jednotlivce s komunitní volbou celého společenství, kdy bylo důležité iniciovat proces ze strany jednotlivců, jež vedl k následnému společnému závazku na úrovni celého společenství.

Z analýzy tří zkoumaných oblastí ve třetí kapitole jsme došli ke zjištění, že ekologické obrácení a kroky ve prospěch integrální ekologie se staly místem, kde docházelo k setkávání nejen mezi křesťany různých denominací nebo věřícími jiných náboženství, ale i těch, kdo se prohlašují za nevěřící. Domnívám se, že právě oblast sociální i environmentální je místem, kde může docházet k budování bratrství a sociálního přátelství, jež přesahuje hranice národů, kultur i náboženského vyznání.

Nový pohled na Komunitu z úhlu integrální ekologie umožnil rozpoznat důležitost propojení obdarování jednotlivých členů v rámci jednoho společenství. Jejich vzájemné doplňování a interakce umožňuje nejen otevřené hlásání radostné zvěsti evangelia, ale

i otevření cest pro navázání dialogu s každým, komu leží na srdci starost o náš „společný domov“ (srov. LS 3).

Na závěr bych chtěla vyjádřit své přání, aby se zde představené zkušenosti ohledně aplikace principů integrální ekologie ve farnosti i v oblasti práce pro jednotu křesťanů staly inspirací a přínosem pro další pastorační práci i v naší místní církvi.

Seznam použitých zkratek

V textu byly použity biblické zkratky podle katolického úzu.

AA	dekret II. vatikánského koncilu <i>Apostolicam actuositatem</i>
apod.	a podobně
CA	encyklika papeže Jana Pavla II. <i>Centesimus annus</i>
CiV	encyklika papeže Benedikta XVI. <i>Caritas in veritate</i>
č.	číslo
čl.	článek
ed.	edítor
EG	apoštolská exhortace papeže Františka <i>Evangelii gaudium</i>
FT	encyklika papeže Františka <i>Fratelli tutti</i>
GS	pastorální konstituce II. vatikánského koncilu <i>Gaudium et spes</i>
ChL	posynodní apoštolský list papeže Jana Pavla II. <i>Christifideles laici</i>
In	v
KKC	Katechismus katolické církve
KSNC	Kompendium sociální nauky církve
LE	encyklika papeže Jana Pavla II. <i>Laborem exercens</i>
LG	věřoučná konstituce II. vatikánského koncilu <i>Lumen gentium</i>
LS	encyklika papeže Františka <i>Laudato si'</i>
MM	encyklika papeže Jana XXIII. <i>Mater et Magistra</i>
n.	následující verš
odst.	odstavec
roč.	ročník
s.	strana
srov.	srovnej
SRS	encyklika papeže Jana Pavla II. <i>Sollicitudo rei socialis</i>
sv.	svatý
tzv.	tak zvaně

Seznam literatury

Prameny

- Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih).* Český ekumenický překlad. 12. (3. opravené) vydání. Praha: Česká biblická společnost, 2006.
- Dokumenty II. vatikánského koncilu.* Překlad Oto Mádr. 1. vydání. Praha: Zvon, 1995.
- Katechismus katolické církve.* 1. vydání. Praha: ZVON, 1995.
- Sociální encykliky (1891–1991).* 1. vydání. Praha: Zvon, 1996.
- Komunita Chemin Neuf. „*Blahoslavení tvůrci pokoje!*“, *Usnesení o politickém závazku a integrální ekologii.* Hautecombe: 2016.
- Komunita Chemin Neuf.* Interní dokument, vydáván za účelem propagace.
- Komunita Chemin Neuf. *Konstituce – pravidla života Komunity Chemin Neuf.* 4. vydání. Praha, 2002.
- KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. *Instrukce Dignitas personae o některých otázkách bioetiky.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009.
- Papež BENEDIKT XVI. *Caritas in veritate: encyklika o integrálním lidském rozvoji v lásce a v pravdě.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009.
- Papež FRANTIŠEK. *Evangelii gaudium: apoštolská exhortace o hlásání evangelia v současném světě.* Praha: Paulínky, 2014.
- Papež FRANTIŠEK. *Fratelli tutti: encyklika o bratrství a sociálním přátelství.* Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2021.
- Papež FRANTIŠEK. *Laudato si': encyklika o péči o společný domov.* 2. jazykově a odborně revidované vydání. Praha: Paulínky, 2018.
- Papež FRANTIŠEK. *Querida Amazonia: posynodální apoštolská exhortace.* Praha: Sekretariát České biskupské konference, 2020.
- Papež JAN PAVEL II. *Dominum et Vivificantem: encyklika o Duchu Svatém v životě církve a světa.* 1. vydání. Praha: Zvon, 1997.
- Papež JAN PAVEL II. *Christifideles laici: posynodní apoštolský list o povolání a poslání laiků v církvi a ve světě z 30. prosince 1988.* 2. vydání. Praha: Zvon, 1996.
- Papež JAN XXIII. *Humanae salutis.* Český překlad In *II. vatikánský koncil očima Jana XXIII. a Pavla VI.*, ed. POSPÍŠIL, C. V., Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013.

PAPEŽSKÁ RADA PRO SPRAVEDLNOST A MÍR. *Kompendium sociální nauky církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008.

Sekundární literatura

À la rencontre des enfants de Kinshasa. *Revue FOI* 2007, č. 12, s. 8–13.

AUGUSTIN. *Vyznání*. 1. vydání. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2015.

CASTILLON DU PERRON, Marguerite. *Charles de Foucauld*. 2. vydání. Paříž: B. Grasset, 1984.

COMMISSION DOCTRINALE DE L'ICCRS. *L'effusion de l'Esprit Saint*. Édition des Béatitudes, Société des Oeuvres Communautaires, octobre 2012.

Communauté du Chemin Neuf. *Onésime cuisine*. Lyon, 1992.

COUTELLIER, Jacqueline. Comment saint Ignace nous a été donné. *Revue FOI* 2006, Hors-série č. 5, s. 24–27.

CZUDEK, Jan – FILO, Vladimír – FRANC, Jaroslav – KRUMPOLC, Eduard – OPATRŇÝ, Dominik – POSPÍŠIL, Ctirad Václav – URBAN, František. Systematickoteologické přístupy k encyklice *Laudato si'*. *Studia Theologica* 2016, č. 18 (3), s. 101–114. Dostupné také: <https://www.studiatheologica.eu/artkey/sth-201603-0006_Systematickoteologicke_pristupy_k_encyklice_Laudato_si.php>.

D'HAMONVILLE, David. Un temps pour vivre. In DE KANIV, Nathalie – YOU, François. *L'écologie intégrale au cœur des monastères*. Langres: Parole et silence, 2019, s. 161–169.

DRUEL, Patrice. Le sourire et l'écoute. *Revue FOI* 2007, č. 15, s. 27.

EGGER, Michel Maxime. Plaidoyer pour une écologie intégrale. In EGGER, Michel Maxime – KOPP, Martin – LANG, Dominique – LASIDA, Elena – STENGER, Mgr. Marc. *Qu'as-tu fait de ta terre?: [Plaidoyer pour une écologie intégrale]: Conférences de Carême de Metz 2016*. Namur Paris: Fidélité Lessius, 2016, s. 19–32.

FIORES, Stefano de – GOFFI, Tullo. *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999.

GÉLÉBART, Yves. Ignace et les Exercices. *Revue FOI* 2006, Hors-série č. 5, s. 8–11.

IGNÁC Z LOYOLY. *Duchovní cvičení*. 1. vydání. Velehrad: Refugium, 2002.

KARCZUBOVÁ, Luisa. *Teologie a ekologie*. 2. doplněné vydání. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, s.r.o. 2018.

KRÄUTLER, Erwin. La terre, un don de Dieu, *Revue FOI* 2016, č. 48, s. 8–10.

- LAFONT, Emmanuel. N. Mandela, un homme Ubuntu, *Revue FOI* 2016, č. 49, s. 8–10.
- LASIDA, Elena. Il était une fois la nature, le moine et l'arc-en-ciel. *Trois histoires sur la relation*. In DE KANIV, Nathalie – YOU, François. *L'écologie intégrale au cœur des monastères*. Langres: Parole et silence, 2019, s. 105–117.
- LENOIR, Frédéric. *Les communautés nouvelles: Interviews des fondateurs*. Librairie Arthème Fayard, 1988.
- LEPRÊTRE, Matthieu. 6 jours à Songhaï, *Revue FOI* 2016/17, č. 51, s. 6–10.
- LETTU, Jacques. Ministre de la providence et du partage. *Revue FOI* 2009, č. 20, s. 66–69.
- MACY, Joanna – JOHNSTONE. *Active Hope*. Novato: New World Library 2012.
- MARTINOT-LAGARDE, Lucie. „Le sage, sur le roc, a bâti sa maison“ (Mt 7,24), *Revue FOI* 2018/19, č. 59, s. 29–31.
- MÈRE EMMANUELLE. L'écotone monastique, un espace d'accueil, de rencontre et de vie en abondance. In DE KANIV, Nathalie – YOU, François. *L'écologie intégrale au cœur des monastères*. Langres: Parole et silence, 2019, s. 131–135.
- MICHON, François. Lumière dans la ville la fraternité de quartier. *Revue Chemins neufs, la passion de l'unité* 2002, roč. 4, č. 10, s. 19–21.
- MUCHA, Petr. Fenomén nových komunit v katolické církvi a příklady z Francie. *Studia theologica* 2016, roč. 18, č. 4, s. 151–171.
- PAQUIER, Marie-Catherine. Le magasin monastique, lieu du „faire avec“ en communauté de destin. In DE KANIV, Nathalie – YOU, François. *L'écologie intégrale au cœur des monastères*. Langres: Parole et silence, 2019, s. 119–130.
- PESCH, Otto Hermann. *Druhý vatikánský koncil 1962–1965. Příprava, průběh, odkaz*. Praha: Nakladatelství Vyšehrad, 1996.
- PETRÁČEK, Tomáš. *Církev, tradice, reforma: odkaz Druhého vatikánského koncilu*. Praha: Vyšehrad, 2016.
- PETRÁČEK, Tomáš. *Člověk, hodnoty a dynamika středověké společnosti: antropologické koncepty středověku v transkulturní perspektivě*. 1. vydání. Ostrava: Moravapress, 2014.
- PINGAULT, Pascal. *Renouveau de l'Eglise: Les communautés nouvelles*. Librairie Arthème Fayard, 1989.
- POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Jako v nebi, tak i na zemi. Náčrt trinitární teologie*. 1. vydání. Praha: KRYSTAL OP; Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007.

- POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. 4. vydání. Praha: KRYSTAL OP; Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010.
- PROIX, Emmanuel. Un héritage: la transmission entre communautés. In DE KANIV, Nathalie – YOU, François. *L'écologie intégrale au cœur des monastères*. Langres: Parole et silence, 2019, s. 83–91.
- PROTAIS, Emmanuel. Serviteur de l'espérance, *Revue FOI* 2007, č. 15, s. 26–27.
- RATZINGER, Joseph. *O víře dnes: rozhovor s Vittorioem Massorim*. Praha: Zvon, 1994.
- SECONDIN, Bruno. *Nová hnutí v církvi*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999.
- STENGER, Marc. Plaidoyer pour la sauvegarde de la maison commune. In EGGER, Michel Maxime – KOPP, Martin – LANG, Dominique – LASIDA, Elena – STENGER, Marc. *Qu'as-tu fait de ta terre?: [Plaidoyer pour une écologie intégrale]: Conférences de Carême de Metz 2016*. Namur Paris: Fidélité Lessius, 2016, s. 7–17.
- ŠTICA, Petr. Lidská práva a sociální učení církve. *AUC Theologica* 2013, roč. 3, č. 2, s. 11–54.
- ŠTICA, Petr. Péče o společný domov jako naléhavá etická výzva. Uvedení do encykliky Laudato si' papeže Františka. *Salve: Revue pro teologii a duchovní život*, roč. 2017, č. 4, s. 11–32.
- URBAN, Otto, SEKERA, Martin, ed. *Kapitalismus a česká společnost: k otázkám formování české společnosti v 19. století*. 2. vydání. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2003, s. 122–127.

Elektronické zdroje

- Abbaye des Dombes. *La Ferme de l'Abbaye*. [2021-06-16]. <<https://dombes.chemin-neuf.fr/visiter/ferme/visite-pedagogique/>>.
- Amazonie a boj Dorothy Stangové* [film]. Režie Communauté du Chemin Neuf. Francie, 2016. Film je dostupný ke zhlédnutí na internetu: *Amazonie a boj Dorothy Stangové*, únor 2016 [2021-04-23]. <https://www.youtube.com/watch?v=Lw_Z2nEvisE&list=PLQplzPsSqWin-iBLstTMe_xCvKvske-cN&index=15>.
- Arcidiecézní charita Praha. *Krutost života na ulici může mít šťastný konec* (10. 1.2013) [2021-04-14]. <<https://praha.charita.cz/wp-content/uploads/2019/12/001/002019.pdf>>.

Arcidiecézní charita Praha. *Průkopnice mezi dobrovolníky – léto v Konžské demokratické republice* (16. 11. 2010) [2021-04-14]. <<https://praha.charita.cz/wp-content/uploads/2019/12/001/000215.pdf>>.

Cana.org. *Cana couples* [2021-06-16]. <<https://www.cana.org/fr/accueil/nos-missions/cana-couples>>.

Církev.cz. *Arcidiecézní charita Praha – pomoc dětem na ulici* [2021-04-14]. <<https://www.cirkev.cz/cs/arcidiecezni-charita-praha-pomoc-detem-na-ulici>>.

Církev.cz. *Poselství papeže Benedikta XVI. k oslavě Světového dne míru 1. ledna 2010* (26. 12. 2009) [2020-04-23]. <<https://www.cirkev.cz/archiv/091226-poselstvi-papeze-benedikta-xvi-ke-svetovemu-dni-miru-2010>>.

Communauté du Chemin Neuf. *Côte d'Ivoire* [2021-04-16]. <<https://ci.chemin-neuf.org/fr/>>.

Communauté du Chemin Neuf. *Formation Chemin Neuf* [2021-06-14]. <<https://formations.chemin-neuf.fr/proposition/theologie-des-ministeres/>>.

Communauté du Chemin Neuf. *Hautecombe Discipleship School*. [2021-06-16]. <<https://formations.chemin-neuf.fr/hautecombe-discipleship-school-hds/laudato-si/>>.

Communauté du Chemin Neuf. *République démocratique du Congo* [2021-04-14]. <<https://www.chemin-neuf.org/fr/accueil/ou-nous-trouver/republique-democratique-du-congo>>.

Communauté du Chemin Neuf. *Tchad* [2021-04-16]. <<https://td.chemin-neuf.org/fr/>>.

Česká křesťanská environmentální síť. *Zelená zrnka* [2021-06-01]. <<http://ckes.cz/zelena-zrnka/>>.

Église catholique en France. *Des communautés monastiques en conversation autour de Laudato Si'* (18. 12. 2019) [2021-04-30]. <<https://eglise.catholique.fr/sengager-dans-la-societe/ecologie-integrale/laudato-si/eclairages-sur-laudato-si/489876-communautés-monastiques-conversation-autour-de-laudato/>>.

Église catholique en Savoie. *Laudato Savoie* [2021-05-27]. <<https://annuaire.catholique-savoie.fr/Laudato-Savoie.html>>.

Église verte [2021-05-27]. <<https://www.egliseverte.org/>>.

Église verte. *Eco-diagnostic* [2021-06-01]. <<https://www.egliseverte.org/eco-diagnostic/>>.

Ekokonverze. *Doba stvoření* [2021-06-06]. <<https://www.ekokonverze.cz/doba-stvoreni/>>.

- Ekologie a životní prostředí. *Základní ekologické pojmy* [2020-12-29]. <<https://eko.stranky.cz/clanky/zakladni-ekologicke-pojmy-.html>>.
- Rádio Vatikán. *Papežova katecheze 22. dubna 2020, knihovna Apoštolského paláce; Katecheze u příležitosti 50. výročí Dne Země* (22. 4. 2020) [2020-04-23]. <<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=30973>>.
- Rádio Vatikán. *Katolická církev bude slavit Světový den modliteb za stvoření* (10. 8. 2015) [2021-06-01]. <<https://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=22232>>.
- Incroyables Comestibles Chambéry* [2021-05-27]. <<https://incroyables-comestibles-chambery.fr/>>.
- Komunita Chemin Neuf, *Duchovní cvičení* [2021-06-05]. <<https://www.chemin-neuf.cz/nabidka/duchovni-cviceni-vice-informaci/>>.
- Komunita Chemin Neuf. *Historie Komunity* [2021-06-16]. <https://www.chemin-neuf.cz/o_nas/historie-komunity/>.
- Komunita Chemin Neuf. *Modlitba za jednotu* [2021-05-27]. <<https://www.chemin-neuf.cz/modlitba-za-jednotu/>>.
- Komunita Chemin Neuf. *Neviditelný klášter* [2021-06-04]. <https://www.chemin-neuf.cz/o_nas/monastere-invisible/>.
- Komunita Chemin Neuf. *Zasvěcený život* [2021-06-16]. <https://www.chemin-neuf.cz/o_nas/vie-consacree/>.
- Laudato si' v Africe* [film]. Režie Communauté du Chemin Neuf. Francie, 2016. Film je dostupný ke zhlédnutí na internetu: *Laudato si' v Africe*, prosinec 2016 [2021-04-23]. <<https://www.youtube.com/watch?v=fSsqk1FZKqy4>>.
- MUCHA, Petr: *Fenomén nových církevních hnutí a jejich postoj k otázce mezináboženských vztahů*, České Budějovice: 2020. Disertační práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. [2021-02-13]. <https://theses.cz/id/0xic18/Mucha_DISERTACE.pdf>.
- Ndako Ya Biso* [2021-04-14]. <<https://www.streetchildrenofkinshasa.com/fr/>>.
- NOVÁČEK, Pavel. *Přemítání nad encyklikou Laudato si'* (12. 2. 2016) [2020-03-03]. <<https://www.socialninauka.cz/archiv/archiv-clanku/archiv-clanky-2016/premitani-nad-encyklikou-laudato-si-pavel-novacek>>.
- Paroisse Sainte Trinité Chambéry* [2021-05-27]. <<https://trinitechambery.paroisse73.fr/>>.

- Paroisse Sainte Trinité Chambéry. *Presbytère de Barberaz* [2021-05-27]. <<https://trinitechambery.paroisse73.fr/Jardin-partage-du-presbytere-de-Barberaz.html>>.
- Permakultura (CS)* [2021-05-06]. <<https://www.permakulturacs.cz/article/1/o-organizaci>>.
- Pierre Rabhi* [2021-06-17]. <<http://pierrerabhi.org/>>.
- Slovník cizích slov. *Subsidiarita* [2020-05-09]. <<https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/subsidiarita>>.
- TICHÝ, Daniel. *Boj lidstva s globálním oteplováním. Významné události roku 2016 v oblasti ochrany klimatu* (31. 12. 2016) [2020-05-09]. <<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1997572-boj-lidstva-s-globalnim-oteplovanim-vyznamne-udalosti-roku-2016-v-oblasti-ochrany>>.
- UBUNTU – I am because I belong* [film]. Režie Communauté du Chemin Neuf. Francie, 2016. Film je dostupný ke zhlédnutí na internetu: *UBUNTU – I am because I belong*, duben 2016 [2021-04-23]. <<https://www.youtube.com/watch?v=j3MDoFvzvBQ>>.
- Unité chrétienne. *Prier pour l'Unité avec l'abbé Couturier* [2021-05-08]. <<https://www.unitechretienne.org/l-abbé-paul-couturier/prier-pour-l-unite-avec-l-abbé-couturier>>.
- VLK, Miloslav. *Nová církevní hnutí* (20. 2. 2015) [2021-02-13]. <<http://www.kardinal.cz/index.php?cmd=article&articleID=812>>.